

T.C.
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM
DALI

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL
OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

MATEMATİK EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA ULAŞ

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ

BOLU, EYLÜL 2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

Kübra ULAŞ tarafından hazırlanan “**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**” adlı tez çalışması jürimiz tarafından Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Matematik Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir. 17/09/2025

Jüri Üyeleri

İmza

Danışman

Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Üye

Doç. Dr. Esen ERSOY
Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ümmügülsüm Cansu
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu ve Şablonuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir
- aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Teze ilişkin Turnitin adlı programında enstitü müdürlüğünce belirlenen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan benzerlik raporuna göre, tezin benzerlik oranı %30'u geçmemektedir.

Bu çalışma için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulundan 2024/12 sayısı ile etik izin alınmıştır.

.....
KÜBRA ULAŞ

ÖZET

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KÜBRA ULAŞ
BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MATEMATİK EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
(TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. ELİF NUR AKKAŞ)
BOLU, EYLÜL - 2025
XI + 141 sayfa**

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları, Maarif Modeli çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırma kapsamında, ortaokul öğrencilerine yönelik uygulanan finansal okuryazarlık eğitiminin öğrencilerin bilgi ve beceri düzeylerine katkısı incelenmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması örneğidir. Araştırma verileri, 2024–2025 eğitim-öğretim yılında Bolu il merkezinde bir devlet okulunda öğrenim gören 25 yedinci sınıf öğrencisinden elde edilmiştir. Veriler; Yiğitbaş, Temeloğlu ve Şimşek (2020) tarafından geliştirilen anket formunun, Maarif Modeli'nde yer alan finansal okuryazarlık becerilerine uyarlanmasıyla toplanmıştır. Anket formu, katılımcılara eğitim öncesi ve sonrası olmak üzere iki kez uygulanmıştır. Ayrıca, derinlemesine veri elde edebilmek amacıyla iki katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulguları, uygulanan finansal okuryazarlık eğitiminin katılımcıların finansal okuryazarlık bütünsel becerilerini olumlu yönde desteklediğini göstermektedir. Eğitim sürecinde kullanılan dijital oyunların, finansal içeriklerin eğlenceli bir biçimde öğrenilmesine katkı sağladığı ve farklı oyun türleri arasında seçim yapabilme olanağının katılımcıların motivasyonunu artırdığı belirlenmiştir. Katılımcıların, geleneksel öğretim yöntemleri yerine oyun tabanlı etkinliklerle öğrenmeyi tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler, eğitim sürecinin finansal okuryazarlığın üç temel boyutu olan farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu; bu etkinin özellikle farkındalık boyutunda belirginleştiğini göstermektedir. Kısa vadede gözlemlenen bu değişimlerin uzun vadede bireylerin finansal bilinç gelişimine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Ayrıca; kredi kartı kullanımının erken yaşlarda başladığının tespit edilmesi, öğrencilerin harcama davranışlarını kontrol edebilmeleri ve bilinçli finansal kararlar alabilmeleri açısından erken yaşta finansal okuryazarlık eğitiminin önemini ortaya koymaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Finansal Okuryazarlık, Ortaokul Öğrencileri, Maarif Model

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS' FINANCIAL LITERACY SKILLS

MA THESIS

KÜBRA ULAŞ

BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY

INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

DEPARTMENT OF MATHEMATICS AND SCIENCE EDUCATION

MATHEMATICS EDUCATION

(SUPERVISOR: ASSOC. PROF. DR. ELİF NUR AKKAŞ)

BOLU, SEPTEMBER 2025

XI + 141 pages

This study examined the financial literacy of middle school students within the framework of the Maarif Model. The study examined the contribution of financial literacy education to middle school students' knowledge and skill levels. The research is a case study, one of the qualitative research methods. The data were collected from 25 seventh-grade students studying at a public school in the city center of Bolu during the 2024–2025 academic year. The data were obtained through a questionnaire form developed by Yiğitbaş, Temeloğlu, and Şimşek (2020), adapted to the financial literacy skills included in the Maarif Model. The questionnaire was administered to the participants twice: before and after the training. In addition, semi-structured interviews were conducted with two participants to obtain in-depth data. Research findings show that the implemented financial literacy training positively supports the integrated financial literacy skills of the participants. It was determined that the digital games used during the training process contributed to learning financial content in an entertaining way, and the ability to choose from different game types increased participants' motivation. It was observed that students preferred learning through game-based activities over traditional teaching methods. The data obtained indicate that the training process has a positive impact on the three fundamental dimensions of financial literacy: awareness, functionality, and action; this effect is particularly pronounced in the awareness dimension. It is anticipated that these changes observed in the short term will contribute to the development of financial awareness in individuals in the long term. In addition, the finding that credit card use begins at an early age reveals the importance of financial literacy education at an early age so that students can control their spending behavior and make conscious financial decisions.

KEYWORDS: Financial Literacy, Secondary School Students, Education Model

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLO LİSTESİ	viii
FOTOĞRAF LİSTESİ	ix
KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ	x
TEŞEKKÜR	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Araştırmanın Soruları.....	6
1.2 Araştırmanın Önemi	6
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.4 Araştırmanın Varsayımları	8
1.5 Araştırmanın Kuramsal Temeli	8
1.5.1 Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Önemi	8
1.5.2 Finansal Okuryazarlık Eğitimin Gelişimsel Temeli	10
1.5.3 Maarif Modelde Finansal Okuryazarlık Uygulamaları	15
1.5.4 Finansal Okuryazarlığa Yönelik Yapılan Araştırmalar	20
1.6 Türkiye Bütüncül Modelinde Finansal Okuryazarlık Becerileri	28
1.6.1 Geliri Anlama	29
1.6.2 Para Yönetimini Sağlama	30
1.6.3 Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanma.....	30
1.6.4 Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetme	30
1.6.5 Finansal Teknolojilere Uyum Sağlama	31
1.7 Türkiye Bütüncül Modelinde Finansal Okuryazarlık Düzeyleri	31
1.7.1 Finansal Okuryazarlıkta Farkındalık	32
1.7.2 Finansal Okuryazarlıkta İşlevsellik	33
1.7.3 Finansal Okuryazarlıkta Eylemsellik	34
1.8 Finansal Okuryazarlık Eğitimi.....	35
1.8.1 Finansal Okuryazarlıkta Eğitimin Önemi.....	35
1.8.2 Finansal Okuryazarlık Eğitiminde Dijital Dönüşüm	38
2. MATERYAL ve YÖNTEM.....	40
2.1 Araştırma Modeli.....	40
2.2 Katılımcılar	42
2.2.1 Anket Katılımcıları	42
2.2.2 Görüşme Katılımcıları	42
2.3 Veri Toplama Süreci.....	43

2.3.1 Finansal Okuryazarlık Eğitim Süreci	43
2.3.2 Eğitsel Oyun Uygulamaları	55
2.4 Veri Toplama Araçları	58
2.4.1 Anket Formu	58
2.4.2 Görüşme Soruları	60
2.5 Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği	62
2.5.1 Anket Geçerliliği ve Güvenirliği	62
2.5.2 Görüşme Geçerliliği ve Güvenirliği	64
2.5.3 Eğitsel Oyun Geçerliliği ve Güvenirliği	65
2.5.4 Eğitim Süreci Geçerliliği ve Güvenirliği	66
2.5.5 Anket Kategorize İşleminin Geçerliliği ve Güvenirliği	67
2.6 Verilerin Analizi	67
2.6.1 Anket Verilerinin Analiz Süreci	67
2.6.2 Görüşme Verilerinin Analiz Süreci	70
2.7 Araştırmacının Rolü	71
3. BULGULAR	73
3.1 Anket Bulguları	73
3.1.1 Geliri Anlamaya Yönelik Bulgular	73
3.1.2 Para Yönetimini Sağlamaya Yönelik Bulgular	78
3.1.3 Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanmaya Yönelik Bulgular	82
3.1.4 Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetmeye Yönelik Bulgular	84
3.1.5 Finansal Teknolojilere Uyum Sağlamaya Yönelik Bulgular	88
3.1.6 Farkındalık-İşlevsellik- Eylemsellik Yönüyle Bulgular	91
3.2 Görüşme Bulguları	92
3.2.1 Finansal Bilgi Kazanımına Yönelik Bulgular	92
3.2.2 Finansal Davranış Değişimine Yönelik Bulgular	93
3.2.3 Eğitim Yöntemi Tercihine Yönelik Bulgular	93
3.2.4 Finansal Araç Deneyimine Yönelik Bulgular	94
3.2.5 Alınan Eğitime Yönelik Bulgular	95
3.2.6 Eğitsel Oyunlara Yönelik Bulgular	95
4. TARTIŞMA	97
5. SONUÇ ve ÖNERİLER	106
KAYNAKLAR	114
EKLER	122

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Maarif Modeli matematik dersi finansal okuryazarlık becerileri....	17
Tablo 1.2. Maarif Modeli fen bilimleri dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları	18
Tablo 1.3. Maarif Modeli sosyal bilgiler dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları	18
Tablo 1.4. Maarif Modeli Türkçe dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları.....	18
Tablo 2.1. Finansal okuryazarlık eğitimi haftalık planı	55
Tablo 3.1. Anketin giriş kısmına ait frekans ve yüzde dağılımları	73
Tablo 3.2. Anket 1. soruya ilişkin bulgular	74
Tablo 3.3. Anket 8. soruya ilişkin bulgular	74
Tablo 3.4. Anket 11. Soruya ilişkin bulgular	75
Tablo 3.5. Anket 28. soruya ilişkin bulgular	76
Tablo 3.6. Geliri anlamaya yönelik bulgular	77
Tablo 3.7. Anket 15. soruya ilişkin bulgular	79
Tablo 3.8. Anket 24. soruya ilişkin bulgular	81
Tablo 3.9. Para yönetimini sağlamaya yönelik bulgular	81
Tablo 3.10. Bilinçli harcama yapma ve borçlanmaya yönelik bulgular.....	84
Tablo 3.11. Anket 27. soruya ilişkin bulgular	86
Tablo 3.12. Düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetmeye yönelik bulgular	87
Tablo 3.13. Anket 32. soruya ilişkin bulgular	89
Tablo 3.14. Finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik bulgular.....	90
Tablo 3.15. Farkındalık- işlevsellik- eylemsellik yönüyle bulgular.....	91

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Fotoğraf 2.1. TCMB Resmi Web Sitesi Herkes İçin Ekonomi Platformu.....	44
Fotoğraf 2.2. TCMB Rafadan Tayfa Animasyon Filmi Video Görseli	45
Fotoğraf 2.3. TCMB Enflasyonun Nedeni Hikayeleştirme Eğitim Görseli.....	45
Fotoğraf 2.4. SPK Resmi Web Sitesi Finansal Okuryazarlık Eğitimi Ekran Görseli	46
Fotoğraf 2.5. AEP Resmi Sitesi Finansal Okuryazarlık Programı Görseli	47
Fotoğraf 2.6. Finansal Başarı İçin 8 Adım Video Görseli	47
Fotoğraf 2.7. Warren Buffett'ın 4 Önemli Finansal Okuryazarlık Video Görseli	48
Fotoğraf 2.8. İş Bankası Dijital Kumbara Tanıtım Videosu Görseli	49
Fotoğraf 2.9. 3 Kumbara Çizgi Film Görseli	50
Fotoğraf 2.10. Marketteki Fiyatı Web Sitesi Görseli.....	51
Fotoğraf 2.11. FinKurs Platformu Görseli	52
Fotoğraf 2.12. Finansal Okuryazarlık Nedir? Kelime Bulutu Görseli.....	53
Fotoğraf 2.13. Finansal Terimler Kelime Bulutu Görseli	53
Fotoğraf 2.14. Finansal Okuryazarlık Eğitiminde Wordwall Oyun Uygulamaları	56
Fotoğraf 2.15. Finansal Okuryazarlık Eğitimi Sürecinde Eğitsel Oyunlara Katılan Öğrenciler.....	57
Fotoğraf 2.16. Scratch Programı Tanıtımı	58

KISALTMA VE SEMBOLLER LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
AEP	: Aile Eğitim Programı
BAİBÜ	: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
D2	: Ortaokul Düzeyi için Belirlenen Asgari Ölçüt
FODER	: Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği
ING	: ING Bankası
K1	: Birinci Katılımcı
K12	: İlköğretim ve Ortaöğretim Yıllarının Aralığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development
OYB3	: Finansal Okuryazarlık Becerisi
Ö1	: Birinci Öğrenci
PISA	: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı
SB	: Süreç Bileşeni
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TEB	: Türkiye Ekonomi Bankası
TEDMEM	: Türk Eğitim Derneği Eğitim ve Meslek Araştırmaları Merkezi
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
U1	: Birinci Uzman

TEŞEKKÜR

Tez süresince bilgi ve tecrübesiyle bana daima yol gösteren, her aşamada gelişmemi sağlayıp desteğini hiç esirgemeyen, araştırmanın tamamlanması sürecinde çok büyük emeği geçen değerli tez danışmanım sayın Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim boyunca derslerini takip ettiğim Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlköğretim Matematik Eğitimi Anabilim Dalı'ndaki hocalarıma bana olan katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Benim bugünlere gelmemi sağlayan, her konuda bana güvenen, her koşulda ve her zaman yanımda olan, bu sürece başlamak için beni yüreklendiren çok sevgili anneme, babama ve canım kardeşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olup bana destek veren, yardımını esirgemeyen, varlığıyla her şeyi daha anlamlı kılan sevgili eşim Fatih ULAŞ'a yürekten teşekkürlerimi sunarım. Bu uzun ve zorlu süreçte, onlara ayırmam gereken zamanı araştırmama ayırmak zorunda kaldığım sevgili çocuklarım Esra, Elif ve Atakan'a; sabırları, anlayışları ve verdikleri güçle her zaman yanımda oldukları için sonsuz teşekkür ederim.

1. GİRİŞ

Günümüzde pek çok alanda hızlı ve kapsamlı bir değişim sürecinin yaşandığı görülmektedir. Bu değişim, bireylerin sahip olması gereken bilgi ve becerilerin yeni koşullara göre farklılaşmasının gerekliliğini göstermektedir. Bireylerin, içerisinde bulunduğumuz yeni çağa uygun bilgi ve becerilere sahip olması; zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki olarak gelişerek 21. yüzyıl temel becerilerini kazanmaları önem taşımaktadır. Toplumsal yaşamın sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için bireylerin haklarını etkin biçimde kullanabilmeleri ve sorumluluklarını yerine getirebilmeleri gerekmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2024). Toplumsal yaşamda bu dengeyi sağlayabilmenin yolu ise bireylerin çeşitli okuryazarlık türleriyle donatılmasından geçmektedir. Nitekim gün geçtikçe okuryazarlık becerilerinin önemi artmaktadır. Ancak okuryazarlığı tanımlamak her zaman zorlu ve tartışmalı olmuştur (Kinzer, Leu ve Peters, 2017).

Okuryazarlık kavramı temelde okuma ve yazma kabiliyeti olarak bilinse de bundan daha fazlasını içinde barındırmaktadır. Geçmişte okuryazarlık, yalnızca yazılı metinleri okuyup yazabilme becerisiyle sınırlı bir yeterlilik olarak değerlendirilirken, günümüzde hızla gelişen teknolojiyle birlikte bu yeterlilik, bireyin okuryazar olarak kabul edilmesi için artık tek başına yeterli sayılmamaktadır (Leu vd., 2017). Okuryazarlık; 21. yüzyılda bireylerin sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamda etkin bir şekilde yer alabilmelerini sağlayan bir süreci temsil etmektedir. Okuryazarlık kavramı, hem mevcut durumumuzu hem de gelecekteki potansiyelimizi şekillendirir (Leu vd., 2017). Yaşam boyu öğrenme bilincinde olarak gelişmeyi ve yeni beceriler kazanmayı içermektedir. Okuma ve yazma edinilebilen bir beceri olarak tanımlanırken, okuryazarlık zamanla geliştirilebilen bir yetenek olarak kabul edilmektedir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Okuryazarlık, sabit bir kavram olmayıp, sürekli olarak yeniden yorumlanması, değerlendirilmesi ve inşa edilmesi gereken dinamik bir süreçtir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010).

Toplumlar arasındaki farklılıklar, ekonomik değişimler ve küresel zorluklar, bireylerin daha sağlam ve çok yönlü okuryazarlık becerilerine sahip olmalarını gerektirmektedir. Bu beceriler; sadece kişisel gelişim için değil, aynı zamanda toplumsal dönüşüm için de önemli rol oynamaktadır. Değişen koşullara uyum

sağlamak için okuryazarlık becerilerinin sürekli olarak geliştirilmesi ve yeni eğilimlere uygun hale getirilmesi, bireysel yetkinliği artırarak toplumların gücünü etkilemektedir. Okuryazarlık ve okuryazarlık becerileri, yeterliklerin kazandırılmasında aracılık eden önemli değişkenlerdendir (MEB, 2024). Bu beceriler bireylerin bilgiye erişimlerini ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilmelerini sağlamaktadır. MEB bu doğrultuda, dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, sürdürülebilirlik okuryazarlığı gibi alanlarda bireylerin yeterli bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olmalarının önemi üzerinde durmakta; böylece bilinçli ve aktif yurttaşlar olarak topluma katılımlarının desteklenmesi hedeflenmektedir.

Okuryazarlık, bilgiye erişim ve onu kullanma yeteneğini ifade ederken finansal okuryazarlık bu becerinin ekonomi ve mali konularda uygulanmasını, bireylerin bilinçli ve doğru finansal kararlar almasını sağlayabilmektedir. Hızla değişen dünya düzeni ve teknolojinin etkisiyle; finansal okuryazarlık, dijital okuryazarlık gibi yeni tür okuryazarlıklar önem kazanmaktadır. 2024-2025 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulan Maarif Modeli kapsamında yer verilen okuryazarlık türlerinden biri olan finansal okuryazarlık, günümüz koşullarında bireylerin ekonomik yaşamlarını sürdürebilmeleri açısından önemli bir beceri alanı olarak öne çıkmaktadır.

İçerisinde bulunduğumuz çağın gereği olarak finansal okuryazarlık becerilerini kazanmanın önemli hale gelmesi, bu kavramı geniş bir çerçevede ele alınıp tartışılan bir konu yapmıştır. Finansal okuryazarlık, bireylerin finansal kararlar alırken ihtiyaç duydukları bilgiyi araştırabilme, elde ettikleri bilgileri etkili bir şekilde kullanabilme ve mevcut seçenekler arasından en uygun olanını seçerek kişisel refahlarını artırabilme yeteneklerini içeren çok boyutlu bir kavram olarak bireylerin finansal bilgilerini kullanarak bilinçli ve doğru kararlar almalarını sağlar (Şahin ve Barış, 2017).

Finansal okuryazarlık, genel olarak bireylerin finansal hizmetler ve ürünler hakkında bilgi sahibi olmalarını ve bu bilgileri kullanarak etkin, doğru ve bilinçli finansal kararlar alabilmelerini ifade ederek bireylerin finansal hedeflerine ulaşmalarını sağlamak için gerekli bilgi ve becerileri geliştirmelerini içerir (Ünal vd., 2016). Finansal ürün çeşitliliği ve teknolojik gelişmeler, bireylerin çevresel

etkilerle bilinçsiz kararlar almasına yol açarak yanlış ürün kullanımını artırmakta ve bireysel refahı olumsuz etkilemektedir (Şahin ve Barış, 2017).

21. yüzyılda hızla değişen finans dünyasında geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşan yeni ekonomik koşullar, bireyleri daha bilinçli ve stratejik kararlar almaya yönlendirmektedir. Bu durum, bireyin belirli bir seviyede finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu sayede finansal okuryazarlık, ürünler ve finansal kavramlar ile ilgili bilgi sahibi olmayı ve finansal alternatifler arasında bilinçli tercih yapabilmeyi sağlayacaktır.

Finansal okuryazarlık, bireyin etkin bir vatandaş olarak mali yaşamında karşılaştığı sorumlulukları yerine getirebilmesi için gerekli olan çeşitli bilgi, beceri, tutum ve davranışları içeren bir yeterlilik alanını ifade etmektedir (Köroğlu, 2021). Finansal okuryazarlıkla ilgili yapılan tanımların temelini bilgi, beceri ve finansal kararlar alabilme yeteneği oluşturmaktadır (Remund, 2010). Finansal okuryazarlık finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranış kavramlarını kapsamaktadır ve bu üç unsur arasındaki ilişki, bireylerin finansal kararlarını ve davranışlarını şekillendirmektedir (Çinko vd., 2017). Böylece finansal bilginin; beceri, tutum ve davranışlara yansımaları beklenmektedir. Dört işlem yapmak finansal bilgiyi ifade etmekte iken geleceği düşünerek harcamalarda bulunmak finansal tutum, satın almadan önce düşünerek ve bütçe yapmak için çaba sarf etmek ise finansal davranışı ifade etmektedir.

Finansal okuryazarlıkta yetkinliklerin kazandırılması sürecinde öğrencilere finansal okuryazarlık derslerini zorunlu tutmak, tek başına etkili bir çözüm sunmayabilir (Mandell ve Klein, 2007). Bunun yerine, finansal okuryazarlığın sadece ayrı bir ders olarak değil, farklı disiplinlerle bütünleştirilmiş bir müfredat anlayışıyla öğretilmesi daha etkili sonuçlar doğurabilir (Cordero ve Pedraja, 2019). Bu becerilerin teorik bilgilerin yanı sıra pratik uygulamalar ve günlük yaşamda edinilen deneyimlerle de pekiştirilmesinin uygun olabileceği düşünülmektedir. MEB (2024), Maarif Modeli'nde disiplinler arası içeriklerin öğretilmesinde, ilgili disiplinlerden yararlanmak gerektiği söylenmektedir. Finansal okuryazarlıkta becerilerin temelini; kavramlar, terimler, görseller, kalıp ifadeler, olgular ve tanımlar gibi öğeler oluşturmaktadır. Bu becerilerin Türkçe ve matematik derslerinin müfredatına entegre edilmesi, bu alanlardaki kazanımlarla doğrudan

ilişkilendirilebildiğinden, sürecin aşamalarının ve ölçütlerinin belirlenmesine, diğer yetkinliklerle uyumlu hale getirilmesine ve okuryazarlığın çeşitli disiplinlerdeki rolünün açıklığa kavuşturulmasına katkı sağlayarak öğrenme süreçlerinin daha etkili planlanmasına olanak tanıyacaktır.

Finansal piyasalar bireylere günlük hayatta birçok fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatlar birçok seçeneği doğurmakta ve bireyler, kendileri için doğru olanı seçmediği takdirde bazı risklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Finansal okuryazar bireyler, paranın nasıl kullanıldığını daha iyi anlayabilmekte ve parayı bir kaynak olarak kullanarak seçenekler oluşturabilirler. Para; gelir elde etmek, harcama yapmak ve yatırımın tamamlayıcısı olarak birikim yapmayı kapsamaktadır. Bu süreçte bütçe oluşturarak planlama yapmak, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasına olanak tanıyacaktır. Bütçe, bireyin kendi tercihlerini yansıtan kişisel bir planlamadır. Günlük yaşamda yapılan bütçe kararlarının bireyin ekonomik durumunu olumlu veya olumsuz yönde etkileyebileceği göz önüne alındığında finansal okuryazarlık, doğru finansal kararlar alabilmek için önemli bir beceri olarak öne çıkmaktadır. Finansal okuryazarlık sayesinde, bireyler kendi bütçelerini daha bilinçli ve etkili bir şekilde yöneterek ekonomik refahlarını koruyabilir sürdürülebilir bir yaşam standardı oluşturabilirler. Bireylerin ekonomik karar alma süreçlerinde tasarruf davranışları bilinçli harcama alışkanlıkları kazandırarak ekonomik açıdan büyüme ve kalkınmaya katkı sağlamaktadır. Tasarruf, gelir ve gider dengesini koruyarak geleceğe yönelik mali güvenliği sağlamayı amaçlayan bir süreci ifade etmektedir. Finansal okuryazarlığın arttığı ülkelerde bireylerin daha bilinçli finansal kararlar almasıyla birlikte tasarruf ve birikim oranlarının da yükseldiği gözlemlenmektedir (Şengel vd., 2022). Bütçe planlaması yapmak, gereksiz harcamalardan kaçınmak, enerji ve su tasarrufu sağlamak, indirim ve kampanyaları takip etmek gibi adımlar tasarruf sürecinde bireylere yol gösterici olabilmektedir. Bireylerin gündelik hayatta birçok kez karşılaştıkları %50 indirim, %70 indirim, 3 al 2 öde, ikinci ürüne % 50 indirim, 1 alana 1 bedava, her 3 üründe %50 indirim, şu kadar TL üzerindeki alışverişe belirli üründe indirim gibi alışveriş fırsatlarını doğru şekilde değerlendirebilmeleri bilinçli finansal kararlar almayı ve harcama alışkanlıklarını yönetmeyi gerektirmektedir. Bu durum alınacak ürün için fiyat araştırması yapılması, ürünü uygun fiyata ve uygun yerden alması konusunda

farkındalık kazanılmasının önemini göstermektedir. Alınacak ürünleri önceden belirleyen, markaları arasında karşılaştırma yapan, ürünlere fiyat belirleyen, en uygun fiyatın hangisi olduğuna karar verebilen, nereden alması gerektiğini bilen bireyler finansal konuda başarı sağlayabilmektedir. Çevrelerinde birçok sinyale maruz kalan tüketiciler zihinlerinde alacakları ürün için bir fiyat oluşturmamış ise indirim durumunu doğru değerlendiremeyip bu ürünlere daha yüksek bir bedel ödemek durumunda kalmakta, gereksiz harcamalarla bütçelerini iyi yönetememektedirler. Bu durum ise bütçe kontrolünü kaybetmelerine neden olabilmektedir. Bu nedenle gelir-gider dengesini kurarak finansal konuda başarılı olmak önem arz etmektedir. Bu da finansal okuryazarlık eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlık eğitim ile finansal okuryazarlık birbirini tamamlayan kavramlar olup eğitim ile finansal okuryazarlığı geliştirmek mümkün olabilmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimi, finansal okuryazarlığın temel yapıtaşıdır; yeterli eğitim olmadan, gerçek anlamda finansal okuryazarlık kazanılamaz (Gökmen, 2012). Finansal okuryazarlık becerileri her yaştan bireyi ilgilendirmekte olup bireylerin finansal okuryazarlık ile ilgili ne bildikleri ve neyi bilmeleri gerektiği konusu önem taşımaktadır. OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), finansal okuryazarlık eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesini ve bu sürecin öğretim programlarıyla uyumlu şekilde yürütülmesini değerli bulmaktadır (TEDMEM, 2016). Bu süreçte gerçek hayatla finansal kavramların öğretilmesi, tasarruf, gelir- gider dengesi, para yönetimi ve günlük harcamalar (kantin harçlığı vb.) gibi temel konuların somut bir şekilde ele alınmasını sağlayarak daha anlaşılır hale gelmesini sağlayacaktır (Utkugün, 2023). Çocukluk döneminde finansal okuryazarlık konularının keyifli, dikkat çekici bir şekilde öğretilip gerçek yaşamda uygulama fırsatları tanınması finansal bilginin kalıcılığını artırma konusunda katkı sağlayabilmektedir. Çocukların alışveriş yapmaları konusunda cesaretlendirilmeleri, onların finansal yönetim becerilerini geliştirmelerine ve daha bilinçli tüketiciler olmalarına olumlu yönde etki edebilmektedir. Eğitimcilerin ve ebeveynlerin, çocukların tüketimde aktif rol oynadıklarını ve büyüdüklerinde bu rolü sürdürmeye devam edeceklerini dikkate alarak finansal okuryazar olmanın önemini küçük yaşlardan itibaren çocuklara kazandırmaları önem taşımaktadır.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Araştırmanın Soruları

Yapılan bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Modeli kapsamında programlar arası bileşenlerde yer alan finansal okuryazarlık becerilerinin incelenmesidir. Bu anlamda ortaokul öğrencilerinin eğitim sonrası finansal okuryazarlıklarının değişiminin değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada finansal okuryazarlığın; farkındalık, işlevsellik, eylemsellik yönleri ele alınmıştır.

Araştırma Soruları

1) Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitimi öncesindeki Maarif Modeli kapsamındaki bütünleşik becerileri (geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama) nasıldır ve eğitim sonrasında bu becerilerde nasıl bir değişim gözlemlenmiştir? Bu değişim farkındalık, işlevsellik, eylemsellik düzeyleri açısından nasıl değerlendirilebilir?

Alt Araştırma Soruları

1a. Ortaokul öğrencilerinin Maarif Modeli kapsamında eğitim öncesinde finansal okuryazarlık bütünleşik becerileri nasıldır?

1b. Ortaokul öğrencilerinin Maarif Modeli kapsamında eğitim sonrasında finansal okuryazarlık bütünleşik becerilerinde nasıl bir değişim gözlemlenmektedir?

1c. Ortaokul öğrencilerinin Maarif Modeli'nde bahsedilen finansal okuryazarlık bütünleşik becerileri farkındalık, işlevsellik, eylemsellik kapsamında nasıl değerlendirilebilir?

2) Finansal okuryazarlık eğitimi sonrasında öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin deneyimleri nelerdir ve öğrenciler bu sürecin sonunda kendilerinde ne gibi değişimler gözlemlemişlerdir?

1.2 Araştırmanın Önemi

MEB (2024) eğitim sisteminde okuryazarlıklar aracılığı ile istenilen yeterlilikleri bireylere kazandırmayı amaçlamıştır. Türkiye Bütüncül Modeli çerçevesinde okuryazarlık; bireyin gelişimine katkı sunan bilgi, beceri ve tutumların alan yeterlilikleriyle etkileşim içinde olması nedeniyle, 21. yüzyıl becerilerinin hayata geçirilmesinde merkezi bir rol üstlenmiştir. Bu modelde,

bireylerin okuryazarlık aracılığı ile sosyal hayatın gereklerini yerine getirmede bilgi, beceri ve yetkinlik düzeylerinde yeterli eğitime sahip olmalarının gerekliliği üzerinde durulmaktadır.

Türkiye Bütüncül Modelinde, okuryazarlık becerileri; farkındalık düzeyi, işlevsellik düzeyi, eylemsellik düzeyi olmak üzere üç süreç bileşeni üzerinde durulmuştur. Araştırmada bu bileşenler üzerinden öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının değişimi incelenmiştir.

Günümüzde öğrenciler finansal ürün ve hizmetlerle, tahmin edildiğinden daha erken yaşlarda karşılaşabilmektedirler (OECD, 2020). Öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren finansal okuryazarlık becerileri gelişiminin desteklenmesi ile kişilerin ileriki yaşlarda daha doğru kararlar almaları sağlanabilir. Hayatı aynı standartlarda sürdürebilmek için gelir, gider, birikim konusunda toplumun bilinçli hale gelerek finansal okuryazarlığın gelişmesi ile hem dünyanın hem ülkemizin refah seviyesinde yükseliş meydana gelebilecektir.

Finansal okuryazar kişilerden; tasarrufa dikkat edip, yaptığı birikimleri yatırıma çevirip, daha bilinçli finansal kararlar vererek hem kendisinin hem de içerisinde bulunduğu çevrenin finansal kalkınmasına fayda sağlamaları beklenmektedir (Köroğlu, 2021). Bireylerdeki tüketim, israf ve tasarruf döngüsünün iyi kurulmasında finansal beceriler etkili olabilmektedir. Öyle ki finansal okuryazarlık; kişinin gelir ve giderlerini, uzun-kısa vadeli yatırımlarını, birikimlerini doğru değerlendirip, finansal kararlarını doğru alıp, parasını iyi yönetebilme yetkinliğine sahip olabilmesi olarak tanımlanmıştır (FODER, 2024). Bu da bireylerin finansal okuryazarlık eğitimini ön plana çıkarmakta olup bu eğitimin erken yaşta öğretim programı ile desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Maarif modelde öğrencilere değer bilinci aşılayarak onlara bilgi ve beceri katmanın öneminden bahsedilmektedir. Küçük yaşlarda öğrencilerin önemli değerlere karşı farkındalıklarının artması, geleceğe dair bilinçli bir şekilde tasarruflu planlama yapabilmeleri ve kavramların öğretimini hedefleyen bu araştırma yapılmaya değer bulunmuştur. Bu araştırmanın öğrencilerin finansal okuryazarlık konusunda yeniçağda nasıl bir hazırbulunuşluğa sahip oldukları, yeni nesilde ne gibi değişimlerin yaşandığı, bu yaşta hangi farklı finans konuların

gündeme geldiği ve bunun hangi bilgi ihtiyaçlarını doğurduğu konusunda alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma grubu açısından değerlendirildiğinde, ilköğretim düzeyine yönelik gerçekleştirilen araştırmaların, lise ve üniversite düzeyindekilere kıyasla daha sınırlı sayıda olduğu söylenebilir (Karaaslan, 2020). Bu nedenle ortaokul düzeyinde gerçekleştirilen bu araştırmanın eğitim bilimleri alanına önemli bir katkı getireceği tahmin edilmektedir.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Bolu ili merkez ilçesinde bir ortaokulda yedinci sınıfta okuyan 25 katılımcı ile sınırlıdır. Araştırma Yiğitbaş, Temeloğlu ve Şimşek (2020) tarafından geliştirilen anketin Maarif Model bağlamına uyarlanmış hali, görüşme soruları ve araştırma kapsamında uygulanan finansal okuryazarlık eğitiminin içeriği ve süresiyle sınırlıdır. Beceri gelişimi kısa vadede incelenmiş olup, uzun vadeli etkilerin belirlenememesi araştırmanın sınırlılığıdır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Araştırma kapsamında anket sorularının, öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerini ve hazır bulunuşluk düzeylerini ölçmek için yeterli olduğu varsayılmıştır. Katılımcıların uygulanan ankette bulunan maddeleri dikkatli okuduğu ve samimi olarak doğru bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır. Görüşme sorularının öğrencilerin düşünce ve deneyimlerini ortaya koymaya uygun olduğu ve öğrencilerin bu sorulara verdikleri yanıtlarda içten davrandıkları varsayılmıştır.

1.5 Araştırmanın Kuramsal Temeli

1.5.1 Finansal Okuryazarlığın Tanımı ve Önemi

Literatür incelendiğinde finansal okuryazarlık ile ilgili birçok tanıma rastlanmaktadır. Aşağıda bazı tanımlara yer verilmektedir:

Finansal okuryazarlık, finansal ürünler ve hizmetler hakkında yeterli bilgiye sahip olmayı ve bu bilgiyle kaynakları verimli bir şekilde kullanarak finansal kararlar alabilme yeteneğini ifade eder (Fettahoğlu, 2015).

Finansal okuryazarlık; bireylerin finansal refahlarını koruyup geliştirebilmeleri için gerekli bilgiye ulaşmalarını, bu bilgileri kullanarak varlıklarını etkili ve bilinçli biçimde yönetmelerini ve aldıkları kararlar

doğrultusunda kişisel finansal durumlarını iyileştirmelerini sağlayan bir kavram olarak tanımlanabilmektedir (Şahin ve Barış, 2017).

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB, 2024) finansal okuryazarlığı, bir bireyin kişisel bütçesini yönetme sürecinde etkin ve bilinçli kararlar alabilmesini sağlayan temel finansal bilgiye sahip olması ve bu kararları uygulayarak bireysel ve toplumsal finansal refahı artırma yetisi olarak tanımlamaktadır.

Finansal okuryazarlık; bireylerin ekonomik durumlarını etkin bir biçimde değerlendirmelerini sağlayan, tasarruf, borçlanma, bütçeleme ve yatırım gibi temel finansal konularda bilgi ve becerilerini geliştirmelerine imkân tanıyan, karşılaştıkları finansal riskleri ve fırsatları daha doğru analiz ederek finansal kararlarını bilinçli biçimde almalarını destekleyen dinamik bir süreçtir (Remund, 2010).

Atkinson ve Messy (2012), finansal okuryazarlığı; bireylerin sağlıklı finansal kararlar alarak kişisel mali refahlarını geliştirebilmeleri için ihtiyaç duydukları farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bütünleşik yapısı olarak tanımlamaktadır.

Temizel ve Bayram (2011) finansal okuryazarlığı, bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları finansal ürünler, uygulamalar, finansal araçlar hakkında bilgi sahibi olarak bilinçli bir şekilde değerlendirmelerini ve uzun vadeli birikim, yatırım kararlarını finansal farkındalık temelinde almayı, bilgiye dayalı kararlar almalarını sağlayan bir yeterlik seviyesi olarak tanımlamaktadır. Noctor, Stoney ve Stradling (1992) finansal okuryazarlığı en basit tanımı ile şöyle anlatmaktadır: bireyin parayı bilinçli şekilde kullanması, mali kararlar alırken etkili ve verimli seçimler yapabilmesi, bu doğrultuda farkındalık geliştirerek tutarlı ifadeler ortaya koyabilmesi ve aldığı kararları hayata geçirme yetkinliğine sahip olmasıdır.

Finansal okuryazarlık deyince akla gelen ilk şey para yönetimidir. Para bir kaynak olup bireye seçenek sunmaktadır. Bireylerin iyi bir şekilde yatırım yapma, tasarruf yapma, bütçeyi yönetme, mevcut gelirleri ile giderlerini karşılayabilmeleri finansal okuryazarlık ile mümkün olmaktadır. Finansal okuryazarlık bireylerin, doğru ekonomik kararlar vermelerini sağlamaktadır. Doğru karar verebilmek için doğru bilgiye ihtiyaç olup bireyin bu bilgiyi doğru kullanabilme yeteneği ve sayısal becerileri onun bilişsel yeteneklerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Aileden,

çevreden, okul hayatından edilen finansal bilgiler, bireyin bilişsel yetenekleri ile birlikte daha etkili kararlar verebilmesini sağlamaktadır.

Sınırlı kaynakların gün geçtikçe tükenmesi gelecek nesiller için tehdit oluşturmakta ve finansal faaliyetlerin gözden geçirilerek geleceğe yönelik finansal, toplumsal, çevresel kazançların sağlanması değer kazanmaktadır. Finansal okuryazarlık, ekonomik olarak sürdürülebilir, sağlıklı ve güvenli bir hayat için önem taşımaktadır. Sürdürülebilirlik ilkesi her alanda olduğu gibi finansal anlamda da önemini ortaya koymaktadır. Temizel ve Bayram (2011), ekonomik sistemin düzenli ve verimli bir şekilde işlemesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasının bireylerin finansal kararlarını bilinçli bir şekilde analiz ederek doğru ve mantıklı adımlar atmalarıyla mümkün olabileceğinden bahsetmektedir.

Finansal okuryazarlık, yalnızca belirli bir kesimin ayrıcalığı değil, herkesin sahip olması gereken temel bir hak ve evrensel bir gereklilik olarak ele alınmalıdır. (Lusardi, 2019). Finansal okuryazar olmak, hem bireyler hem de toplumlar için eşit derecede önemli bir yaşam becerisidir (Skagerlund vd., 2018). Bu beceri, kişisel finansal güvenliği sağlamak ve ekonomik istikrarı desteklemek için temel yetenekler arasında görülmektedir. Finansal okuryazarlık bir yandan bireylerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları finansal sorunları çözümlemelerine yardımcı olurken, diğer yandan finansal piyasaların etkin ve verimli bir şekilde işlemesine katkı sağlar (Temizel ve Coşkun, 2010). Finansal okuryazarlığın insanların kararlarını ve finansal davranışlarını doğrudan şekillendirdiği, hem tasarruf-yatırım davranışlarını hem de borç yönetimi- borçlanma süreçlerini etkilediği kanıtlanmıştır (Lusardi, 2019). Her birey için önemli olan bu beceri, öğrenciler için hem mevcut kaynaklarını etkin kullanmalarını hem de gelecekteki finansal istikrarlarını garanti altına almalarını mümkün kılabilmektedir. Öğrencilere parayı yönetme becerisinin yanı sıra özgürlük, güvenlik ve esneklik sağlayarak hem günlük yaşamlarında hem de geleceklerini planlamada kritik beceriler kazandırabilmektedir.

1.5.2 Finansal Okuryazarlık Eğitimin Gelişimsel Temeli

Çocukluk ve ergenlik döneminde finansal davranışların büyük ölçüde aile ve çevre gözlemlerine dayalı olarak geliştiği, ancak eğitim süreçleriyle bu davranışların bilinçli ve sistematik hâle getirilebildiği kabul edilmektedir.

Bireylerin hazır bulunuşluk düzeyleri, soyut düşünme becerileri, problem çözme kapasiteleri ve değer algıları doğrultusunda finansal bilgi, beceri ve tutumların kademeli biçimde kazandırılması önem taşımaktadır. Toplumda finansal okuryazarlık konusunda farkındalık oluşturulması ve gençlere finansal okuryazarlık eğitimi fırsatlarının sunulması bir gereklilik olarak görülmektedir. Erken dönemde finansal okuryazarlık becerilerine sahip olmak öğrencilere ileriki yaşlarında olumlu katkı sağlamaktadır. Finansal okuryazarlık öğrencilerin finansal hedefler belirlemesine ve bu hedeflere ulaşmak için plan yapmasına da olanak tanıyarak gelecekteki mali başarılarını şekillendiren önemli bir beceri olarak görülmektedir. Alkaya ve Yağlı (2015), finansal bilinçlenmenin ilk adımlarının ailede atıldığı, ancak bu temel bilgilerin güncel finansal ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığı, dolayısıyla okul temelli ve uygulamalı eğitimlerle geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Kılıç, Ata ve Seyrek (2015), öğrencilerin finansal açıdan ebeveynlerine bağımlı olmaları nedeniyle, hayatlarında kritik mali kararlar alma fırsatı bulamadıklarını tespit etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişimini sınırlayabilmekte ve gelecekte karşılaşabilecekleri daha büyük ölçekli finansal kararlar karşısında yetersizliğe neden olabilmektedir. Bu durum, okullarda verilecek kapsamlı finansal okuryazarlık eğitimlerinin, gençleri gerçek hayattaki mali kararlara hazırlamada gerekliliğini ortaya oymaktadır. Öğrencilerin bilgiye ulaşma, bilgiyi anlama, değerlendirme ve kullanma yetenekleri finansal okuryazarlığı ifade edebilmektedir. Finansal okuryazarlığa sahip öğrenciler gelir-gider dengesini koruyabilmekte, daha sağlıklı kararlar verebilmekte, kriz dönemlerini daha iyi yönetebilmekte, paralarını daha iyi değerlendirebilmekte ve daha bilinçli seçimler yapabilmektedir. Bu beceriler hem öğrencilerin hem toplumun stresinin azalmasına yardımcı olarak gelecekteki refah seviyesinin artmasına fırsat sunup hayatı aynı standartlarda sürdürebilmeye olanak tanıyabilmektedir. Finansal okuryazarlık öğretim sürecinin dinamik işleyişine katkı sağlayabilmektedir.

Finansal karar alma ve alınan kararları uygulama hayat boyu devam eden bir süreç olmakla birlikte; tasarruf, harcama, enflasyon, risk, sigorta, kredi kullanımı, bütçeleme, yatırım gibi konularda ihtiyaç duyulan finansal bilgilere sahip olma tüm bireyler için önem taşımaktadır. Öğrencilerin içinde bulundukları

çevrenin finansal okuryazarlıkları üzerinde güçlü bir etkisi vardır. Finansal değerlendirilen 14 OECD ülkesinde, öğrencilerin ortalama %18'i finansal okuryazarlıkta temel yeterliliğe sahip değil, yani bilgilerini finansal konular ve kararları içeren gerçek yaşam durumlarına uygulayamıyorlar. Finansal okuryazarlığı geliştirmek, öğrencilerin para yönetiminde kısa vadeli iyileştirmeler sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda yaşları ilerledikçe daha akıllı finansal kararlar almalarına da yardımcı olacaktır. Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin, finansal kararlarında daha sorumlu hareket etmeleri, geleceğe yönelik daha iyi planlar yapmaları, daha ileri görüşlü olmaları ve finansal açıdan daha girişimci bir tavır sergilemeleri mümkündür. Okullarda öğrencilerin finansal konuları araştıran görevlere maruz kalmalarının finansal okuryazarlıkta daha iyi performans göstermeleri için önemli olmasıyla birlikte; üç öğrenciden yalnızca ikisinin okullarda finansal konuları araştıran görevlere maruz kalmaktadır (OECD, 2022).

PISA finansal okuryazarlığa ulaşamayan öğrencilerin oranını incelemiş ve sosyo-ekonomik geçmişler, ebeveyn etkileşimleri ve finansal okuryazarlık performansı arasındaki bağlantıları araştırmıştır. PISA 2022 finansal okuryazarlık değerlendirmesinin sonuçları, birçok 15 yaşındaki öğrencinin finansal bilgilerini gerçek yaşam durumlarına uygulayamadıkları için finansal geleceklerine daha iyi hazırlanmaları gerektiğini göstermektedir. Katılımcı her ülke ve ekonomide, dezavantajlı sosyo-ekonomik geçmişe sahip öğrenciler, avantajlı akranlarından önemli ölçüde daha kötü performans göstermiştir. PISA verileri ayrıca, para konularını ebeveynleriyle tartışan ve paralarını nasıl harcayacaklarına dair özerk kararlar alan öğrencilerin daha yüksek finansal okuryazarlık seviyelerine ulaştığını göstermektedir (OECD, 2024). Bireylerin, gelir düzeylerine uygun olarak ihtiyaç ve isteklerini karşılamaları, ellerine geçen geliri nasıl kullanacağını bilmeleri, bilinçli mali kararlar alarak yanlış harcamaların önüne geçilebilmesi için finansal okuryazar olmaları önem taşımaktadır. Öğrencilerin değişime ve gelişen teknolojiye ayak uydurmalarına yardımcı olabilmek önem taşımaktadır. Her yaştan bireyin okuryazarlık becerilerini kazanması bireylerin gelişim süreçlerini tamamlamasına yardımcı olmaktadır. Okul öncesinden başlanarak sarmal bir yapıda kazandırılacak okuryazarlık becerileri, insanların yeni durumlara

kendilerini uyarlayabilmelerine yardımcı olabilmektedir. Finansal okuryazarlık becerileri kazandırılırken bu becerilerin matematik, Türkçe, sosyal bilgiler gibi disiplinler arası derslerde ele alınarak konunun içeriğine ve akışına uygun bir şekilde öğrencilerin gelişimini destekleyici bir yapıda olması amaçlanmaktadır. Finansal okuryazarlığı yüksek olan bireyler, kredi kartı borçları veya krediler gibi borçlanma araçlarını etkin bir şekilde yöneterek, borçlanmalarını aza indirgeyip daha fazla tasarruf ederek yatırım yapabilmektedirler. Bu sayede ekonominin genel istikrarına ve büyümesine katkı sağlayabilmektedirler. Bireylerin yatırım süreciyle ilgili yeterli bilgi ve donanımına sahip olmaları, yani finansal okuryazarlıklarının yüksek olması, yanlış yatırımlarının sebep olduğu olumsuz sonuçlarla karşılaşmalarını engelleyecek ve finansal alanda aldıkları riskleri önemli ölçüde azaltacaktır (Altıntaş, 2008). Bu bağlamda ortaokul döneminde verilecek pratik ve teorik finansal okuryazarlık eğitimi, öğrencileri geleceğin finansal risklerine hazırlamada katkı sağlayabilmektedir.

Avrupa Birliği (AB) komisyonu, yatırımcı bireylerin karşılaştığı sorunları üç madde altında toplamaktadır (Satoğlu, 2014):

1-İnsanlar finansal konuları anlamakta zorluk çekmektedir: Günümüzde pek çok kişi finansal konuları anlamakta güçlük çekmekte ve bu alandaki temel bilgilerin eksikliğini hissetmektedir. Bu durum, insanların finansal hizmet sağlayıcılarla etkili bir şekilde iletişim kurma ve en avantajlı koşullarda hizmet alma yeteneklerini de etkilemektedir.

2-İnsanlar finansal konulardaki bilgi seviyelerini abartmaktadır: İnsanlar, finansal eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olduklarını düşündükleri için, bu durumu fark etmelerini ve eksik yönlerini görmelerini sağlamak önemlidir. Araştırmalar, insanların finansal konularda yeterli bilgiye sahip olmasalar da genellikle kendilerine fazla güvendiklerini göstermektedir.

3-Birçok insan, geleceğini planlama veya ihtiyacına uygun seçimler yapma bilincinden yoksundur; oysa hayat boyu finansal durumunu etkileyecek olaylarla karşılaşır. Bu durum onları finansal kararlar almaya zorlar. Bu kararlar, bireylerin yaşam koşullarını ve sosyoekonomik durumlarını etkilediği için, her yaştan vefarklı eğitim seviyesine sahip bireylerin finansal bilgiye ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

Piaget öğrencilerin zihinsel gelişiminin evreler halinde ilerlediği ve gelişim düzeylerine uygun yöntemlerle daha etkili öğrendiklerini vurgulamaktadır. Finansal okuryazarlık eğitim süreçlerinin etkili olabilmesi için Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı temel alınarak gelişim düzeyi ve yaş aralığına uygun şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu kurama göre çocuklara finansal okuryazarlık eğitimi verilirken zihinlerinde şemalar oluşturulması gereklidir. Farklı yaşantılar ile zihinde oluşan şemalar çeşitlendirilerek gerçek yaşamdan örnekler vermek gerekmektedir. Çocuklar olgunlaştıkça zihinlerinde yeni şemalar oluşmakta ve önceden sahip olduğu bilgiler ile bu şemaları ilişkilendirip bir bütün haline getirerek örgütlemektedir. Örneğin tasarruf kavramı; para ve birikim şemalarının örgütlenmesiyle oluşmaktadır. Çalışarak para kazanmayı çocuğun gelir şeması olarak oluşturmasının ardından yatırım ile ilgili zihinde yeni şemalar oluşmaktadır. Zihinsel olgunluk finansla eğitimde önemli bir yere sahiptir. Örneğin; enflasyon kavramı okul öncesi dönemde anlaşılmamaktadır (Piaget, 1972).

Finansal okuryazarlık eğitimi Piaget'nin bilişsel gelişim kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde içeriğin yaşa uygun şekilde yapılandırılması ve çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak farklılaştırılması gerekliliği görülmektedir. Bilişsel gelişim teorisine göre bu süreç dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar çocukların finansal kavramları nasıl öğrendiğini anlamada önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Yılmaz (2024), bu gelişimsel aşamalardan şu şekilde bahsetmektedir:

Çocuklarda duyuşsal motor döneminde (0-2 yaş) duyuşlar ve hareketler önemlidir. Bu dönemde temel ihtiyaçların karşılanması ön plandadır. İşlem öncesi (2-7 yaş) dönemde para ile bir şeyler alınabildiğini öğrenirler. Alışveriş taklidi yapabilirler. Tasarruf, birikim gibi soyut kavramlar henüz anlaşılamamaktadır.

Somut işlemler döneminde (7-11 yaş) basit bütçe yapma, kumbara kullanma gibi beceriler gelişir. Tasarruf ve harcama arasındaki farkı anlarlar. Enflasyon, faiz, fon, kredi, borsa gibi kavramlar ise hala zorlayıcı olabilmektedir.

Soyut işlemler döneminde (12 yaş+) risk, yatırım, borç kredi kartı kullanımı, uzun vadeli tasarruf, yatırım araçlarını anlama yeteneği gelişmektedir. Gelecek için birikim yapabilirler. Piaget'nin bilişsel gelişim kuramına göre ortaokul 7. sınıf kademesi soyut işlemler dönemine geçiş sürecidir. Bu süreçte öğrencilerin, oransal

düşünme, cebirsel işlemler, mantıksal akıl yürütme ve geleceğe yönelik sonuçlar çıkarma becerileri gelişmeye başlamaktadır. Bu nedenle, finansal okuryazarlık eğitiminde bütçe yapma, tasarruf, harcama önceliklerini belirleme ve ihtiyaç-istek ayrımı gibi kavramların öğretilmesi, öğrencilerin gelişimsel düzeyleriyle uyumludur. Ayrıca, bu yaş grubundaki öğrencilerin değer yargıları ve sorumluluk bilinci de bilişsel gelişim açısından gelişmektedir.

1.5.3 Maarif Modelde Finansal Okuryazarlık Uygulamaları

Okuryazarlık kavramı, uluslararası alanda uzun yıllardır tanımlanmaya ve açıklanmaya çalışılmasına rağmen, okullarda öğrencilere nasıl kazandırılacağı konusunda kesin bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı araştırmalar, okuryazarlık becerilerinin ayrı bir ders olarak öğretilmesi gerektiğini savunurken, bazıları ise mevcut ders içeriklerine entegre edilerek kazandırılmasının daha etkili olacağını öne sürmektedir. Örneğin, MEB'in 2006 yılında "İlköğretim Medya Okuryazarlığı" adıyla bir öğretim programı oluşturması, bu becerinin bağımsız bir ders olarak verilmesini amaçlamıştır. Ancak, literatürde birçok farklı okuryazarlık türü bulunduğu göz önüne alındığında, her birinin ayrı ders olarak işlenmesi pratik bir çözüm olarak görünmemektedir. Bu nedenle, birçok araştırma sonucu okuryazarlık becerilerinin ders içeriklerine entegre edilerek öğrencilere kazandırılmasının daha işlevsel ve uygulanabilir olduğunu göstermektedir. Örneğin, finansal okuryazarlık becerilerinin sosyal bilgiler ve matematik dersleri kapsamında işlenmesi ya da sanat ve kültür okuryazarlığının hayat bilgisi, Türkçe, tarih gibi derslerde ele alınması, bu becerilerin öğrenciler tarafından daha etkili bir şekilde öğrenilmesini sağlayabilir (MEB, 2024).

21. yüzyıl becerilerinin, herhangi bir dersle sınırlandırmadan bütün derslerde öğrencilere kazandırılabilmesi görülebilmektedir. Farklı derslere ait öğretim programları incelendiğinde aynı becerinin farklı derslerde karşımıza çıktığını görebilmekteyiz. Türkiye'de örgün eğitim kapsamındaki ekonomi eğitimi, ilk ve ortaokul kademesinde disiplinlerarası program yaklaşımıyla, daha çok hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programına uygun olarak düzenlenmekte ve bununla birlikte fen bilimleri ve matematik programlarının da çeşitli açılardan bu eğitime destek verdiği görülmektedir (Yıldırım, 2016). 2024-2025 eğitim-öğretim yılında hayata geçirilen Maarif Model kapsamında Tablo 1.1. incelendiğinde

finansal okuryazarlık becerileri öğrenme öğretme uygulamalarının matematik dersine daha yoğun bir şekilde yansıtıldığı görülmektedir.

Tural Sönmez (2020), finansal okuryazarlık ile matematik arasında güçlü bir ilişki olduğunu; bu ilişkinin temel amacının, öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirerek bilinçli ve mantıklı kararlar almalarını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Ekonomi sürece içerik ve bağlam kazandırırken, matematiksel düşünme gerekli araçları sunmaktadır. Ortak beceriler arasında; finansal durumu anlama, muhakeme, problem çözme, modelleme, veri analizi, tahmin, yansıtma, temsil, iletişim ve teknoloji kullanımı yer almaktadır.

Her ne kadar finansal okuryazarlık temel olarak ekonomi ve para yönetimine ilişkin kavramları içerse de, özellikle davranışsal boyutta ve uygulamaya dönük süreçlerde, bireylerin matematiksel bilgi, beceri ve düşünme biçimlerinden yararlanmasını zorunlu kılan çok disiplinli bir yapıya sahiptir (Özkale, 2018). Matematik, sembolik dili, görsel temsilleri, işlem basamakları, akıl yürütme ve çıkarım yapma süreçleri sayesinde; farklı bilim alanlarına ve teknolojiye sunduğu düşünsel ve yöntemsel imkânlarla, okuryazarlık becerilerinin gelişimine katkı sağlayan temel disiplinlerden biri olarak öne çıkmaktadır (MEB, 2024). Finansal okuryazarlık eğitimi, öğrencilerin matematik ve analitik düşünme becerilerini desteledebilmektedir. Örneğin, faiz hesaplama, bütçe denkleştirme gibi aktiviteler problem çözme yeteneklerinin artmasına katkı sağlayabilmektedir.

Maarif Modeli ortaokul matematik dersi öğretim programı incelendiğinde, her kademede finansal okuryazarlık becerilerinin yer aldığı görülmektedir. 5. Sınıf seviyesinde finansal okuryazarlık; Sayılar ve Nicelikler 1, Sayılar ve Nicelikler 3, İstatistiksel Araştırma Süreci olmak üzere 3 tema ile ilişkilendirilmiştir. 6. Sınıf seviyesinde Sayılar ve Nicelikler 2, İşlemlerle Cebirsel Düşünme ve Değişimler, İstatistiksel Araştırma Süreci olmak üzere 3 tema ile ilişkilendirilmiştir. 7. sınıf seviyesinde Sayılar ve Nicelikler 1 ve 8. Sınıf seviyesinde İstatistiksel Araştırma Süreci temalarının finansal okuryazarlık ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Aşağıda sunulan tablolarda; Maarif Modelinde ele alınan finansal okuryazarlık becerilerinin, matematik, Türkçe, fen bilimleri ve sosyal bilgiler derslerine yönelik öğrenme ve öğretme uygulamalarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 1.1. Maarif Modeli matematik dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları

Ders Adı/ Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Matematik	1.TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER 1 Alışverişlerde birim fiyatına göre ürünleri karşılaştırmayı gerektiren ve öğrencilerin bilinçli tüketici alışkanlıklarını destekleyen problem bağlamlarından da (ürün seçiminde birim fiyat kriterini dikkate alma) yararlanılır (OB3). 2.TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER 2 Bilinçli harcama yapma ya da uygun olana karar verme gibi tartışmalar gerçekleştirilerek tasarruf değerinin kazanılması desteklenir (OB3). 5.TEMA: İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ Bilinçli harcama yapma ya da uygun olana karar verme gibi tartışmalar gerçekleştirilerek tasarruf değerinin kazanılması desteklenir (OB3).	1.TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER 2 Yüzde kapsamında gerçek yaşam problemleri (alışverişlerdeki ve ticaretteki kâr-zarar durumları, ürünlerin KDV oranlarını hesaplama, ürün fiyatlarındaki yüzde olarak ifade edilen indirimler gibi) ele alınarak öğrencilerin ilgili ekonomi terimlerini (örneğin kâr, zarar, iskonto, gelir, gider) kullanmaları ve bilinçli harcama için stratejiler geliştirmeleri sağlanır (OB3). 2.TEMA: İŞLEMLERLE CEBİRSEL DÜŞÜNME VE DEĞİŞİMLER Öğrencilerin çeşitli nicelikler üzerine düşüncelerini sağlamak için yardım kampanyalarında elde edilebilecek gelir, tasarruf etmek için giderlerin ve kesintilerin belirlenmesine yönelik bütçe planlaması (OB3), barınaktaki hayvanların giderlerini karşılamak için gereken para miktarı gibi bağlamlar ya da "aklından bir sayı tut" gibi oyunlar kullanılabilir. 5.TEMA: İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ Bir harcama etkinliğinde "Hangi sıklıkta yeni bir spor ayakkabı satın alırsınız?" sorusuna verilen cevaplarda kullanım sıklığı veya süresine göre veri setinin merkezî eğilim ölçülerinin bulunması ve tercih nedeninin açıklanması örneği tasarruf yapma ve bilinçli harcama yapma yönündeki finansal okuryazarlık becerileriyle (OB3) ilişkilendirilebilir. Benzer şekilde bir ürünün farklı zamanlardaki fiyatları incelenerek ürünün alınabileceği en uygun değer ve zamanın belirlenmesinde veriyi temsil etmesi için tercih edilen merkezî eğilim ölçüsüne yönelik gerekçeler tartışılabilir.	1.TEMA: SAYILAR VE NİCELİKLER 1 Paydası 1 olan rasyonel sayılarla çalışmak için problem bağlamları [ölçme (sıcaklık, zaman, uzunluk, alan gibi) değişimini içeren, yükseklik ve derinlik bağlamlarını kapsayan, düzenli tasarruf yaparak toplam elde edilecek para miktarını hesaplamayı içeren ve alışveriş sırasında fiyat araştırması yapmanın önemini vurgulayan, aynı zamanda bilinçli harcama yapmayı destekleyen, borçlar ile gelir ve gider dengesinin işlendiği (OB3) gibi gerçek yaşam durumlarından seçilebilir.	6.TEMA: İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ Sınıf içinde merak uyandıran gerçek bir yaşam durumu üzerinde inceleme yapılırken doğum istatistikleri, besin türleri, parite değişimleri (OB3) gibi farklı veri türlerine yönelik fen bilimleri veya sosyal bilgiler ile ilişkili sosyal farkındalık oluşturacak bağlamlara değinilir, öğrencilerin sağlıklı beslenmeyi önemsemeleri teşvik edilir.

Tablo 1.2. Maarif Modeli fen bilimleri dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları

Ders Adı/ Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Fen Bilimleri	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir.	7.ÜNİTE SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE ETKİLEŞİM Bireysel veya aileye ait yakıt kullanımını ekonomik açıdan da ele almaları ve tüketimin üzerinde düşünmeleri sağlanır.	7.ÜNİTE SÜRDÜRÜLEBİLİR YAŞAM VE GERİ DÖNÜŞÜM Su ayak izlerini azaltmak için uygulayabilecekleri tasarruf önlemlerini belirleyerek düzenli uygulamalarla bu tasarruflarını birikime dönüştürmeleri teşvik edilir.	6.ÜNİTE ELEKTRİĞİN YOLCULUĞU Öğrencilerin, elektrik enerjisinin bilinçli ve tasarruflu kullanılmasının aile ve ülke ekonomisine katkısı olduğuna yönelik değerlendirme yapmaları istenir.

Tablo 1.3. Maarif Modeli sosyal bilgiler dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları

Ders Adı/ Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
5-6-7. Sınıf Sosyal Bilgiler 8.Sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük Dersi	5.ÜNİTE: HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ Öğrencilerin bütçede bulunan gelir ve gider kalemlerini, bunlar arasındaki dengenin, tasarrufun kişi ve aile için önemini fark etmeleri sağlanır.	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir.	2. ÜNİTE: BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI Öğrencilerin inceledikleri kaynaklar üzerinden Birinci Dünya Savaşı'nın Türk toplumunda meydana getirdiği insani krizleri (fakirlik, kıtlık, salgınlar, üretimin azalması, erkek nüfusun azalması) belirleyerek örnekler vermesi istenir.

Tablo 1.4. Maarif Modeli Türkçe dersi finansal okuryazarlık becerileri öğrenme-öğretme uygulamaları

Ders Adı/ Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Türkçe	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir.	6. TEMA: LİDER RUHLAR Öğrenciler okuduklarında, dinlediklerinde/izlediklerinde geçen ve anlamını bilmedikleri kelime ve/veya kelime gruplarının anlamlarını tahmin eder. "Lider Ruhlar" temasıyla ilişkilendirilen okuryazarlık (OB3), değer ve eğilimler ile ilgili söz varlığı geliştirme çalışmaları yapılır.	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir.	Bu sınıf seviyesinde öğrenme-öğretme uygulamasına yer verilmemiştir

Tablo 1.1., Tablo1.2., Tablo 1.3., Tablo 1.4. incelendiğinde Maarif Modeli'nin ortaokul programında yer alan matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler

(T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük), Türkçe ders içeriklerinde finansal okuryazarlık becerilerinin programdaki derslerle ilişkilendirildiği görülmektedir. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde finansal okuryazarlık becerileri öğrenme öğretme uygulamalarına yer verilmemiştir.

Becerilerin, bilgi ve yorumla bir araya getirilerek öğretim programları aracılığı ile öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Finansal bilgi; finansal ürün seçimi konusunda ve matematiksel hesaplamalara yardımcı olarak finansal refahı sağlamaktadır (Lusardi ve Mitchell, 2014). Skagerlund vd. (2018), finansal okuryazarlığın temelinde sayısal anlama becerisinin yattığına ve bireylerin günlük finansal kararlarını etkilemeyen sayılara karşı olumlu bir tutum geliştirmesi gerektiğine değinmiştir. Matematik öğretme süreci ve öğrencilere sunulan matematik öğrenme ortam ve fırsatları, okuryazarlık becerilerini destekleyecek bir yapıda planlanmalıdır. Matematik derslerinde verilen bilgi ve uygulamaların finansal bağlamla ilişkilendirilmesi ile matematiğin soyut ve karmaşık yapısı günlük yaşamdaki finansal eylemlerle ilişkilendirilerek hem matematik tutum ve başarısı hem de finansal yeteneklerin iyileştirilmesi sağlanabilir (MEB, 2024).

Bishop (1999), matematik eğitimi ile değerler arasında ilişki bulunmadığını varsaymanın hatalı bir yaklaşım olduğunu ifade etmiş ve değerler eğitiminin matematik öğretiminde önemli bir rol oynadığını vurgulamıştır. Değerler, algılar ve tutumlar bireyin davranışsal eğilimlerini şekillendiren temel belirleyiciler olarak hem doğrudan hem de dolaylı olarak eylemlerini yönlendirmektedir (Güngör, 1993). MEB Maarif Modeli kapsamında; matematik dersi programında, tasarruf değeri ve finansal okuryazarlık becerileri bütünsel bir yapıda ele alınmış ve bu derse entegrasi ile ilgili şu ifadeler yer verilmiştir:

1. Öğrencilerin bilinçli tüketici davranışlarını geliştirmelerine katkı sağlamak amacıyla, alışverişte birim fiyatlar üzerinden ürünleri karşılaştırmalarını gerektiren problem durumlarına yer verilmektedir.
2. Ondalık gösterimlerin karşılaştırılması sürecinde çeşitli araştırma sorularından faydalanılabilir. Örneğin, aynı ürüne ait farklı markaların birim fiyatları karşılaştırılarak öğrencilerin daha uygun fiyatlı olanı seçmesi, bilinçli harcama alışkanlığı geliştirmesi ve tasarrufun önemini kavraması gibi becerilerin desteklenmesi amaçlanabilir.

3. Öğrencilere, günlük yaşamla bağlantılı olarak elektrik ve su tüketiminin tasarruf üzerindeki etkisi, gıda alışverişinde ürün çeşitliliği ve günlük planlamada yapılacak işler gibi konulara yönelik performans görevleri verilebilir. Ayrıca, çevre kirliliğinin kaynakları, nedenleri ve sonuçlarını araştırmalarını içeren ve istatistiksel araştırma sürecinin tüm aşamalarını yansıtan posterler hazırlamaları istenebilir. Bu çalışmalar, öğrencilerin çevreye duyarlılık ve temizlik gibi değerlere ilişkin farkındalıklarını artırabilir ve süreci desteklemek için istatistik yazılımlarından faydalanmaları teşvik edilebilir.
4. Aynı ürünü sunan farklı markaların birim fiyatları karşılaştırılarak, öğrencilerin daha uygun maliyetli olanı tercih etme, harcama konusunda bilinç geliştirme ve rasyonel seçim yapma gibi konular üzerinde tartışmaları sağlanabilir. Bu tür etkinlikler, tasarruf değerinin içselleştirilmesini ve ekonomik farkındalıklarının gelişmesini destekler.
5. Öğrencilerin tasarruf değerini içselleştirmelerine katkı sağlamak amacıyla, günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri, örneğin her gün kumbaraya sabit bir miktarda para atmak gibi durumları yansıtan bir örüntü oluşturmaları istenebilir.
6. Öğrencilerin tasarruf değeri konusunda bilinç geliştirmeleri amacıyla, gerçek yaşam durumları temel alınarak yalnızca ihtiyaç duydukları kadar ürün almaları, gelecek nesiller için çevre temizliğine özen göstermeleri ve sürdürülebilir tüketim alışkanlıkları kazanmaları desteklenir.
7. Bir ailenin harcamalarının planlanması ve tasarruf açısından değerlendirilmesi gibi örneklerde daire grafiği kullanılabilir.
8. Matematik derslerinde verilen bilgi ve uygulamaların finansal bağlamla ilişkilendirilmesi öğrencilerin hem matematik hem de finansal becerilerinin gelişmesi yönünde olumlu katkıda bulunabilir.

1.5.4 Finansal Okuryazarlığa Yönelik Yapılan Araştırmalar

Çocukluk döneminde kazanılan finansal davranış ve alışkanlıklar, bireylerin ileriki yaşlarındaki finansal tutum ve kararlarını büyük ölçüde

şekillendirebilmektedir. Yapılan araştırmalar, finansal okuryazarlık eğitiminin yalnızca çocukların finansal bilgi düzeyini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda finansal tutum ve davranışlarında da olumlu değişikliklere yol açtığını ortaya koymaktadır (OECD, 2020).

Şengel vd. (2022), dördüncü sınıfta okuyan 122 öğrenci ile yarı deneysel olarak tasarladıkları araştırmada; öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitimleri ile tüketim ve tasarruf davranışları arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Öğrencilerin aldıkları 300 dakikalık eğitimin sonunda finansal okuryazarlık eğitimleri ile tüketim ve tasarruf konularında bilgi ve becerilerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma, erken yaşta finansal okuryazarlık eğitimi verilmesinin, bireylerin bütçe yönetimi, tasarruf, harcama ve yatırım gibi temel becerileri öğrenmeleri açısından büyük bir öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bireylerin finansal tutum ve davranışlarının temellerinin atıldığı çocukluk döneminde; aile, çevre ve bireyin deneyimleri, finansal okuryazarlık becerilerinin gelişiminde önemli bir rol oynayabilmektedir. Finansal okuryazarlık seviyesinin artırılması için temel finans eğitiminin ilköğretimden itibaren tüm bireylere verilmesinin ekonomik büyüme ve kalkınma sağlayacağı değerlendirilmiştir.

Çelikten vd. (2023), dördüncü sınıfta okuyan 193 öğrencinin finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarını 21 maddeden oluşan 5’li likert tipi anket aracılığı ile nicel yöntemlerinden olan tarama yöntemini kullanarak incelemiştir. Finansal okuryazarlık tutum ve davranışlarının “aile, kumbaraya, alışverişe gitme sıklığı, harçlık alma durumu” değişkenlerine göre istatistikî olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği, “cinsiyet, kardeş sayısı ve ailenin ortalama geliri” değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. En çok etkileyen değişkenin ise aile tutumu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma, öğrencilerin finansal tutum ve davranışlarında ebeveyn ve akran etkisinin önemini ortaya koymaktadır.

Köroğlu (2021), nicel yöntem ile 24 okulda beşinci ve sekizinci sınıfta okuyan 978 öğrenciden veri toplayarak, ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerini incelemiştir. Tasarruf, biriktirme, harcama, yatırım durumlarını ve finansal tutumlarını belirlemiş; finansal tutumlar bakımından sosyo-demografik özellikleri istatistiksel olarak değerlendirmiştir. Sonuçta öğrencilerin

bilgili olduğunu ancak tasarruf gibi konularda kafa karışıklığı yaşadıklarını belirtip, 8. sınıf öğrencilerinin 5.sınıf öğrencilerine göre daha olumlu durum sergilediklerini tespit etmiştir. Anne ve baba eğitimi ile finansal tutum arasında anlamlı bir fark saptamıştır.

Hastings vd. (2013), eğitim programlarının etkinliğini sorgulayan araştırmalarında, finansal eğitim programlarının kişiselleştirilmiş içeriklerle sunulması gerektiğini savunmuştur. Finansal eğitimin, erken yaşlarda başlamasının gerekliliğini ve davranış değişikliği için uygulamalı öğrenmeye dayandırılmasını öne sürmüştür. Sınıf içi finansal eğitimlerin bilgi artışı sağladığı, ancak uzun vadeli davranış değişikliğinde sınırlı kaldığından dolayı pratik uygulamaların öneminden bahsetmiştir.

Mandell ve Klein (2009), araştırmasında lisede okuyan 79 öğrenci ile çalışarak finansal okuryazarlık dersi alan ve almayan öğrencilerin finansal davranışlarını incelemiştir. Finansal ders almış öğrencilerin davranışlarının daha olumlu olduğunu söylemektedir.

Çelikten (2020), tarafından karma yöntemle gerçekleştirilen araştırmada, ilkökul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmek amacıyla hazırlanan Marmara Finansal Okuryazarlık Programı'nın, öğrencilerin finansal tutum ve davranışlarıyla birlikte akademik başarılarına yansıyan etkileri incelenmiştir. Finansal okuryazarlık tutum ve davranışları ile akademik başarılarına ilişkin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Marmara Finansal Okuryazarlık programının; öğrencilerde para hakkında konuşabilme, istek ve ihtiyaçları ayırt edebilme, tutumlu olma, birikim yapma ve bilinçli tüketici davranışı sergileme gibi tutum ve davranış değişimlerini meydana getirdiğini gözlemlenmiştir.

Karaaslan (2020), 588 ortaokul öğrencisinin finansal okuryazarlık becerilerini karma yöntemle incelemiştir. Nicel veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen Finansal Bilgi Testi ile toplanmış; nitel veriler ise görüşmelerle elde edilmiştir. Nicel bulgular, cinsiyet, aylık gelir, annenin eğitimi, sosyoekonomik durum, ön araştırma yapma, alışveriş tercihi, birikim yapma ve medya takibi değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Buna karşılık, ebeveyn mesleği, babanın eğitimi, kumbara kullanımı ve bütçe yapma durumlarında anlamlı

fark bulunmamıştır. Nitel bulgulara göre ise öğrenciler ekonomi konularını sıkıcı bulmakta, parayı plan yapmadan harcamakta ve ürün fiyatlarını araştırmaktadır.

Mammadova vd. (2021), ilkokul ve ortaokul ders kitapları ile öğrenciler üzerinde yürüttükleri çalışmada, doküman analizi ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla elde ettikleri bulgular doğrultusunda, finansal okuryazarlıkla ilgili en fazla öğrenme çıktısının Sosyal Bilgiler öğretim programında yer aldığını belirtmişlerdir. Finansal okuryazarlık açısından Matematik dersi öğretim programlarının eksik olduğunu belirtmektedir. Öğrenme çıktılarının tasarruf, bütçe ve bilinçli tüketicilikle ilgili bilgilerin bireyin günlük hayatındaki ihtiyaçları için yetersiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki ders müfredatlarında finansal okuryazarlığın daha geniş kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle matematik dersinin; bütçe hesaplama, tasarruf planlama ve faiz oranları gibi temel finansal kavramların öğretimi için etkili bir araç olarak kullanılabileceği öngörülmektedir. Finansal okuryazarlık konularının disiplinler arası bir yaklaşımla diğer derslere entegre edilmesinin, öğrencilerin bu bilgileri daha iyi anlamalarına ve günlük hayatlarına uygulamalarına olanak sağlayabileceği düşünülmektedir.

Şayan ve Yakut (2022), tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 311 ortaokul öğrencisine “Finansal Bilgi Testi” uygulanarak öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri çeşitli demografik ve sosyoekonomik değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, cinsiyet, sınıf düzeyi, bireysel bütçe yapma durumu ile ekonomiyle ilgili televizyon yayını, dergi vb. kaynakları takip etme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak, test puanlarının anne ve babanın meslek ve eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, öğrencinin birikim yapma durumu, kumbara kullanımı, alışveriş öncesi ürün ve mağaza araştırma davranışlarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar, özellikle ebeveynlerin meslek ve eğitim düzeyleri gibi değişkenlerin öğrencilerin finansal bilgi düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu ve aileden aktarılan finansal farkındalığın çocukların finansal okuryazarlık düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık becerilerinin sadece okul temelli eğitimlerle değil, aynı zamanda aile temelli farkındalık ve eğitim programlarıyla desteklenmesi

gerektiği ele alınmaktadır. Ayrıca ğrencilerin günlük hayatta karşılaşabilecekleri finansal durumlar üzerine daha fazla pratik yapabilecekleri uygulamalı eğitim modellerinin geliştirilmesinin, finansal davranışlarını olumlu yönde geliştirebileceği tahmin edilmektedir.

Güvenç (2017), okul ğretim programlarında yer alan finansal okuryazarlık kazanımlarının derslere dağılımını incelemiş, en fazla kazanımın ilkokulda olduğunu, dersler arasında ise sosyal bilgiler ve matematik derslerinin ön plana çıktığını belirtmiştir. İstenen ğrenme çıktılarından tasarruf, bütçe ve bilinçli tüketiciler olmanın bireyin günlük gereksinimlerini karşılamaktan uzak olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu durum ise finansal okuryazarlık eğitimlerinin daha uygulamalı ve günlük yaşam bağlamına uygun hale getirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Koç vd. (2022), tarafından yapılan araştırmada, dokuzuncu sınıf ğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin, matematik tutumu ve başarıyla orta düzeyde ve pozitif ilişki gösterdiğini belirlenmişlerdir. Farklı lise türlerinden 191 öğrenciyle yürütülen çalışmalarında, finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, aile geliri ve anne eğitim düzeyinden etkilenmediği; ancak okul türü ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptamışlardır.

Sönmez ve Topcal (2022), Milli Eğitim Bakanlığı matematik ders kitaplarını inceleyerek finansal okuryazarlık ile ilişkilendirme içerikleri ile ilgili, kitaplardaki finansal okuryazarlığı destekleyen soruların %2 ile %6 arasında olduğunu tespit etmişlerdir. Finansal bağlam içeren fakat finansal içerikte olmayan soruların düzenlenmesini önermektedirler.

Sönmez (2016), matematiksel modelleme etkinlikleri ile yedinci sınıf ğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını içerik, süreç ve bağlam kriterlerine göre incelemiştir. Matematik notu 80 ve üzeri olan ve 7. Sınıfta okuyan altı ğrenci ile 5 etkinlik gerçekleştirmiş ve öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının matematik eğitimi yoluyla geliştirilebileceği sonucuna ulaşmıştır. Matematiksel modelleme etkinliklerinin, öğrencilere finansal problemleri analiz etme, zm üretme ve karar verme süreçlerinde önemli bir katkı sağladığı görülmektedir. Matematik derslerine finansal konuların dahil edilerek, öğrencilere günlük yaşamla ilişkilendirme fırsatını sunulması yaklaşımının, matematik dersinin anlamlılığını artırmada

olumlu etkisi olabileceği düşünülmektedir. Böylece öğrencilerin derse olan tutumlarının olumlu yönde artırılabilmesi öngörülmektedir.

Özbek (2019), 1.274 lise öğrencisiyle gerçekleştirdiği anket çalışmasının sonuçlarına göre, Uluslararası Bakalorya eğitimi alan gençlerin daha gelişmiş finansal okuryazarlık becerilerine sahip olduklarını, mesleki eğitim öğrencilerinin ise günlük finansal karar alma süreçlerinde daha etkin davranışlar sergilediklerini belirtmektedir.

Şahin ve Başgül (2018), ders kitaplarında en çok sorumluluk, sevgi, evrenselcilik ve yardımlaşma gibi sosyal değerlere yer verildiğini; en fazla sorumluluk, en az ise hoşgörü değerinin işlendiğini ortaya koymuştur.

Güleş (2019), tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ortaokul matematik öğretim programındaki değerlere yönelik öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, matematik öğretmenleri derslerinde değerleri entegre etmede güçlük yaşamakta, ders kitaplarının değer aktarımı açısından yetersiz olduğunu düşünmekte ve öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda destekleyici bir eğitime ihtiyaç duydukları ifade etmektedir. Bu açıdan finansal okuryazarlık bireylerin ekonomik yeterliliklerini geliştirmekle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda değerler eğitime de önemli katkılar sunmaktadır. Bireylerin tasarruf, harcama, yatırım ve bütçe yönetimi gibi konularda bilinçlenmesi, sorumluluk, adalet, dürüstlük ve sürdürülebilirlik gibi temel değerlerin kazandırılmasını desteklemektedir.

Üğüdücü (2018), 669 lise öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini kişisel özellikleri, akademik geçmişleri ve finansal deneyimlerine göre nedensel karşılaştırmalı model ile incelemiştir. Araştırmada, not ortalaması ve matematik puanı ile finansal okuryazarlık arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı; aile gelir düzeyi ile finansal okuryazarlık arasında ise yüksek düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Erdoğdu (2024), nicel araştırma yöntemlerinden anket yöntemini kullanarak 438 ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı çalışmada katılımcıların finansal bilgi ve finansal tutum düzeylerinin finansal davranış düzeylerinden daha yüksek olduğu, finansal bilgi ve olumlu finansal tutumlarını finansal davranışa dönüştüremedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Güneş (2019), bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemek için Kayseri ve Sivas olmak üzere iki ilde yaşayan 804 kişilik bir gruba anket uygulayarak finansal okuryazarlık durumlarını belirlemeye çalışmıştır. Finans eğitimi almış bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin hiç almayanlara göre daha yüksek çıktığını söylemiştir.

Yiğitbaş vd. (2020), 12-14 yaş grubundaki 320 öğrenciye ilk aşamada anket uygulayarak finansal bilgi ve davranış seviyelerini tespit etmişlerdir. Anket sonrasında öğrencilere finansal eğitim verilmiştir. Aile içinde yapabilecekleri tasarruflar ile ilgili örnekler, alışverişte fiyat karşılaştırma örnekleri, bir malı almadan önce istek mi ihtiyaç mı olduğunu düşünme için 10 saniye kuralını uygulama gibi örneklerle farkındalık oluşturulmuştur. Anketi tekrar uyguladıklarında eğitimin olumlu etkilerinin olduğunu, tasarruf bilincinin arttığını gözlemlemişlerdir. Meslek Yüksek Okulundaki öğrencilerin eğitimde yer alması ile Milli Eğitim okulları ile üniversite arasında işbirliği oluşmuş, bunun toplumsal dönüşüme katkı sağlama adına önemli bir durum olduğu düşünülmüştür.

Alkaya ve Yağlı (2015), literatürde yapılan çalışmalara yer vererek finansal okuryazarlığın; finansal bilgi, finansal tutum ve finansal davranıştan etkilenmekte olduğuna değinmiştir. Finansal tutum ile finansal davranış arasında ilişki olduğunu ve öğrencilerin olumlu finansal davranış ve tutumlar sergilediklerini ifade etmiştir. Finansal bilgi açısından ise yeterli düzeyde olmadıklarını aktarmıştır. Bir bireyin temel düzey finansal okuryazar olabilmesi için bireyin basit faiz, bileşik faiz, paranın zaman değeri, faiz-enflasyon, risk-getiri gibi temel düzey finans kavramlarını bilmesi gerekliliğinden bahsetmiştir. Finansal tutum ve davranışlar ileriye yönelik harcama, birikim yapma gibi parasal konularda verilecek kararları etkilemekte olduğundan, finansal okuryazarlığı arttırmak için finansal eğitimin önemini vurgulamıştır.

Demirez (2023), 2010-2022 arasında yayımlanan finansal okuryazarlık konusunda 135 tezi inceleyerek, neredeyse tüm çalışmalarda öne çıkan konuların başında eğitimin gelmekte olduğunu, finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasında en önemli etkenlerden birinin eğitim faaliyetleri olabileceğini ortaya koymuştur.

Yıldırım (2017), çocuklara yönelik ekonomi öğretimi çalışmaları ile ilgili web taraması yaparak yedi programı incelemiştir. Programları, eğitimi düzenleyen kurum-kuruluş, eğitim şekli, süre, hedef kitle, amaç, içerik, eğitim yaklaşımı ve yöntemler ile kullanılan materyaller olmak üzere kategorize etmiştir. Çocuklara yönelik ekonomi eğitiminin bir sivil toplum örgütü ve üç banka tarafından gerçekleştirildiğini dile getirmiştir. Programların daha çok tasarruf bilinci ve bilinçli tüketicilik davranışlarını geliştirmeye çalıştığını aktarmıştır.

Yılmaz (2024), araştırmasında ABD'nin finansal okuryazarlık eğitim yapısını incelemiş ve Türkiye'nin eğitim müfredatına uyarlamaya çalışmıştır. Sonuç olarak Türkiye'de bireylerin finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğunu ve bu durumun ekonomiyi olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Ülkemizde finansal okuryazarlık eğitiminin ayrı bir müfredat ile zorunlu bir ders olarak okutulması ve finansal okuryazarlık eğitiminin çocuklarda ilköğretim döneminde başlaması gerektiğinden bahsetmektedir.

Fernandes, Lynch ve Netemeyer (2014), çalışmalarında finansal okuryazarlığın ve eğitimin, tasarruf, borç yönetimi, yatırım gibi finansal kararları ne ölçüde ve ne kadar sürede etkilediğini analiz etmiştir. Finansal eğitimin etkisinin sınırlı olduğu, finansal okuryazarlık ile davranış arasında zayıf ilişki olduğu, finansal karar verme anında verilen anlık eğitimlerin genel finansal eğitimden daha etkili olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Özdemir (2020), araştırmasında lise öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini geliştirmek amacıyla tasarlanan bir eğitim programının etkilerini incelemektedir. Sakarya'nın Serdivan ilçesindeki bir Anadolu Lisesi'nde 42 öğrenciyle yürüttüğü araştırmasında, ön test-son test kontrol gruplu deneysel desen kullanılmış ve eğitim programının öğrencilerin finansal tutum ve davranışları üzerindeki etkisini analiz etmiştir. Finansal okuryazarlık eğitiminin öğrencilerin para yönetimi, bütçe, tasarruf, yatırım ve harcama alışkanlıkları gibi konularda olumlu değişimlere yol açtığını göstermiştir. Deney ve kontrol grupları arasındaki anlamlı farklar, bu tür eğitimlerin önemini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, günlük yaşam deneyimlerini içeren uygulamalı finansal okuryazarlık programlarının, gençlerin finansal bilinç kazanmasında etkili olduğu ortaya koymuştur. Bu

araştırma, finansal eğitimin bireysel ve toplumsal refah açısından gerekliliğini desteklemektedir.

Cantürk (2023), araştırmasında Hatay ili İskenderun ilçesindeki 371 lise öğrencisinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeyi amaçlamıştır. Veriler anket yoluyla toplanmış ve istatistiksel analizlerle değerlendirmiştir. Öğrencilerin genel olarak düşük düzeyde finansal okuryazarlık becerilerine sahip oldukları belirlemiştir. Cinsiyet, gelir düzeyi ve okul türü gibi demografik etkenler anlamlı fark yaratmazken; finansal bilgi kaynağı, sınıf düzeyi ve bütçe takibi gibi davranışsal faktörlerle anlamlı ilişkiler bulmuştur. Öğrencilerin ekonomik kaygılarının yüksek olduğu ve erken yaşta uygulamalı finansal eğitimlerin gerekliliğini vurgulamaktadır.

1.6 Türkiye Bütüncül Modelinde Finansal Okuryazarlık Becerileri

Maarif Modeli Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yeni bir eğitim modeli olarak geliştirilmiş ve 2024 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu model, beceri temelli ve sadeleştirilmiş içeriklerle öğrencilerin derinlemesine öğrenmesini hedefleyen bütüncül bir eğitim yaklaşımını benimsemektedir. Bu yaklaşımla öğretim programlarında derslerin, becerilerin ve değerlerin her seviyeye uygun şekilde entegre edilmesi amaçlanmıştır. Model, okul öncesinden ortaöğretimin sonuna kadar sarmal bir yapı içerisinde programlar arası bileşenlerin sürekli olarak geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu bileşenler; belirli bir ders, ünite veya öğrenme alanı ile sınırlı kalmayıp tüm eğitim süreci boyunca tamamlanması ve pekiştirilmesi gereken unsurlar olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda Maarif Modeli kapsamında üç temel programlar arası bileşen belirlenmiştir:

1. Sosyal-duygusal öğrenme becerileri
2. Millî ve manevi değerleri temel alan ahlaki pusula: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi
3. Öğretim programlarını zenginleştiren sistem düşüncesi ve okuryazarlık becerileri

Bu bileşenler öğrencilerin akademik, sosyal ve etik gelişimlerini destekleyerek onların çok yönlü bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Maarif Modeli'nde finansal okuryazarlık, bilgi ve becerilerin yanında belirli değerleri içermektedir. Değerlerin doğal bir süreç içerisinde edinilmesi için tasarlanan Maarif Modeli'nde; adalet, saygı ve sorumluluk üst değerler olarak kabul edilmektedir. Ayrıca duyarlılık, merhamet, estetik, temizlik, sabır, tasarruf, çalışkanlık, mütevazılık, mahremiyet, sağlıklı yaşam, sevgi, dostluk, vatanseverlik, yardımseverlik, dürüstlük, aile bütünlüğü, özgürlük değerlerinin eğitim-öğretim sürecinde içselleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bunun sonucu olarak huzurlu insan, huzurlu aile ve toplum, yaşanabilir çevre hedeflenmektedir.

Türkiye Bütüncül Modeli'nde, K12 (ilköğretim ve ortaöğretim yıllarının aralığı) beceriler çalışması kapsamında on bir farklı okuryazarlık türü ele alınmıştır. Bunlar: bilgi okuryazarlığı becerisi, dijital okuryazarlık becerisi, finansal okuryazarlık becerisi, görsel okuryazarlık becerisi, çevre ve iklim okuryazarlığı becerisi, kültür okuryazarlığı becerisi, sağlık okuryazarlığı becerisi, sanat okuryazarlığı becerisi, vatandaşlık okuryazarlığı becerisi, veri okuryazarlığı becerisi, fiziksel okuryazarlık becerisidir. Bu modelde her bir okuryazarlığa ait bütünleşik beceriler (farklı alanlardaki bilgi ve yeteneklerin bir arada kullanılarak gerçek yaşam problemlerini çözme becerisi) yer almaktadır. Maarif Modeli'nde yer alan okuryazarlık türlerinden biri olan finansal okuryazarlık kapsamında, bireylere kazandırılması hedeflenen bütünleşik beceriler arasında geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama yer almaktadır.

1.6.1 Geliri Anlama

Maarif Modeli'nde geliri anlama bütünleşik becerisi kapsamında; öğrencilerin gelire erişim yollarını fark etmesi, gelir kaynaklarını sıralaması, gelir ve harcama arasındaki ilişkiyi kurması, gelir ve satın alma gücünü ilişkilendirmesini içeren süreç bileşenlerinden bahsedilmektedir.

Ortaokul döneminde geliri anlama sürecinde öğrencilerden; geliri elde etmede meslek seçiminin etkisini algılaması, kendi işini kurmanın avantaj ve zorluklarına ilişkin tahmin yapması, gelir ile satın alma gücünü ifade etmesi, çalışanlara sağlanan hakları bilmesi, asgari ücretin ne olduğunu, verginin ne anlama geldiğini ve ne için kullanıldığını söylemesi, ürünlerin fiyatlarını kıyaslayarak harcamaları istek ve ihtiyaçlarına göre yapması, fiyatların neye göre belirlendiğini

sorgulaması, arz ve talep kavramlarını açıklaması, enflasyonun ne demek olduğunu ifade etmesi, satın alma gücünü ifade ederek gelir ile satın alma gücünü ilişkilendirmesi, ailesi ve çevresindeki finansal faaliyetleri gözlemlemesi beklenmektedir.

1.6.2 Para Yönetimini Sağlama

Maarif Modeli'nde para yönetimini sağlama bütünleşik becerisi kapsamında; öğrencilerin finansal planlama yapması, finansal kararlar alması, banka işlemlerini yürütmesi, riski yürütmesi süreç bileşenlerinden bahsedilmektedir.

Ortaokul döneminde para yönetimini sağlama sürecinde öğrencilerden; kendisinin ve ailesinin bütçesine uygun finansal kararları gözlemlemesi, aile bütçe planlaması hakkında fikir yürütmesi, kendi bütçesine uygun finansal kararlar alması, gelir giderlerini sıralaması, bankacılık sisteminin işleyişini fark etmesi, merkez bankasının bankacılık sistemindeki yerini bilmesi, banka hesabının amacını açıklaması, ailesinin internet bankacılığıyla yaptığı işlemleri gözlemlemesi, sigorta kavramını bilmesi, para ile ilgili konularda riskleri tahmin etmesi beklenmektedir.

1.6.3 Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanma

Maarif Modeli'nde bilinçli harcama yapma ve borçlanma bütünleşik becerisi kapsamında; öğrencilerin bilinçli harcama yapması, borçlanmayı yönetmesi süreç bileşenlerinden bahsedilmektedir.

Ortaokul döneminde bilinçli harcama yapma ve borçlanma sürecinde öğrencilerden; bilinçli harcama yapmak için farklı seçenekleri değerlendirmesi, aile ve kendi bütçesine uygun bilinçli harcama yapması, yapılmadığında oluşabilecek riskleri sıralaması, kredi kartı kullanımı amacını ve bilinçli kullanımını sorgulaması, borç alma ile ilgili alternatifleri değerlendirmesi beklenmektedir.

1.6.4 Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetme

Maarif Modeli'nde düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme bütünleşik becerisi kapsamında; öğrencilerin tasarruf ve yatırım yapmanın gerekçelerini sorgulaması, tasarruf ve yatırım ilkelerini kavraması, tasarruf ve

yatırım araçlarını seçerek, tasarruf ve yatırım stratejilerini uygulaması süreç bileşenlerinden bahsedilmektedir.

Ortaokul döneminde düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme sürecinde öğrencilerden; tasarruf ve yatırım yapmanın gerekçelerini belirtmesi, tasarruf ve yatırım arasındaki farkı sorgulaması, ihtiyaçlarını kısa ve uzun vadeli olarak değerlendirmesi, tasarruf ve yatırım yapılırken dikkat edilmesi gereken unsurları açıklaması, tasarruf ve yatırıma ait getiri ve riskleri sıralaması, yatırım araçlarının sağladığı getiri türlerini açıklaması, tasarruf ve yatırım için stratejiler belirleyerek bu strateji doğrultusunda yapması, tasarruf ve yatırımın getirilerini hesaplaması, acil durumlar için birikim yapması beklenmektedir.

1.6.5 Finansal Teknolojilere Uyum Sağlama

Maarif Modeli'nde finansal teknolojilere uyum sağlama bütünleşik becerisi kapsamında; öğrencilerin finansal teknolojileri tanınması, finansal teknolojileri kullanması, finansal teknolojilerde riskleri algılaması süreç bileşenlerinden bahsedilmektedir.

Ortaokul döneminde finansal teknolojilere uyum sağlama sürecinde öğrencilerden; çevresinde para ve teknoloji içerikli işlemleri gözlemlemesi, finansal işlemlerde kullanılan dijital teknolojileri örneklendirmesi, dijital uygulamaları kullanarak gelir ve giderlerini kontrol etmesi, tasarrufu takip etmesi ve bütçe yapması, finansal teknolojilerde olası riskleri örnekleme, kişisel verilerin korunmasının önemini fark etmesi beklenmektedir.

1.7 Türkiye Bütüncül Modelinde Finansal Okuryazarlık Düzeyleri

Okuryazarlık becerilerinin kazandırılması Maarif Modelin amaçlarından biridir. Maarif Modeli'nde yer alan okuryazarlık becerilerine ait süreç bileşenleri üç düzeyde öğrencilere kazandırılmak üzere kurgulanmıştır. Bu üç düzeyden ilki farkındalık düzeyidir. Farkındalık düzeyi, okuryazarlık türlerine (örneğin; finansal, dijital, bilgi) ilişkin temel bilgi, kavram ve olguları tanımayı, anlamayı, bunlara dair bilinç geliştirmeyi ve duyarlılık kazanmayı içermektedir. Bir diğer düzey olan işlevsellik düzeyi; öğrencilerin belirli bir alandaki bilgi, terim ve kavramlar arasındaki bağlantıları bütünsel olarak kavrayıp anlamlandırabilme becerisini ve bu ilişkileri kullanabilme yetkinliğini içermektedir. Üçüncü düzey olan eylemsellik

düzeyi ise edinilen teorik bilginin içselleştirilerek günlük yaşama aktarılmasıyla birlikte öğrencilerin harekete geçmesini içermektedir (MEB, 2024).

Bu üç düzey öğrencilerin gelişime uygun ve sarmal bir yapıda kurgulanmıştır. Bu süreç dinamik bir şekilde farkındalıkla başlamakta ve eylemle sonuçlanarak tamamlanmaktadır. Ancak bazı durumlarda farkındalık, her zaman eyleme dönüşmeyebilir; bazen yalnızca bilinç düzeyinde kalarak işlevsel bir rol oynar. Süreç, başlangıçtaki pratik işlevselliği aşarak bütünsel bir farkındalık boyutuna da ulaşabilir (MEB, 2024).

1.7.1 Finansal Okuryazarlıkta Farkındalık

Finansal okuryazarlıkta farkındalık; öğrencilerin finansal kararlar alırken bilinçli ve dikkatli olmaları, mali durumlarını daha iyi anlamaları, finansal ürünler ve hizmetler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları anlamına gelir. Bu farkındalık bir kişinin gelir-gider dengesini yönetme, tasarruf ve yatırım yapma, borçlanma ve kredi kullanma gibi finansal konularda bilgi edinmesini içerir. Ayrıca finansal okuryazarlık farkındalığı öğrencilerin finansal riskleri değerlendirme, doğru mali kararlar alma ve bu kararları hayatlarına entegre etme yeteneklerini geliştirir. Bu süreç, aynı zamanda insanların finansal hedeflere ulaşabilmek için gerekli adımları atmalarına yardımcı olur. Farkındalık düzeyinde, öğrencilerden temel bilgi, terim, kavram ve olgulara karşı duyarlılık geliştirmeleri beklenmektedir. Bu durum, bir olguyu tanıma, açıklama ve farkında olma süreçlerinin duyuşsal boyutunu yansıtmaktadır. Öğrenciler bu düzeyde finansal okuryazarlıkla ilgili temel kavramların ne anlama geldiğini anlarlar. Bu kavramları kendi ifadeleriyle açıklar, finansal konularda sorumlu ve dikkatli davranır, harcama yaparken ya da tasarruf ederken bilinçli hareket ederler. Öğrenciler; ilgili terim, olgu ve kavramların farkında olsalar da, bu kavramları oluşturan sistemler arasındaki bütünsel ilişkiyi çoğunlukla kavrayamamaktadır. Örneğin, finansal okuryazarlık bağlamında öğrencilerin temel ekonomi ve finans kavramlarını ayrı ayrı tanımlayabilmesi, ifade edebilmesi ya da açıklayabilmesi farkındalık düzeyinde bir süreci yansıtır. Bu düzeyde öğrenciden beklenen, enflasyon, arz, talep, maliyet, tüketim, ihracat ve yatırım gibi temel kavramları yalnızca tanımlamasıdır. Ancak bu düzeyde öğrencilerden, tüketim, yatırım, net ihracat ve devlet harcamaları gibi makroekonomik kavramlar arasında karmaşık zihinsel

bağlantılar kurmaları ve bu ilişkileri analiz etmeleri beklenmez. Çünkü bu tür kavramsal ilişkilendirmeler daha soyut düşünme becerileri gerektirir (MEB, 2024).

1.7.2 Finansal Okuryazarlıkta İşlevsellik

Finansal okuryazarlıkta işlevsellik, öğrencilerin sahip oldukları finansal bilgi ve becerileri günlük yaşamlarında etkin bir şekilde kullanabilme yeteneğini ifade eder. Yani finansal okuryazarlık sadece teorik bilgiyle sınırlı kalmaz. Öğrencilerin finansal kararlarını alırken, bütçe yaparken, tasarruf ederken, yatırım yaparken ve borç yönetimini sağlarken bu bilgileri pratikte uygulama becerisini kapsar. İşlevsel finansal okuryazarlık, öğrencilerin ekonomik hedeflerine ulaşmalarını sağlamak ve finansal risklerle daha etkin başa çıkabilmek için gerekli olan beceriler ve uygulamalarla donatılmasını içerir (MEB, 2024).

İşlevsellik düzeyi, farkındalık düzeyinden daha karmaşık zihinsel süreçleri kapsar. Öğrencilerden bütünsel ilişkiyi anlamaları ve öğeler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaları beklenir. Öğrenci, herhangi bir sorunu veya konuyu sağlam kanıtlar, kişisel değerler ve etik temelinde değerlendirir. Bu düzeyde öğrenci herhangi bir okuryazarlık alanına yönelik temel bilgiler, olgular ve kavramlar arasındaki bütünsel ilişkinin farkına varır. Ayrıca çeşitli bilgi kaynaklarını eleştirel gözle değerlendirerek yeni anlayışlar oluşturma ve bilgiyi dönüştürme becerisi edinirler. Böylece analiz etme, sentezleme ve değerlendirme yetkinliği geliştirirler. Öğrenciler, ilgi alanına giren veya sosyal yaşamına etki edebilecek konu veya sorunlarda, bilgileri kullanarak uygulamaya geçmek için güdülenerek motive olur.

Önceki başlıkta sunulan örnekler temel alındığında, enflasyon, arz, talep, maliyet, tüketim, ihracat ve yatırım gibi temel ekonomik kavramların her birinin tanımlanması ve açıklanması, öğrencinin farkındalık düzeyinde bilgi sahibi olduğunu gösterir. Ancak bu kavramlar arasındaki bağlantıların kurulması, örneğin arz-talep yasasında olduğu gibi bir kavramsal ilişkinin anlaşılması ve yorumlanması ise öğrencinin işlevsel düzeyde düşünme becerisi kazandığını ortaya koyar. Bu doğrultuda, finansal kavramların sadece tanınması değil, aralarındaki ilişkilerin kavranması da eğitimin hedeflediği üst düzey bir aşamayı temsil etmektedir. Çünkü arz-talep yasasında öğrenciden, bir ürünün arzının artması durumunda fiyatının düşeceğini ya da talebin artması hâlinde fiyatın yükseleceğini ifade edebilmesi, kavramlar arasında bağlantı kurarak bütünsel bir ilişki geliştirmesini gerektirir.

Benzer şekilde, enflasyon ile yatırım arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilmesi, öğrencinin bilgi düzeyinin işlevselliğe ulaştığını gösterir. Bu kapsamda, yüksek enflasyon ortamında öğrencilerin paralarının değerini nasıl koruyacaklarını düşünmeleri, alternatif yatırım araçlarını değerlendirmeleri ve bu araçlar arasında karşılaştırmalar yaparak çıkarımda bulunmaları, işlevsellik düzeyindeki bilişsel süreçlere örnek teşkil eder (MEB, 2024).

1.7.3 Finansal Okuryazarlıkta Eylemsellik

Eylemsellik, teorik bilgi ve düşüncelerin, somut ve pratik eylemlere dönüştürülmesidir. Sahip olunan bilgi ve anlayışla belirli bir davranış sergileyerek bu bilgileri günlük yaşamına veya bir duruma uyarlamayı ifade etmektedir. Eylemsellik, kişilerin bilgiye dayalı kararlar alarak ve bu kararları harekete geçirerek gerçek dünyada olumlu değişiklikler yaratmalarını sağlar. Bu düzeyde öğrenci eylemlerinin sonuçlarını ve etkilerini değerlendiren bir anlayışa sahip olur. Eylemsellik düzeyi, öğrencilerin belirli bir alanda bilgi toplama, analiz etme, sentezleme, alternatifleri değerlendirerek karar verme, eylemlerini sürdürülebilir kılma ve sürekli geliştirme becerisini ifade eder. Eylemsellik düzeyindeki bir bilinç bir şeyin yalnızca nasıl yapılacağını bilmekle kalmayıp, neden yapıldığını, nasıl geliştirilebileceğini ve ne gibi etkiler yarattığını sorgulayabilmesini gerektirir. Eylemsellik düzeyi bu yönüyle genişlik ve derinliği açısından işlevsel düzeyin ötesine geçmektedir. Öğrenciler, bir konu ya da sorun karşısında sorumluluk bilinciyle hareket ederek, ilgili konuya yönelik bilgi araştırma, değerlendirme ve bu bilgileri ifade etme süreçlerine yönelmektedir. Bu süreçler, hem somut bir ürünle sonuçlanabilir hem de zihinsel bir etkinlik olarak kalabilir. Örneğin, kültür okuryazarlığı bağlamında öğrencinin kendi kültürel öğelerini tanıtmak amacıyla bir web sayfası oluşturması ya da blog yazması bu düzeydeki bir eyleme örnek olarak gösterilebilir. Öğrenci, blog oluşturarak kendi kültürünü tanıtmak sorumluluğunun farkına varmış ve bu amacı gerçekleştirmek için somut adımlar atmıştır. Öğrenciler, sorun ya da konu ile ilgili olarak sorumluluk algısıyla hareket ederek konu ya da soruna yönelik bilgi araştırma ve bilgiyi ifade etme eylemine geçmiştir. Bu bağlamda, farklı kültürel geçmişlere sahip insanlarla daha fazla iletişim kurarak kendi kültürel değerlerini paylaşabilecek, deneyimlerini yazılı hâle getirerek sosyal medyayı bilinçli ve aktif bir şekilde kullanacak ve daha geniş kitlelere

ulaşabilecektir. Böylece öğrenci, eyleme geçme noktasında yalnızca fikir üretmekle kalmayıp, uygulanabilir zihinsel stratejiler de geliştirmiş olacaktır (MEB, 2024).

Eylemsellik düzeyinde, düşünceler ister doğrudan uygulamaya konulsun ister zihinsel süreçte kalsın, bu düşüncelerin sonuçları ve etkileri üzerine değerlendirme yapılması söz konusudur. Örneğin; finansal içeriklerden hareketle özgün ve anlamlı bir içerik oluşturulması, bu düzeyin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, öğrencinin hangi finansal materyalin kendi amacına uygun olduğunu seçebilmesi işlevsellik düzeyine işaret ederken, seçilen materyalin yaratıcı bir ürün haline getirilmesi ise eylemsellik düzeyinde gerçekleşen bir süreci ifade etmektedir. Yine toplumsal sorunlara dikkat çekmek ve sorunları çözmek için dijital ortamlarda sorumluluk almak ve karar vermek eylemsellik düzeyini anlatmaktadır. Öğrencinin sorunlara dikkat çekmek ve bunları çözmek için bir dizi öneri geliştirmesi ve bu öneriler içerisinde en etkili olanına karar vermesi zihinsel bir eylemi ifade ettiğinden eylemsellik düzeyi olarak vurgulanabilir (MEB, 2024).

1.8 Finansal Okuryazarlık Eğitimi

1.8.1 Finansal Okuryazarlıkta Eğitimin Önemi

Okuryazarlık becerileri, eğitim sisteminin amaçladığı yetkinliklerin kazanılmasında kritik bir öneme sahiptir (MEB, 2024). Yıldırım (2017), temel düzeyde finans eğitiminin herkes için gerekli olduğunu, genellikle bu eğitimin olabildiğince küçük yaşlardan itibaren başlaması gerektiğini vurgulamaktadır.

TCMB (2024) finansal okuryazarlık eğitimi; bireylerin finansal ürünler, fırsatlar ve riskler konusunda farkındalık kazanmalarını, finansal bilgiye erişim yollarını öğrenerek bu bilgileri ekonomik davranışlarına yansıtma ve bilinçli finansal kararlar alma yeteneklerini geliştirmelerini sağlayan bir süreç olarak tanımlamıştır. Özellikle tüketim kültürünün yaygınlaştığı günümüzde, bu sürecin çocukluk döneminden itibaren başlatılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Bayhan, Yükselen ve Kaysılı, 2007). Finansal okuryazarlık için eğitim gereklidir (Gökmen, 2012). Bu nedenle ekonomi ile ilgili konularda eğitim verilerek öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırmak önem taşımaktadır. Ortaokul düzeyinde öğrencilere sorumluluklar verilerek alışveriş yapma, para kullanma, tasarruf etme, birikim yapma gibi becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim verilmesi gelecekleri için

önemli görülmektedir. Eğitim ile öğrencilerin ekonomik durumlarını doğru yorumlamaları ve bunu davranışlarında gösterebilmeleri sağlanabilmektedir.

Öğrencilerin tasarruf yapma veya yapmama kararını almadan önce bu kararların olası sonuçlarını düşünmeleri ve değerlendirmeleri önerilmektedir (Atance, Metcalf ve Thiessen, 2017). Finansal okuryazarlık, bireylere çok yönlü bir bakış açısı kazandırarak mevcut maddi durumları doğrultusunda plan yapma becerisi kazanma ve tasarruf etme olanağı sağlayabilmektedir. Finansal okuryazarlık eğitimiyle esas amaçlanan nokta eğitim ile verilen bu bilgilerin kavranması, değerlendirilmesi ve yapılan değerlendirmeler sonucu etkin kararlar alınabilmesine yöneliktir (Özçam, 2006). Dünya geneline bakıldığında, ekonomik gelişmelere ve finansal yeniliklere bireylerin uyum sağlamakta zorlandıkları ve doğru finansal kararları alabilmekte sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Bu doğrultuda hem bireysel finans yönetiminin hem de dünya ekonomisinin gelişimi bakımından finansal okuryazarlığın önemi bir hayli artmıştır (Yılmaz ve Elmas, 2016). Öğrencilerin okul ortamında risk ve getiri kavramlarıyla tanışmaları, onların finansal yaşamlarını daha bilinçli biçimde yönetmelerine, finansal okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine ve geleceklerini daha sağlıklı planlamalarına olumlu katkı sağlayacaktır (Tural Sönmez ve Topcal, 2022). Bu doğrultuda, finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde eğitime öncelik verilmesi, atılması gereken en doğru adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir (Şengel vd., 2022). Finansal okuryazarlık eğitimi ile edinilen bilgiler, bireylerin tutum ve davranışlarını şekillendirmektedir. Kişisel ihtiyaçlara uygun hazırlanmış finansal okuryazarlık eğitim programlarının, bireylere geleceklerini daha iyi planlama, yatırım fırsatlarını değerlendirme, ekonomik süreçlere aktif katılım sağlama ve sağlıklı finansal kararlar alma konularında kazandırdığı becerilerin, ulusal ekonominin güçlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir (Alkaya ve Yağlı, 2015).

Finansal okuryazarlık bilgi ve becerileri; cinsiyet, yaş, gelir gibi demografik farklılıklar gözetilmeksizin, tüm toplumun faydalanabileceği şekilde eğitim kurumları tarafından verilmelidir (Bayram, 2010). Finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasını sağlayacak program içeriklerinin eğitim müfredatlarına dahil edilmesi gerekmektedir (Temizel ve Bayram, 2011). Ders müfredatlarına entegre edilen finansal okuryazarlık eğitimin derslerinin, finansal okuryazarlık konulu seminer ve

projelerin, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinde ve finansal davranışlarında olumlu değişimlere yol açtığı çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Kılıç, 2016). Toplumun her kesimi için yüksek finansal okuryazarlığı teşvik etmek istiyorsak finansal okuryazarlık edinmenin maliyetlerini düşürmek önemlidir (Lusardi, 2019). Bu nedenle finansal okuryazarlık bireysel bir çabanın ötesinde devlet eliyle verilecek eğitimlerle elde edilebilecek becerilerden biri olmaktadır (Yiğit ve Görmez, 2022). Okullarda verilen finansal okuryazarlık eğitiminin yetersiz kaldığı durumlarda çocuklar finansal konuları ebeveynlerinden ya da diğer yetişkinlerden öğrenmek durumunda kalmaktadır (Utkugün, 2023). Aile içinde başlayan finansal okuryazarlık eğitimi, okullarda sistematik bir şekilde desteklendiğinde toplumun finansal okuryazarlık düzeyini önemli ölçüde artırabilir (Temizel ve Bayram, 2011).

K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli'nde geliştirilen eğitim programı sonuç değil süreç odaklı bir gelişimi benimsemiştir. Çoklu zeka kuramı yerini farklılaştırmaya bırakmıştır. Doğru yol ve yöntemlerle her şeyin öğrenilebileceği ve doğru yaklaşımla farklılaşarak her öğrencinin öğrenebileceği benimsenmiştir. Finansal okuryazarlığın okul müfredatına girmesiyle finansal okuryazarlıkla ilgili eğitim veren kurum ve kuruluşların sayısı giderek artmaktadır. Gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak için Türkiye'de MEB, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), Türk Ekonomi Bankası (TEB), Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneneği (FODER), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Borsa İstanbul, üniversite eğitim programları ve çeşitli kuruluşlarca çalışmalar yürütülmekte, verilen eğitimler ile gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması hedeflenmektedir. Finansal okuryazarlığın daha iyi bütçe yönetimi sağladığı, gereksiz borçlanmayı ve harcamayı azalttığı, tasarruf imkanını artırdığı görülebilmektedir. Güngör ve Karyağdı'ya (2018) göre finansal sorunlarla karşılaşan bireyler, yeterli finansal bilgiye sahip olmadıklarında çözüm üretmekte zorlanmakta; bu nedenle çevrelerindeki kişilere başvurarak ya da onları model olarak sorunlarını gidermeye çalışmaktadırlar.

Ortaokul öğrencileri için finansal okuryazarlık, temel kavramlarla başlar. Bütçe yapma, tasarruf etme ve harcama alışkanlıkları, banka işleyişi gibi konular,

gençlerin finansal dünyayı anlamalarına yardımcı olabilmektedir. Finansal okuryazarlık öğrenimi güncel bir süreç olup pratik yapmayı ve bilgi edinmeyi gerektirir (Akbank, 2024). Bilgiye ulaşmak kadar, ulaşılan bilgileri sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendirmek, güvenilir ve doğru kaynakları seçebilmek ve ihtiyaç duyulduğunda bilgilere yeniden erişebilmek de oldukça önemlidir (Kurudayıoğlu ve Tüzel, 2010). Günlük hayatta finansal bilgilerin daha fazla kullanımı öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir. Kredi kartı ve internet bankacılığı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin daha yüksek olması bunu desteklemektedir (Kılıç vd. 2015).

1.8.2 Finansal Okuryazarlık Eğitiminde Dijital Dönüşüm

Günümüz bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla değiştiği bir çağ olduğu için geleneksel kitaplara dayalı okuryazarlık artık yeterli bir ölçüt olarak kabul edilmemektedir (Leu vd. 2017). Yalnızca kitap okuyabilmek, bireyin tüm modern bilgi ve iletişim araçlarını kullanabilme becerisini garanti etmemektedir. Okuryazarlık, günümüz teknolojilerine uyum sağlama ve dijital ortamda etkili bilgiye ulaşabilme yeteneğini de içerisinde barındırmaktadır. Teknolojinin hızlı bir şekilde gelişmesi ile birlikte dijitalleşmenin her alanda yaşamımıza girdiğini görebilmekteyiz. Dijitalleşme geçmiş dönemlere göre eğitimde kendisini daha yakından göstermekte ve etkisini hissettirmektedir. Özellikle Z kuşağı gençleri, dijital çağda doğmuş olmaları sebebiyle teknolojiyi yaşamlarının her alanında etkin bir şekilde kullanmaktadır. Hızla değişen koşullara uyum sağlayabilmeleri için finansal farkındalıklarını artırmaları ve bütçe yönetimi becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir (Taş vd., 2017; Tuncer, 2016). Bu doğrultuda dijital çağda doğmuş bireylerin teknolojinin sunduğu imkânları kullanıyor olmaları onların finansal anlamda bilinçli olduğu anlamına gelmemektedir. Bu nedenle dijital kuşağın finansal okuryazarlığını geliştirmeye yönelik hazırlanan eğitim programlarında, dijital ve finansal becerilerin birlikte verilmesi gerekmektedir. Dijital teknolojiler öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, bilgiye hızlı ulaşmalarını kolaylaştırabilmektedir. Eğitim öğretim alanında dijitalleşmenin beraberinde getirdiği yeniliklerle birlikte, geleneksel eğitim anlayışı yerini yeni bir döneme bırakmakta olup öğretmenlerin rol ve sorumlulukları da farklılaşmaktadır (Sürer, 2020). Yeni neslin beklentileri, ihtiyaçları ve çağın gereklilikleri doğrultusunda;

öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının sürekli olarak kendilerini geliştirmeleri, yeniliklere uyum sağlayacak donanıma sahip olmaları gerekmektedir (Çankaya ve Karamete, 2008).

Eğitimde dijitalleşme, finansal okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Dijital araçlar ve platformlar, öğrencilere interaktif, kişiselleştirilmiş ve pratik bir öğrenme deneyimi sunarak finansal kavramların daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Özellikle bütçe yönetimi, tasarruf, yatırım ve borçlanma gibi konular, dijital uygulamalar aracılığıyla simülasyonlar, oyunlar ve görsel materyallerle desteklenerek daha etkili bir şekilde öğretilmektedir. Ayrıca dijitalleşme sayesinde bireyler, finansal araçlara ve bilgi kaynaklarına anında erişim sağlayarak kendi finansal kararlarını bilinçli bir şekilde yönetme becerisi kazanabilmektedir. Özellikle gençlerin dijital platformlara olan ilgisi göz önüne alındığında dijitalleşme, finansal okuryazarlık eğitimlerini hem daha erişilebilir hem de daha çekici hale getirmektedir. Bu süreç, bireylerin hem bugünkü mali durumlarını hem de gelecekteki finansal hedeflerini yönetebilmeleri için önemli bir temel oluşturmaktadır.

Yaşadığımız yüzyılın teknoloji çağı olduğu düşünülünce oyun anlayışının dijital ortama taşındığı ve eğitsel dijital oyunlar olarak adlandırıldığı görülmektedir. Eğitsel dijital oyunlar, teknolojiden faydalanılarak hazırlanan, belirli bir amacı olan öğretim merkezli oyunlardır (Ocak, 2013). Eğitsel dijital oyunlar üzerine yapılan birçok araştırma, öğrencilerin yalnızca kavram ezberi yapmanın veya okuyarak öğrenmenin ötesine geçerek sürece aktif katılım sağladıklarında, eğlenerek, deneyimleyerek ve yaşayarak daha kalıcı bir öğrenme gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır (Tüzün, 2007; Usta, Güntepe, 2019). Öyle ki oyunlar diğer öğrenme tekniklerinden daha fazla ilgi çekici olmakta ve öğrencileri daha aktif hale getirmektedir (Taşlı, 2003). İlkokul ve ortaokul düzeyine yönelik eğitici dijital oyunlar ve mobil uygulamalarla, öğrencilere ekonomi bilinci ve para biriktirme alışkanlığı kazandırılabilir; finans, ekonomi, tasarruf ve israf gibi soyut kavramları kalıcı öğrenmeleri ve teknolojiyi güvenli kullanmaları sağlanabilir.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeline, araştırmanın katılımcılarına, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine, finansal okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim sürecine, araştırmacının rolüne, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğine, verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada araştırma modeli olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; algıların ve olayların doğal ortamda bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya konmasını amaçlayan, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı bir araştırma sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Nitel araştırmanın temel hedefi, ele alınan konuya dair okuyucunun durumu derinlemesine anlamasını sağlayacak betimsel ve gerçekliğe dayalı bir çerçeve oluşturmaktır. Bu doğrultuda, elde edilen verilerin kapsamlı ve ayrıntılı bir biçimde aktarılması önemlidir. Ayrıca katılımcıların deneyim ve görüşlerinin olduğu gibi aktarılacak doğrudan yansıtılması büyük önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 48). Nitel araştırma desenleri sınırları kesin hatlarla çizilmiş bir yönlendirme yapmadan araştırmanın odağının belirlenmesinde, araştırmanın veri toplama ve analiz yaklaşımlarının seçilmesinde araştırmacıya yol göstermektedir. Nitel araştırma desenleri araştırmacıya esnek bir yaklaşım sağlayarak belirli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamalarının birbiriyle tutarlı olmasına katkıda bulunmaktadır.

Nitel araştırmada çok yaygın olarak kullanılan durum çalışması, güncel bir durumu kendi gerçek yaşam bağlamı içerisinde ayrıntılı incelemeyi sağlayan, olgu ile bağlam arasındaki sınırların net bir şekilde ayrıştırılmadığı ve birden fazla veri kaynağının kullanıldığı bir araştırma yöntemidir (Yin, 1984). Durum çalışmalarında; birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak daha zengin, birbirini doğrulayacak veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılarak bütüncül bir yaklaşımla bir veya birkaç durum derinliğine araştırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.77). Durum çalışmaları, sosyal bilimlerde net bir şekilde tanımlanamamış ve tarihsel süreçte örnek olay çalışmasına karşı olumsuz bir tutum sergilenmiştir. Bu

tutumun nedeni ise genellenebilirliğe yönelik eleştirilere dayanmaktadır (Reinharz ve Davidman, 1992). Nitel çalışmalarda, nicel çalışmalarda görüldüğü anlamda bir genelleme yapmak mümkün olmamasına rağmen bu çalışmalarda analitik bir genelleme söz konusudur. Bu çalışmalar uzun zamana ihtiyaç duyulmaları nedeniyle de eleştiri alan çalışmalar olmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ancak iyi bir araştırmacı, problemine gerektiği kadar zaman ayırarak durum çalışmasını yürütebilir. Böylece durum çalışması sonucunda, okunması uzun zaman alan dokümanlar elde etmekten kaçınılabilir. Durum çalışmalarında, farklı veri toplama yöntemleri kullanılarak doğrulanabilir ve zengin bir veri çeşitliliği elde edilmeye çalışılır. Durum çalışması yaparken “nasıl” ve “niçin” soruları araştırma desenine dahil edilerek şu aşamalar izlenmelidir: (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s. 281).

1. Araştırma sorularının geliştirilmesi
2. Araştırma alt problemlerinin geliştirilmesi
3. Analiz biriminin saptanması
4. Çalışılacak durumun belirlenmesi
5. Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi
6. Verilerin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi
7. Verinin analiz edilmesi ve yorumlanması
8. Durum çalışmasının raporlaştırılması

Durum çalışmaları, sınırlı bir bağlamda (örneğin, belirli bir sınıf, okul veya öğrenci grubu) karmaşık sosyal olguları bütüncül bir perspektifle analiz etmek için uygundur (Yin, 2018). Durum çalışması yöntemi, öğrenci becerilerindeki değişimin bağlamsal, sosyal ve bireysel boyutlarını anlamak için esnek ve detaylı veri toplama imkânı sunar. Yıldırım ve Şimşek (2005) özellikle durum çalışmaları ve genel olarak nitel veri sunumlarında tablo ve grafiklerden yararlanmanın öneminden bahsederek, bu tür görsel araçlar, araştırmacının analiz sürecinde ilk bakışta fark edemeyeceği bazı ilişkileri ve örüntüleri ortaya çıkarmasına yardımcı olabileceğini belirtmektedir.

Bu bilgiler doğrultusunda yapılan araştırmada; 7. sınıf öğrencilerinin, verilen finansal okuryazarlık eğitim sonrasındaki finansal okuryazarlık bilgi ve becerilerindeki değişim ele alınmaktadır. Bu nedenle bu çalışma nitel araştırma

yöntemlerinden durum çalışması örneğidir. Ayrıca bu araştırmada öğrencilerin finansal okuryazarlıkları, Maarif Modeli'nde bahsedilen farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik yönünden incelenmektedir.

2.2 Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, anket uygulamasına ve görüşmelere katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcılar, anket uygulamasında kolay ulaşılabilir örneklem yöntemiyle, görüşmede amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma bittikten sonra elde bilgiler saklı tutulmuştur. Öğrencilere araştırma hakkında bilgi vermek için gönüllü bilgilendirme bilgi formu (EK 5) ve öğrencilerin araştırmaya katılmaları için veli onay formu doldurularak izinler alınmıştır (EK 6).

2.2.1 Anket Katılımcıları

Örnekleme, araştırmaya dahil edilecek bireylerin belirlenmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada, anket verilerinin toplama sürecinde kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda, araştırmacının erişiminin kolay olduğu ve veri toplama sürecini pratik biçimde yürütebildiği katılımcılar örnekleme dahil edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, özellikle zaman, maliyet ve erişim gibi sınırlılıkların bulunduğu durumlarda sıkça tercih edilen bir yöntemdir. Bu çalışmada da söz konusu sınırlılıklar göz önünde bulundurularak, ilgili yaş grubunda yer alan ve araştırmanın yürütüldüğü kuruma devam eden öğrenciler örnekleme dâhil edilmiştir. Katılımcılar, araştırmacının görev yaptığı okuldan seçilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 2024-2025 eğitim ve öğretim yılının ikinci yarıyılı içerisinde Bolu İli Merkez İlçesine bağlı olan bir devlet ortaokulunun 7/B sınıfında öğrenim görmekte olan gönüllü 25 öğrenci oluşturmaktadır. Anket sürecinde; anket sorularında yer alan “Evetse neden?”, “Hayırsa neden?”, “Birkaç cümle ile açıkla mısın?” şeklindeki açıklama isteyen sorular için soruları cevaplayan 25 öğrenciye sırasıyla Öğrenci 1: Ö1... Ö25 olacak şekilde kodlamalar kullanılmıştır.

2.2.2 Görüşme Katılımcıları

Amaçlı örnekleme yöntemi, birçok durumda olgu ve olayların derinlemesine incelenmesi ve açıklanması sürecinde etkili bir araçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu bağlamda yürütülen araştırmada görüşme sürecinde

katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma sorularını en iyi şekilde yanıtlayabilecek, anket yanıtlarında dikkati çeken, anlamlandırılması gereken cevaplar veren öğrenciler arasından amaçlı örnekleme ile seçilmiştir. Araştırmada öğrenci isimleri anket uygulamasında ve görüşme sürecinde gizli tutulmuştur. Görüşme sürecinde iki katılımcı ile yapılan görüşmede ise Katılımcı 1: K1, K2 olacak şekilde isimler yerine kodlamalar kullanılmıştır. Araştırma bittikten sonra da bilgiler saklı tutulmuştur. Öğrencilere araştırma hakkında bilgi vermek için gönüllü bilgilendirme bilgi formu ve öğrencilerin araştırmaya katılmaları için veli onay formu doldurularak izinler alınmıştır.

2.3 Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veriler finansal eğitimin öncesi ve sonrası olmak üzere iki aşamada toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, anket formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

2.3.1 Finansal Okuryazarlık Eğitim Süreci

Bu araştırmada, ön anket uygulamasının ardından elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilere finansal eğitim verilmiştir. Hazırlanan eğitim içeriği, öğrencilerin yaş düzeyleri ve gelişim özellikleri dikkate alınarak yapılandırılmıştır. Eğitim; öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak, düşüncelerini rahatça ifade edebilecekleri, öğretici, ilgi çekici ve akılda kalıcı bir sınıf ortamında yürütülmüştür. Eğitim sürecinde; finansal okuryazarlık, tasarruf, yatırım, bütçeleme gibi temel kavramlar görseller, animasyonlar, dijital oyunlar ve örnek olaylar eşliğinde açıklanarak öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Eğitim; paranın işlevi ve önemi, temel finansal kavramlar, gelir-gider dengesi, bütçe yönetimi, tasarruf ve yatırım bilinci, bilinçli tüketim, bankacılık ve dijital finans araçları ile finansal dolandırıcılıklara karşı farkındalık konularını kapsamaktadır. Haftada iki ders saati olacak şekilde planlanan eğitim, öğrencilerin uygun oldukları zaman dilimlerinde uygulanmış ve toplam altı ders saatinden oluşan süreç üç hafta içinde tamamlanmıştır. Bu zaman dilimleri, öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım sağlayabildiği, öğrencilerin boş ders saatleri, okul yönetimi

tarafından uygun görülen saatler olarak planlanmıştır. Ayrıca oyunların uygulanması sırasında teneffüs aralarından yararlanılmıştır.

Eğitim sürecinde öğrencilerin karşılaştıkları temel kavramlar arasında; fon, finans, enflasyon, banka, ekonomi, fiyat, maliyet, zam, tüketim, tüketici, bilinçli tüketici, birikim, tasarruf, istek, ihtiyaç, bütçe, gelir-gider, ticaret, banknot, döviz, döviz kuru, ekonomik faaliyet, israf, fatura, yatırım, sigorta, zorunlu deprem sigortası, borsa, asgari ücret, kredi kartı, banka kartı, dijital kumbara, turuncu hesap, ilk imza hesabı, vadesiz/vadeli hesaplar ve vergi gibi terimler yer almıştır. Öğrencilerin geçmiş yaşantılarında bu kavramların birçoğu ile karşılaşmış olmaları, yeni bilgilerin öğrenilmesini kolaylaştırarak eğitim sürecinde hızlı bir ilerleme sağlamıştır.

Eğitim sürecinde yararlanılan kaynaklar ve materyaller aşağıda detaylandırılmıştır.

1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)

TCMB, bireylerin finansal konularda bilinçli kararlar alabilmesini, tasarruf alışkanlıklarını geliştirmesini ve mali sistemle sağlıklı ilişki kurabilmesini hedeflemektedir. TCMB (2024), bu amaca yönelik olarak eğitim materyalleri hazırlamakta, iş birlikleri yürütmekte ve kamuya açık bilgilendirici içerikler sunmaktadır.

Herkes İçin Ekonomi'nin ortaya çıkışından günümüze kadar olan faaliyetlerinin özetlendiği çalışmaya buradan ulaşılabilir.

- Yayınlar
- Broşür ve Posterler
- Ders Planları
- Sınıf İçi Etkinlikler
- Herkes İçin Ekonomi Mikrositesi
- Genelge ve Eylem Planı

Fotoğraf 2.1. TCMB Resmi Web Sitesi Herkes İçin Ekonomi Platformu

TCMB, "Herkes İçin Ekonomi" adı altında yürüttüğü finansal okuryazarlık ve ekonomi eğitimi çalışmalarıyla toplumun farklı kesimlerine ulaşmayı amaçlamıştır (Fotoğraf 2.1). Bu program kapsamında, ekonomiye ve merkez bankacılığına yönelik ilgiyi canlı tutmak ve kamuoyunun bilgi düzeyini artırmak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda, her yaş grubuna uygun içerikler hazırlanmış; çeşitli etkinliklerle Merkez Bankası'nın görevleri ve işleyişi hakkında farkındalık

oluşturulmuştur. Bu platformda yer alan TCMB (2019) tarafından hazırlanan, ortaokul öğrencilerine yönelik “Para Hakkında Merak Ettiğin Her Şey” adlı içerik ve “Rafadan Tayfa: Merkez Bankasına Yolculuk” TCMB (2018) animasyon filmi (<https://www.youtube.com/watch?v=FQxUllKaT5c>) izletilmiştir (Fotoğraf 2.2).

Fotoğraf 2.2. TCMB Rafadan Tayfa Animasyon Filmi Video Görseli

TCMB ortaokul öğrencilerine yönelik “Para hakkındaki Her şey” adlı dijital kitapçığında yer alan “Enflasyonun Nedenleri” öğrencilerin daha kolay kavrayabilmeleri ve kalıcı öğrenme sağlanabilmesi amacıyla hikayeleştirilerek somut örneklerle zenginleştirilmiş bir anlatım yoluyla (https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/aa685ce4-d466-4f21-a4f1-17e55f0b9df1/TCMB_ORTAOKUL_K%C4%B0TAP%C3%87IK_DijitalSpr.pdf?MOD=AJPERES) öğrencilere aktarılmıştır (Fotoğraf 2.3).

Fotoğraf 2.3. TCMB Enflasyonun Nedeni Hikayeleştirme Eğitim Görseli

2. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Türkiye Cumhuriyeti Hazine ve Maliye Bakanlığı

SPK koordinasyonunda ve Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın himayesinde kurulan Finansal Okuryazarlık Platformu, 22 Mayıs 2024 tarihinde tanıtılmıştır (SPK, 2024). Bu platform, bireylere bütçe yönetimi, yatırım araçları, kredi kullanımı ve finansal planlama gibi konularda eğitimler sunarak finansal bilinç düzeyini artırmayı amaçlamaktadır. “Finansal Okuryazarlık Platformu” bireylerin finansal bilgi ve becerilerini artırmak amacıyla çeşitli kategorilerde eğitim videoları sunmaktadır. Bu eğitimler, pedagojik formasyona uygun olarak her kesimden bireyin finansal bilgi ve becerilerini artırmak için tasarlanmıştır.

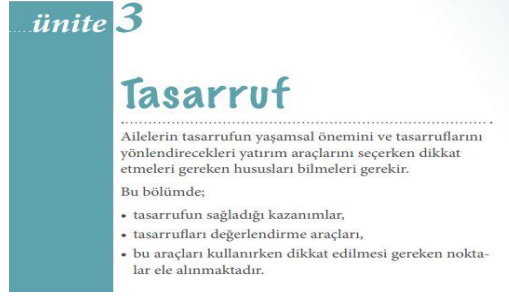

Fotoğraf 2.4. SPK Resmi Web Sitesi Finansal Okuryazarlık Eğitimi Ekran Görşeli

SPK ve Hazine ve Maliye Bakanlığı iş birliğiyle hazırlanan bütçe, bankacılık, borsa, kredi ve yatırım konularındaki kısa eğitim videolarından (<https://finansalokuryazarlik.gov.tr/>) öğrencilerin düzeyine ve ihtiyaçlarına uygun olan videolar seçilerek izletilmiştir (Fotoğraf 2.4). Eğitim kapsamında, “Bütçe Nedir?” başlıklı 2 dakika 53 saniye süreli videosu, “Bütçe Nasıl Oluşturulur?” başlıklı 5 dakika 12 saniye süreli video, “Banka Kartı ve Kerdi Kartı” 5 dakika 3 saniye süreli video, “Vadeli Mevduat” başlıklı 3 dakika 26 saniye süreli video kullanılmıştır.

3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AEP)

AEP kapsamında hazırlanan Finansal Okuryazarlık Modülü, bireylerin ve ailelerin finansal bilinçlerini artırmayı hedefleyen kapsamlı bir eğitim materyalidir. Altı üniteden oluşan bu modül, özellikle kadınlar, gençler, yaşlılar ve engelliler gibi çeşitli grupların finansal okuryazarlık düzeylerini yükseltmeyi amaçlamaktadır.

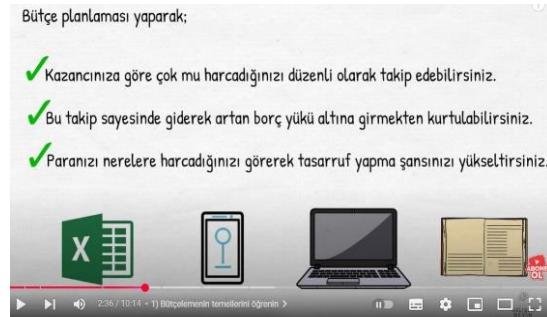

Fotoğraf 2.5. AEP Resmi Sitesi Finansal Okuryazarlık Programı Görseli

Yapılan araştırmada AEP (2020) Finansal Okuryazarlık Programı (https://aep.aile.gov.tr/media/5jofqsn5/03_02_finansal-okuryazarl%C4%B1k.pdf) kapsamında sunulan; “Tasarruf” içeriğinden faydalanılarak tasarrufun sağladığı kazanımlar, tasarruf değerlendirme araçları ve bu araçları kullanırken dikkat edilmesi gereken noktalar ele alınmıştır (Fotoğraf 2.5).

4. Gelişen Beyin (2024)

Araştırma kapsamında, öğrencilerin düzeyine uygun olarak internette yer alan Gelişen beyin (2024) platformu tarafından sunulan “Finansal Başarı İçin 8 Adım” (<https://www.youtube.com/watch?v=AlsKk1k67yA>) videosundan faydalanılmıştır. 8 adım videosu başlangıç seviyesinde finansal başarıya giden yolda bilgi vermek için rehberlik amacıyla hazırlanmış olup finansal konularda kendini güvende hissetmeyi ve yatırım fırsatlarını iyi değerlendirmeyi içermektedir.

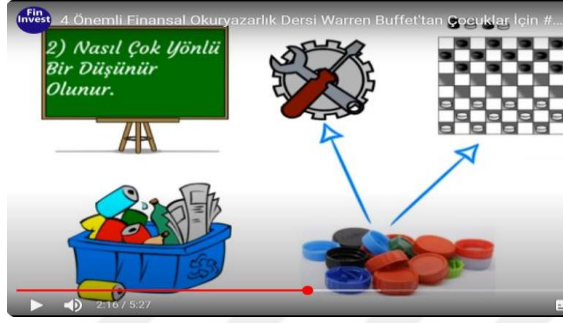

Fotoğraf 2.6. Finansal Başarı İçin 8 Adım Video Görseli

Eğitim sürecinde öğrencilere 10 dakika 14 saniye süreli “Finansal Başarı İçin 8 Adım” videosu izletilerek, öğrencilerin temel kavramları daha iyi anlamalarına katkı sağlamak ve yatırım bilincinin temellendirilmesi hedeflenmiştir (Fotoğraf 2.6).

5. Fin Invest (2023)

Araştırma sürecinde, öğrencilerin düzeyine uygun olarak internette yer alan Fin Invest (2023) platformu tarafından sunulan Warren Buffett'ın çocuklara verdiği dört temel finansal ders videosundan (<https://www.youtube.com/watch?v=PQyatCzP0Xg>) faydalanılmıştır.

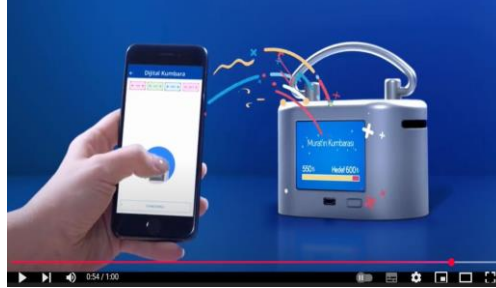
Fotoğraf 2.7. Warren Buffett'ın 4 Önemli Finansal Okuryazarlık Video Görseli

Eğitim kapsamında öğrencilere 5 dakika 27 saniye süreli “4 Önemli Finansal Okuryazarlık Dersi” videosu izletilerek yatırım ve girişimcilik temaları eğlenceli bir şekilde aktarılmıştır (Fotoğraf 2.7).

6. İş Bankası

Finansal okuryazarlık, dijitalleşmenin etkisiyle hem bireysel girişimcilerin hem de bankaların ilgi alanına girmiştir. Özellikle çocukların çevrimiçi ortamlarda yoğun zaman geçirmeleri ve harcama alışkanlıklarının dijital platformlara kayması, harçlık sistemlerinin de dijital ortama taşınmasına neden olmakla birlikte; bireysel girişimcilerin ve bankaların finansal okuryazarlıkla bağlantılı dijital kumbara uygulamalarının kullanıcılara sunulmasıyla, dijital ortama uyum sağlama yönündeki çabaların belirgin şekilde arttığı görülmektedir (Kızıloğlu, 2023). Bu doğrultuda geliştirilen yeni nesil harçlık uygulamaları, dijital ortamda işleyen ve çağın ihtiyaçlarına uyum sağlayan sistemler olarak dikkat çekmektedir. Söz konusu uygulamalar, farklı işlevsel özellikleriyle 18 yaş altı bireylerin finansal farkındalıklarını artırmayı ve temel para yönetimi becerilerini kazandırmayı hedeflemektedir. Bu uygulamalar arasında yer alan dijital kumbara çocuklara ve gençlere tasarruf alışkanlığı kazandırmak ve finansal okuryazarlıklarını artırmak amacıyla çeşitli kurumlar tarafından sunulmaktadır. İş Bankası, klasik kumbarasını

dijitalleştirerek çocuklara yönelik birikim aracı sunmaktadır. Bluetooth ile akıllı telefonlara bağlanan bu kumbara, İşCep uygulaması üzerinden para transferine olanak sağlamaktadır. Çocuklar, birikim hedefleri belirleyebilmekte ve dijital ekran üzerinden birikim durumlarını takip edebilmektedir.

Fotoğraf 2.8. İş Bankası Dijital Kumbara Tanıtım Videosu Görseli

Eğitim kapsamında öğrencilere birikim alışkanlıkları kazandırmak amacıyla İş Bankası (2018) tarafından hazırlanan “Dijital Kumbara” tanıtım videosu (https://www.youtube.com/watch?v=7Z_x3ave3oY) izletilmiştir (Fotoğraf 2.8).

7. FODER (Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği)

“3 Kumbara Finansal Okuryazarlık Eğitimi Programı” öğrencilere tasarrufun önemini öğretmek ve tasarrufa yönlendirmek amacıyla 2012 yılında başlatılmış, 2014-2015 öğretim yılında da devam etmiştir. Bu kapsamda, 22 ilde 112.000’den fazla öğrenciye ulaşılmıştır. Eğitimlere katılan öğrencilerin %65’i tasarruf etmeyi öğrenmiş, %71’i ise kendi bütçelerini etkin bir şekilde kullanmaya başlamıştır. Bu eğitim sürecinde öğrencilere tasarruf ve hedef belirleme konuları öğretilmiş olup ayrıca öğretmenler ve ebeveynlerin de bu süreçten faydalanması sağlanmıştır. Eğitimler, eğitici tiyatro gösterileriyle desteklenerek öğrenciler için eğlenceli bir deneyim haline getirilmiştir.

Bu eğitim programından esinlenilerek öğrencilerin dikkatini çekecek animasyonlar, videolar ve etkileşimli alıştırımlara yer verilmiştir.

“Biriktir, Paylaş, Harca” yöntemi, bireylerin parayı nasıl etkili yöneteceklerini öğrenmelerine yardımcı olmak amacıyla geliştirilen bir finansal okuryazarlık eğitim modelidir. Öğrencilerin gelirlerini yönetirken temel finansal kararları dengeli bir şekilde alabilmelerini öğretmek için tasarlanmış olup erken yaşlarda benimsenmesi durumunda bireylerin finansal davranışlarını şekillendirmekte etkili olabilmektedir. Bu yöntemde para üç temel kategoriye

ayrılır. Biriktir, gelecekteki ihtiyaçlar için tasarruf etmeyi ğretir. Paylaş, toplumsal sorumluluk bilinciyle başkalarına yardım etmeyi teşvik eder. Harca, günlük ihtiyaçlar için bilinçli tüketim alışkanlıkları kazandırmayı amaçlar.

Araştırma kapsamında, öğrencilerin harçlıklarını daha bilinçli ve planlı bir şekilde kullanmalarını sağlamak amacıyla bu yaklaşımı uygulayabileceklerinden bahsedilmiştir. Böylece ğrencilerin harçlıklarını nasıl değerlendireceklerini görerek; harcama alışkanlıklarını yönetmeyi öğrenmesi, tasarruf alışkanlıkları geliştirmesi, toplumun bir parçası olmanın getirdiği sorumluluklar ile topluma katkı sağlama bilincinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Fotoğraf 2.9. 3 Kumbara Çizgi Film Görseli

Eğitim kapsamında FODER (2014), Milli Eğitim Bakanlığı ve Para Durumu iş birliğiyle geliştirilen “3 Kumbara Programı”, “Biriktir–Paylaş–Harca” 9 dakika 45 saniye süreli eğitici çizgi film (<https://m.youtube.com/watch?v=QMAjIUdi9qo&t=55s>) izletilerek çocukların tasarruf ve hedef belirleme becerilerinin gelişimi desteklenmiştir (Fotoğraf 2.9).

FODER (2024) “Bütçesini Bilen ocuklar” projesinden yararlanılarak, “10 saniye kuralı”, istek-ihtiyaç ayrımı ve bütçe planlaması gibi temel alışkanlıklar kazandırılmıştır. “Bütçesini Bilen ocuklar” projesini İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü onayı ile gerçekleştirmiştir. FODER verdiği eğitimlerde çocukların ve gençlerin ileri yaşlarda para yönetimi konusunda doğru bilgiyle etkin kararlar verebilmelerini amaçlamıştır.

Eğitim sürecinde öğrencilerin 10 saniye kuralı ile bir şeyi satın almadan önce istek mi yoksa ihtiyaç mı olduğu ayrımına varmaları sağlanmıştır. Tahtaya çeşitli ürün görselleri yansıtılarak her bir ürün için “Bu ürünü harlığınla alır

myydın?” sorusu yöneltmiştir. Etkinlik kapsamında tahtaya spor ayakkabı, kitap, akıllı bileklik, kırtasiye seti, çikolata, gazlı içecek görselleri yansıtılmıştır. Öğrencilere 10 saniye süre tanınmış ve bu sürenin sonunda söz hakkı isteyen öğrencilerin verdikleri cevapların gerekçeleri sınıfça tartışılmıştır. Bu etkinlik ile harcama önceliği belirleme, eleştirel düşünme, hızlı ve bilinçli karar verme becerileri kazandırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin hayal ettikleri bir ihtiyacı karşılayabilmeleri için planlama yaparak bütçe yönetimini sağlamaları gerektiği vurgulanmıştır.

8. TÜBİTAK Destekli Web Sitesi

TÜBİTAK, finansal okuryazarlık alanında çeşitli projelere destek sağlamakta ve bu konuda farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ile TÜBİTAK ortaklığında geliştirilen bu resmi internet platformu, kullanıcıların zincir marketlerdeki ürün fiyatlarını karşılaştırabilmelerine imkan tanımaktadır. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’nın desteğiyle hayata geçirilen site, temel ihtiyaç ve gıda ürünlerine dair fiyat bilgilerini şeffaf bir şekilde sunarak tüketicilerin daha bilinçli alışveriş yapmalarını hedeflemektedir.

Birçok mağazadaki binlerce ürün içerisinde aramanı yap ve kıyasla

Yaygın perakende zincirlerinde ürün ve şube bazlı fiyatların dijital platformlarda açık veri olarak yayınlanması yoluyla adil ve serbest rekabetin sürükülüşünün izlenmesi ve tüketicilerin bilgiye kolay erişiminin sağlanması hedeflenmektedir. Binlerce ürünün marketlerdeki fiyatını ve stok durumunu öğrenebilirsiniz. Aradığınız ürünü veya benzer ürünlerini marketler arasında karşılaştırabilirsiniz.

Fotoğraf 2.10. Marketteki Fiyatı Web Sitesi Görseli

Eğitim kapsamında öğrencilere, fiyat takibi ve alışveriş bilinci kazandırmak amacıyla TÜBİTAK destekli <http://marketfiyati.org.tr> web sitesi tanıtılmış, bu sitenin mobil uygulamasını da kullanabilecekleri belirtilmiştir (Fotoğraf 2.10).

9. FinKurs Platformu (FODER)

FinKurs çevrim içi finansal okuryazarlık platformu, finansal okuryazarlık konusunda bireylerin her an her yerde erişebileceği ve ihtiyaç duydukları alanlarda

yararlanabileceği FODER tarafından hazırlanan ücretsiz erişime açık bir çevrim içi dijital eğitim portalıdır. Platformda; para, bütçe, tasarruf, yatırım, enflasyon ve faiz gibi temel finansal kavramlar sade ve anlaşılır bir şekilde sunulmaktadır. Etkileşimli videolar, kısa testler ve görsellerle desteklenen içerikler özellikle öğrencilere yönelik hazırlanmış olup, eğitimin sonunda katılım sertifikası da verilebilmektedir.

Fotoğraf 2.11. FinKurs Platformu Görseli

Eğitim kapsamında, FinKurs (2022) üzerinden (<https://finkurs.org/>) öğrenciler; bütçe, tasarruf, planlama ve yatırım gibi temel konulara yönelik kısa videolar ile tanıştırılmıştır. Bu portal bireylerin para ile ilgili karar alma süreçlerinde finansal okuryazarlık düzeylerini artırmayı hedefleyen ve her biri ortalama beşer dakikalık video derslerden oluşmaktadır. FinKurs üzerinden; tasarruf, birikim, finansal planlama, bütçe yönetimi, yatırım gibi temel finansal okuryazarlık öğretilerine erişilebilmektedir (Fotoğraf 2.11).

10. Kelime Bulutu Etkinlikleri

Kelime bulutu oluşturma, öğrencilerin katılımını artırarak anahtar kavramları fark etmelerine ve konuya dair genel bir bakış kazanmalarına yardımcı olabilmektedir. Yıldız (2015), kelime bulutlarının öğrencilerin öğrenme becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığını ve bu görsel aracın öğrenme sürecine katkı sağladığını belirtmektedir. Yapılan araştırmada eğitim süreci boyunca öğrencilerle birlikte çeşitli kelime bulutu çalışmaları yapılmış, öğrencilere görsel materyaller ile öğrenme fırsatları sunulmuş, gerçek yaşam senaryoları üzerinden finansal karar alma becerileri geliştirilmiştir. Böylece öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmaya yönelik kapsamlı, çok kaynaklı ve etkileşimli bir eğitim süreci yürütülmüştür. Kelime bulutu çalışmaları, öğrencilerin finansal kavramlara

Fotoğraf 2.12. Finansal Okuryazarlık Nedir? Kelime Bulutu Görseli

Fotoğraf 2.12’de, öğrencilerin eğitim sırasında oluşturulan kelime bulutu görseli sunulmuştur. Öğrencilere “Finansal okuryazarlık deyince aklınıza hangi kelimeler geliyor?” sorusu yöneltilmiş, her öğrenciden 4 kelime belirleyerek kağıda yazması istenmiştir. Öğrencilerin söylediği kelimeler <https://wordart.com/> dijital ortamında bir araya getirilmiş ve bir kelime bulutu görseli oluşturulmuştur.

[illegible]

Fotoğraf 2.13. Finansal Terimler Kelime Bulutu Görseli

Fotoğraf 2.13'te ise öğrenciler tarafından finansal terimlere ilişkin oluşturulan kelime bulutu görseli sunulmuştur. Öğrencilerden bireysel olarak akıllarına gelen finansal terimleri düşünmeleri ve kâğıda yazmaları istenmiştir.

53

Yazılmış olan terimler <https://wordart.com/> dijital ortamına aktarılarak kelime bulutu oluşturulmuştur. Bu etkinlik ile öğrencilerin konuya karşı dikkati çekilerek öğrenmeye katılımları sağlanmıştır. Temel finansal terimlerin görselleştirilmesi ile bilgilerin kalıcılığına katkıda bulunulmuştur. Böylece öğrencilerin daha önce edindikleri bilgileri hatırlamaları sağlanmış ve yeni terimleri öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

11. Akbank

Akbank (2024), "Finansal Okuryazarlık Nedir? Nasıl Geliştirilir?" başlıklı internet yayını ile bireylerin finansal bilgi, tutum ve davranışlarını geliştirmeye yönelik bilgilendirici içerikler sunmuştur. FODER, MEB ve Akbank “Ekonominin Kahramanı Çocuklar” projesinde çocukların küçük yaşta edindikleri tüketim alışkanlıklarının gelecekteki tüketim davranışlarına temel oluşturduğunu düşünerek çocuklara harçlıklarını harcama, yardım ve birikim gibi amaçlarla da kullanılabilecekleri yönünde eğitimler vermiştir. Eğitim sırasında “Sen para biriktiriyor musun? Ne için para biriktirmek istedin? Hedeflediğin şey için kaç TL biriktirmen gerekiyor? Bu hedefe kaç gün ya da haftada ulaşabilirsin?” soruları yöneltilmiş çocuklarla oyun oynanmış, kitap ve kumbara hediye edilmiş, etkinlikler ile edinilen bilgilerin kalıcı olması sağlanmıştır.

Eğitim kapsamında, öğrencilerin günlük yaşamlarında tasarruf bilinci kazanmalarını ve finansal farkındalık geliştirmelerini sağlamak amacıyla Akbank “Ekonomini Karamanı Çocuklar” projesinden esinlenerek bir soru-cevap etkinliği gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlikte öğrencilere sırasıyla şu sorular yöneltilmiştir: “Para biriktiriyor musun? Ne için para biriktirmek istedin? Hedeflediğin şey için kaç TL biriktirmen gerekiyor? Bu hedefe kaç gün ya da haftada ulaşabilirsin?”. Sorular tüm sınıfa yöneltilmiş, cevap vermeye istekli öğrenciler gönüllü olarak katılım sağlamıştır. Bu süreçte öğrenciler arasında etkileşim sağlanmış, tartışma ortamı oluşmuş ve konunun pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Bu sorular aracılığıyla öğrencilerin bireysel hedef belirleme, plan yapma ve tasarrufun gerekliliğini içselleştirme becerileri desteklenmiştir. Ayrıca öğrencilerin hedeflerine ulaşmak için harçlıklarını nasıl yönetebilecekleri üzerine düşünceleri sağlanmıştır. Böylece öğrencilerin, finansal karar alma süreçlerinde daha bilinçli davranmalarına ve kaynakları daha etkili kullanmalarına yönelik farkındalık oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında öğrencilere verilen finansal okuryazarlık eğitim planı Tablo 2.1’de sunulmuştur.

Tablo 2.1. Finansal okuryazarlık eğitimi haftalık planı

Hafta	Etkinlik / Materyal	Süre
1. Hafta	- TCMB “Para Hakkında Merak Ettiğin Her Şey” içeriği - Akbank “Finansal okuryazarlık nedir? Neden önemlidir?” Tartışma - Rafadan Tayfa: Merkez Bankasına Yolculuk animasyonu - Paranın tarihi kısa sohbet	1. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)
	- “Enflasyon Neden Kaynaklanır?” hikaye anlatımı - Bir soru bir cevap etkinliği - Wordwall oyunu - Finansal kavramlar ve tasarruf hakkında sohbet	2. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)
2. Hafta	- Finansal Başarı İçin 8 Adım videosu - SPK: “Bütçe Nedir ve Nasıl Oluşturulur?” - Banka kartı ve Kredi kartı, Vadeli Mevduat videosu - Scratch oyunu	3. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)
	- FODER: “Biriktir-Paylaş-Harca” videosu - 10 Saniye Kuralı Etkinliği - Wordwall oyunu - Kavram bulutu etkinliği	4. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)
3. Hafta	- İş Bankası Dijital Kumbara videosu - Wordwall oyunu - AEP: “Tasarruf ve tasarruf değerlendirme araçları” - Dolandırıcılık dijital güvenlik hakkında farkındalık kazanma sohbet	5. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)
	- Warren Buffett çocuklar için 4 ders videosu - Finkurs: Bütçe, tasarruf ve yatırım videoları (öğrencilere tanıtım ve izleme) - Finansal okuryazarlık dijital platformlar http://marketfiyati.org.tr tanıtımı - Kelime bulutu etkinliği - Scratch oyunu	6. Ders (40 dk) Teneffüs (15 dk)

2.3.2 Eğitsel Oyun Uygulamaları

Araştırma kapsamında, öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerini eğlenceli ve etkileşimli bir şekilde geliştirmelerini sağlamak amacıyla Wordwall ve Scratch platformları üzerinden geliştirilen dijital eğitsel oyunlar kullanılmıştır.

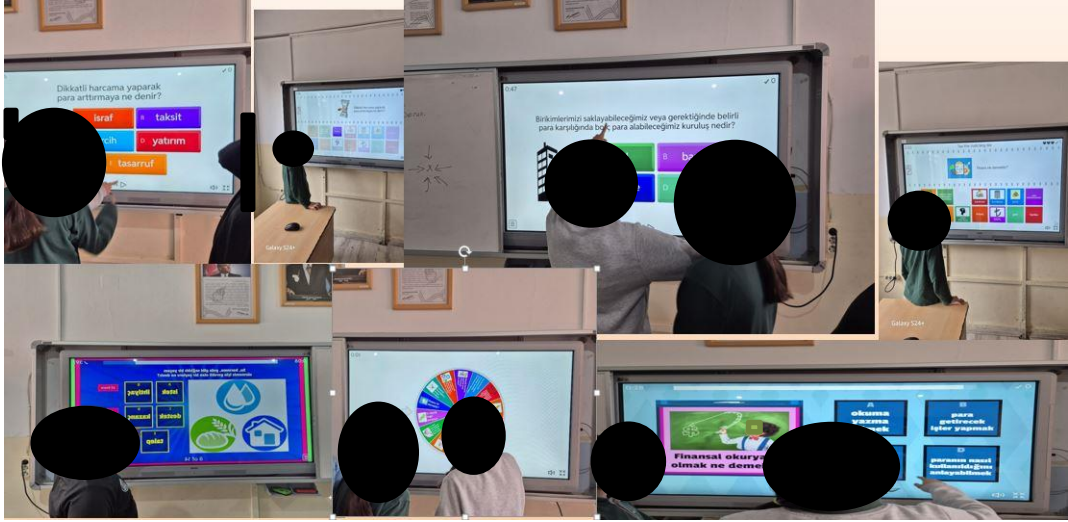

Fotoğraf 2.14. Finansal Okuryazarlık Eğitiminde Wordwall Oyun Uygulamaları

Wordwall (<https://wordwall.net/tr>) platformunda eğitimciler, tüm kullanıcıların erişebileceği birçok ders ve konu alanında etkileşimli eğitsel oyunlar hazırlayabilmektedir. Eşleştirme, çoktan seçmeli, quiz, boşluk doldurma, doğru-yanlış, kelime avı, game show, kutu açma, bulmaca ve çarkıfelek gibi farklı modlarda hazırlanabilen içerikler aktif öğrenmeyi desteklemektedir. Hazırlanan oyunlar sınıf ortamında uygulanabileceği gibi, bağlantı yoluyla öğrencilere de gönderilebilmektedir. Web tabanlı yapısı sayesinde masaüstü ve mobil cihazlarda ücretsiz olarak rahatlıkla kullanılabilir.

Araştırmada kullanılan wordwall platformunda yer alan finansal okuryazarlık konulu eğitsel oyunlar, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından geliştirilmiş olup eğitsel amaçlarla kamuya açık bir dijital oyun uygulaması olarak sunulmaktadır. Oyun, ticari bir amaçla kullanılmamış, yalnızca eğitim ve araştırma kapsamında yararlanılmıştır. Kamuya açık ve erişim kısıtlaması bulunmaması nedeniyle kaynak olarak ilgili üniversite belirtilerek kullanılmıştır. Geliştirilen bu oyunların bazı görselleri, Fotoğraf 2.14’te sunulmuştur.

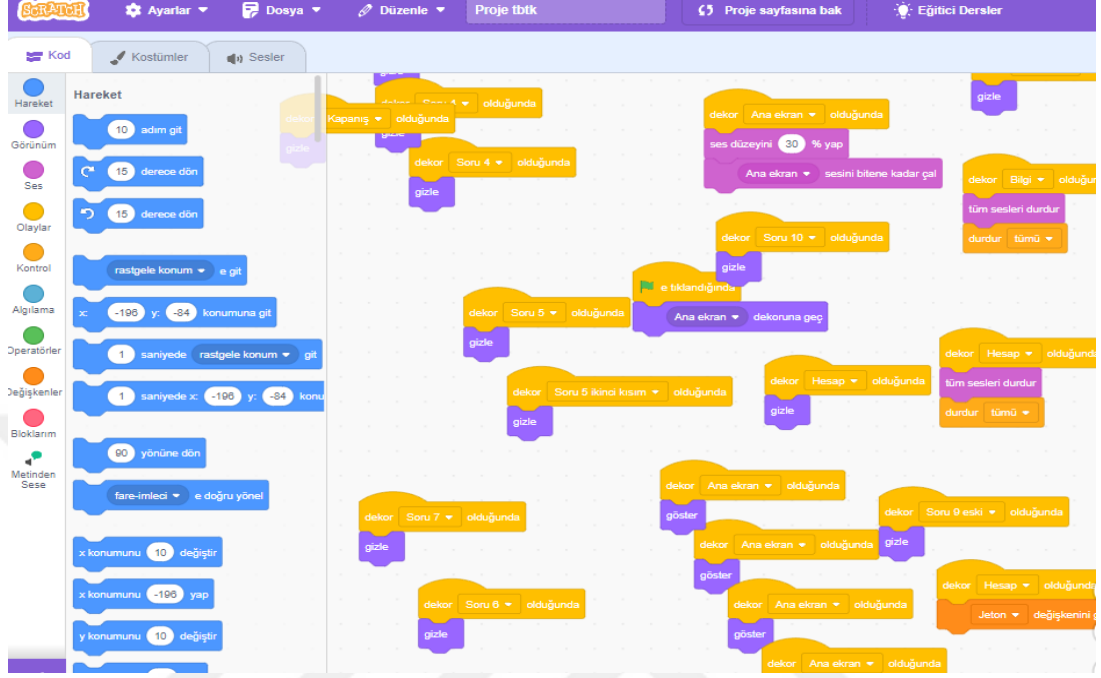
Bu platformda yer alan oyunlar, her öğrencinin bireysel olarak etkin katılımına olanak tanıyacak şekilde uygulanmıştır. Ayrıca bu oyunlara okul dışı ortamlarda da erişim sağlanabilmesi amacıyla, ilgili bağlantılar WhatsApp aracılığıyla velilerle paylaşılmıştır. Fotoğraf 2.15’te, finansal okuryazarlık eğitimi kapsamında öğrenciler tarafından oynanan eğitsel oyunlara ait görseller yer almaktadır.

Fotoğraf 2.15. Finansal Okuryazarlık Eğitimi Sürecinde Eğitsel Oyunlara Katılan Öğrenciler

Bunun yanı sıra, Bolu Merkez’de bir okulun bilişim teknolojileri öğretmenin desteği alınarak, uzman görüşleri doğrultusunda anketteki sorulara paralel olarak hazırlanan 10 soruluk dijital oyun, öğrencilere oynatılmıştır. Oyundaki sorulara ait cevap seçenekleri iki ya da üç maddeden oluşmaktadır. Oyunlar, öğretici yönü ön planda tutularak, öğrencilerin kolaylıkla cevaplayabileceği ve eğlenerek öğrenebileceği biçimde hazırlanmıştır. Hazırlanan içerik, finansal okuryazarlık uzmanlarından alınan görüşlerle test edilmiştir. Uzman görüşü onayının ardından, okul dışındaki 7. sınıf düzeyinde bir öğrenciye oyun uygulanmış; alınan geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak oyun, hedef öğrenci grubuna uygulanmıştır. Oyun okul ortamında öğrencilerin ders saatleri dışında öğretmen rehberliğinde, her öğrenciye bireysel olarak oynatılmıştır. Ayrıca okul dışı ortamda mobil telefonu bulunan öğrencilerin, velilerinin izniyle <https://scratch.mit.edu/> adresine erişimleri sağlanmış; kendileriyle paylaşılan kullanıcı adı ve şifre aracılığıyla oyunu oynamaları mümkün kılınmıştır. Mobil erişim imkânı bulunmayan öğrencilerin oyuna katılımı, okulda teneffüs saatlerinde sağlanmıştır. Dijital oyun Scratch programı kullanılarak hazırlanmıştır. Scratch, Amerika Birleşik Devletleri’nde Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT) tarafından geliştirilmiş, 8–16 yaş arası çocukların kullanımına uygun olarak tasarlanmış, basit ve anlaşılır bir arayüze sahip görsel bir programlama dilidir. Geleneksel dillerin aksine, kullanıcılar fonksiyonları sürükle-bırak yöntemiyle

ekrana yerleştirerek kendi oyunlarını ve animasyonlarını oluşturabilmektedir. ([https://tr.wikipedia.org/wiki/Scratch_\(programlama_dili\)\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/Scratch_(programlama_dili))). Aşağıda verilen Fotoğraf 2.16 Scratch hesabından alınmış bir ekran görüntüsü örneğidir.

Fotoğraf 2.16. Scratch Programı Tanıtımı

2.4 Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinin en kritik aşamalarından biri uygun veri ve bilgi toplama sürecinde kullanılacak yöntem ve araçların doğru şekilde belirlenmesidir. Bu araştırmada veri toplama araçlarını evet–hayır ölçekli sorular, birden fazla seçenek içeren sorular ve açık uçlu sorulardan oluşan anket soruları ile yarı yapılandırılmış görüşme soruları oluşturmaktadır.

2.4.1 Anket Formu

Büyüköztürk vd. (2017) anketi; belirli bir hipotez ya da araştırma sorusu doğrultusunda sorulara bağlı olarak belirli bir örneklem grubunun tutumlarını, düşüncelerini, duygularını, önerilerini açığa çıkarmak için sorular yöneltmek suretiyle sistemli veri toplama tekniği olarak tanımlamaktadır. Karasar (2012) ise anketi; bireylerin belirli konulara ilişkin düşüncelerini, tutumlarını, değer yargılarını, ilgi alanlarını, eğilimlerini ve davranışlarını belirlemek için geliştirilen önceden hazırlanan bir veri toplama aracı olarak tanımlamaktadır. Odabaşı (1999),

sosyal konularda yapılan araştırmaların veri kaynağının insan olduğunu ve onlardan doğrudan bilgi alma yöntemlerinden biri de anket yöntemi olduğundan bahsetmektedir. Bu doğrultuda, yazılı veya sözlü sorular yöneltilerek katılımcıların yanıtları alınır. Anketi uygulayan kişi, katılımcının bulunduğu yere giderek süreci yönetebilir. Bu yer; bir ev, işyeri veya uygun başka bir ortam olabilir. Anket formundaki sorular kapalı uçluysa sorular görüşmeci tarafından okunur ve katılımcının verdiği yanıtlar işaretlenir. Anlaşılmayan sorular için açıklamalarda bulunabilir. Eğer sorular açık uçluysa katılımcının verdiği yanıtlar doğrudan kaydedilir. Anketin akıcılığını sağlamak adına, formun görüşmeci tarafından doldurulması da mümkündür. Katılımcıların anketi tamamlama oranını artırmak için onlarla etkili iletişim kurmak ve onları sürece dahil etmeye yönelik teşvik edici yaklaşımlar benimsemek önemlidir. Anket yöntemi, esneklik ve çeşitliliği içinde barındırması ile geniş kapsamlı ve çeşitli bilgilerin toplanmasına olanak tanır. Katılımcıların tutum ve davranışlarından demografik özelliklerine kadar farklı türde veriler elde edilebilir. Soruların esnekliği ve çeşitliliği sayesinde çok yönlü bilgiler edinmek mümkündür. Bu yöntemin önemli bir avantajı da verilerin hızlı ve düşük maliyetle toplanabilmesidir. Anket yöntemi, hedeflenen konu ve bireylerin geniş bir kitleye yayılabilmesini sağlamakta olup modern iletişim araçlarının sağladığı hız ve ekonomik erişim imkânları sayesinde bilgi toplamada etkili ve verimli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır.

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda araştırma için kullanılan veri toplama araçlarından biri anket yöntemidir. Kullanılan anket soruları, Yiğitbaş vd. (2020) çalışmasından uyarlanmıştır (EK 2).

Formda yer alan sorular; Maarif Modeli'nde belirtilen finansal okuryazarlık bütünleşik becerilerinden olan geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama başlıkları etrafında şekillenmiştir. 36 soru içeren bu anket 7. sınıfta okuyan 25 katılımcıya uygulanmıştır. Bu 36 sorudan 10'u geliri anlamaya, 9'u para yönetimini sağlamaya, 4'ü bilinçli harcama yapma ve borçlanmaya, 7'si düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetmeye yönelik, 6'sı finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik sorulardır. Ayrıca Maarif Modeli çerçevesinde ankette yer alan 36 sorudan; 15'i bireylerin finansal konulara ilişkin

farkındalık düzeylerini ölçmeye yönelik, 19 soru finansal kavramları anlama ve uygulamaya dair işlevsellik becerilerini değerlendirmeye yönelik, 2 soru ise finansal kararları hayata geçirme kapasitesini yansıtan eylemsellik boyutuna yönelik sorulardır. Ankette, “Evet-Hayır” şeklinde cevaplı sorular (17 soru) olduğu gibi neden evet ya da hayır cevabının verildiğinin açıklanması istenen sorular (15 soru) ve ayrıca birden çok seçenekli sorulara (4 soru) yer verilmiştir. Anket soruları, öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitiminden önce ve sonra olmak üzere iki kere, ön ve son anket uygulaması olarak uygulanmıştır. Bu iki uygulamada da aynı sorular sorulmuş ve benzer süreç takip edilmiştir. Anket uygulamaları, öğrencilerin aktif ders işlemediği ancak okulda bulundukları, öğrencilerin herhangi bir akademik etkinliğe katılmadığı ve öğretmenlerin o an ders yapmadığı zaman dilimlerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulamalar ortalama 40 dakika sürmüştür. Öğrencilerden toplanan anket verileri düzenli bir şekilde dosyalanmıştır. Ön anket verileri toplandıktan sonra araştırmanın eğitim kısmında uzman kişilerin desteği ve literatürden yardımı alınarak adapte edilen finansal okuryazarlık eğitimi verilmiştir.

2.4.2 Görüşme Soruları

Görüşme, nitel araştırmada en sık kullanılan veri toplama araçlarından biridir. Karasar (2012), görüşmeyi sözlü iletişim aracılığı ile veri elde etmeye yönelik bir soruşturma yöntemi olarak tanımlamaktadır. Nitel araştırmalarda görüşme, katılımcıları veya araştırma konusu olan durumları derinlemesine anlayabilmek açısından önemli bir veri toplama aracıdır (Creswell, 2007). Görüşmenin temel amacı, bireyin düşünce dünyasına ulaşarak olaylara ve durumlara onun bakış açısıyla yaklaşabilmektir (Patton, 1987). Genel olarak görüşme tekniğinin; araştırma verisi toplamak, işbirliği sağlamak ya da sürdürmek, kendine güveni artırmak ve iyileştirme olmak üzere üç temel amacı vardır (Karasar, 2012). Araştırmada veri toplama sürecini gerçekleştirmeye yönelik olan amaç doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği biraz daha esnektir. Bu teknikte, araştırmacı önceden belirlediği soruları hazırlar ve görüşmenin seyrine göre ek yan ya da alt sorular yönelterek görüşmenin akışını şekillendirebilir. Böylece katılımcının yanıtlarını genişletmesi ve daha ayrıntılı açıklamalar yapması teşvik edilir (Türnüklü, 2000). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sağladığı

en önemli avantaj, görüşmenin önceden hazırlanmış bir protokole dayanarak yürütülmesi sayesinde daha sistematik ilerlemesi ve elde edilen verilerin karşılaştırılabilir olmasına imkân tanınmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Yıldırım ve Şimşek (2005), görüşme sürecinin etkili ve verimli geçmesi için görüşme sorularını sorarken akışa göre gerekli değişiklikler yapmanın, soruların konuşma tarzında sormanın, teşvik edici olmanın, geri bildirimde bulunmanın, görüşme sürecini kontrol altına almanın, yansız ve empatik olmanın dikkat edilmesi gereken ilkeler olduğundan bahsetmektedir.

Finansal okuryazarlık eğitiminin öncesinde ve sonrasında toplanan verilerin ardından daha ayrıntılı ve derinlemesine bilgi elde edebilmek amacıyla iki öğrenci ile gönüllülük esasına dayalı görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Zaman, erişim ve uygulama açısından sınırlılıklar yaşandığı için az katılımcı ile nitelikli veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Görüşmede katılımcılar eğitim esnasında dikkati çeken, anlamlandırılması gereken cevaplar veren öğrenciler arasından amaçlı örnekleme ile seçilmiştir. Görüşme esnasında katılımcılara iki soru yöneltilmiştir (EK 3). Ankette çok sayıda açıklama gerektiren soruya yer verilmesi, görüşme sorularının ise açık uçlu ve keşfedici nitelikte hazırlanması, öğrencilerin tek bir soruya verdikleri yanıtlarda dahi birçok alt bilgi, duygu ve düşüncüyü ortaya koyabilmeleri nedeniyle, görüşmelerde derinlemesine veri elde edebilmek amacıyla az sayıda soruya odaklanılmıştır. Bu iki soru ile öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitimin öncesi ve sonrasını değerlendirerek; kendilerindeki değişimleri öğrenme sürecinde neler yaşadıklarını açığa çıkarmak neler öğrendikleri, duygusal ve bilişsel olarak nasıl etkilendikleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Görüşme esnasında gerek ses kaydı gerekse notlar alınmıştır. Görüşme soruları öğrencilere sorulmadan önce uzman görüşü alınmış ve pilot uygulaması yapılmıştır. Böylece yanlış dil kullanımının ve öngörülmeleyen durumların meydana gelmesi önlenmiştir. Araştırmacı, görüşme yapmaya başlamadan önce görüşmenin ses kayıt cihazına kaydedeceğini belirtmiştir. Görüşmelerin sınav ve değerlendirme niteliği taşımadığı belirtilmiş, yalnızca araştırma sürecine destek oldukları araştırmacı tarafından ifade edilmiştir. Görüşme iki katılımcı ile yapılmış ve her bir katılımcı için yaklaşık 20 dakika sürmüştür. Analiz sürecinde değerlendirmeye yönelik notlar alınmıştır.

2.5 Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Geçerlik ve güvenilirlik araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüttür (Yıldırım ve Şimşek 2008, s.255). Birden fazla veri toplama yönteminin kullanılması araştırmanın sonucunda elde edilecek sonuçların daha kapsamlı bir perspektifle değerlendirilmesini ve farklı yorumlara ulaşılmasını sağlaması nedeniyle geçerliği ve güvenilirliği önemli ölçüde artıracaktır (Yıldırım ve Şimşek 2005, s. 285). Bu araştırmada anket uygulaması, eğitsel oyunlar ve yapılan görüşmeler ile birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak geçerlik ve güvenilirlik artırılmıştır.

2.5.1 Anket Geçerliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada kullanılan anket formu, literatürde geçerliği ve güvenilirliği daha önce kanıtlanmış, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmeye yönelik hazırlanmış maddelerden oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan anket formu, Yiğitbaş vd. (2020) tarafından geliştirilmiş olup, araştırmacılardan gerekli izin alınarak uyarlanmıştır (EK 4).

Uyarlanan anket formunun geçerliğini sağlamak amacıyla, sorular dil açısından bir dil uzmanına; içerik açısından ise alanda uzman iki akademisyene değerlendirilmek üzere sunulmuştur. Dil uzmanının görüşleri doğrultusunda ifadelerde gerekli düzenlemeler yapılarak, maddelerin hedef yaş grubuna uygun, açık ve anlaşılır hale getirilmesi sağlanmıştır. Dil uzmanından gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra iki alan uzmanının görüşüne sunulan form için 1. Uzman (U1) ve 2. Uzman'ın (U2) geri bildirimleri aşağıda sunulmuştur.

U1 uzmanına ait görüşler aşağıda özetlenmiştir:

- Anketin kavramsal düzeyde bilgi ve beceriyi açığa çıkarması gerektiği vurgulanmıştır.
- Öğrencilerin düşünme becerilerini ortaya koyacak açık uçlu soruların artırılması önerilmiştir.
- “Gelir–Gider” gibi temel finansal kavramların gruplandırılması, açıklanması ve yorumlanması gibi uygulamaya dönük maddelerin önemli olduğu belirtilmiştir.

- Finansal davranışların nedenleriyle birlikte sorgulanmasının (örneğin kredi kartı kullanımı ya da tasarruf kararları gibi) öğrencilerin finansal farkındalığını göstermede etkili olacağı ifade edilmiştir.

U2 uzmanına ait görüşler aşağıda özetlenmiştir:

- Anketin yaş grubuna uygunluğuna dikkat çekilmiş, özellikle uzun ve karmaşık ifadelerin sadeleştirilmesi önerilmiştir.
- Açıklama alanlarının öğrenciyi zorlamayacak şekilde yapılandırılması gerektiği belirtilmiştir.
- Dijital kavramlara (örneğin: dijital kumbara, interaktif oyunlar) yer verilmesinin güncel yaşamla bağlantı kurmak açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.
- Öğrencilerin hem oyun temelli öğrenmeyi hem de geleneksel öğrenme süreçlerini karşılaştırabileceği soruların, öğrenme tercihlerinin belirlenmesine katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

U1 özellikle kavramların açıklanması, soruların açık uçlu desteklenmesi ve öğrencinin düşünme sürecini açıklamasını istemenin olumlu olduğu yönünde yorumlar yapmıştır. U2 anketin yaş grubuna uygunluğu, yanıt seçeneklerinin çeşitliliği ve teknolojik öğelere yer verilmesi konusunda olumlu geri bildirimlerde bulunmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilen ve Türkçe dil kullanımı açısından gözden geçirilerek gerekli düzenlemeler yapılan anket formu, araştırmanın yürütüleceği okulda pilot uygulamaya tabi tutulmuştur. Pilot uygulama sonucunda elde edilen geri bildirimler ışığında formun son hali belirlenmiştir.

Toplanan verilerin detaylı olarak rapor edilmesi, sonuçlara nasıl ulaşıldığının açıklanması, betimsel analizin kullanıldığı bir araştırmada katılımcılardan doğrudan alıntılara yer verilmesi geçerlik konusunda önemlidir (Yıldırım ve Şimşek 2005, s. 257). Araştırmanın dış geçerliliğini artırmak için araştırmanın nasıl yapıldığı ayrıntılı olarak raporlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliliğini artırmak için; anket, görüşme soruları ve hazırlanan eğitim içeriği ilgili literatür ve uzman görüşü yardımıyla geliştirilmiştir. Katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilerek araştırmanın iç geçerliliği desteklenmiştir. Araştırma sürecinde öğrencilerin görüşlerini rahatça ifade edebilmeleri için

araştırmacı tarafından her öğrenciye ve öğrenci ailelerine araştırmanın değerlendirme niteliği taşımadığı belirtilmiştir. Böylece araştırma sürecinde toplanan verilerin gerçek durumu yansıtması sağlanmıştır. Anket uygulaması ve görüşme yapılırken veri toplama sürecinin her aşamasına araştırmacının kendisi katılmıştır. Anketle ilgili öğrencilere açıklamalarda bulunulmuş, onların soruları ayrıntılı biçimde yanıtlanmıştır.

2.5.2 Görüşme Geçerliği ve Güvenirliği

Araştırmanın iç güvenilirliğini artırmak amacıyla, bulgular yorum katılmadan sunulmuş ve katılımcı verilerinden direkt alıntılar yapılmıştır. Veri toplama sürecinden raporlaştırma sürecine kadar, araştırmacı ve danışman birlikte çalışmışlar ve sonuçlara ulaşma aşamasında uyuma bakarak uzlaşmaya varmışlardır. Hazırlanan görüşme soruları ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş olup yazıya dönüştürülmüş, sonrasında oluşturulan tema ve kodlar kontrol edilmiştir. Araştırmanın dış güvenilirliğini artırmak için araştırmanın nasıl yapıldığı detaylı bir şekilde açıklanmakta ve araştırma verileri daha sonraki bir tarihte incelenebileceği düşüncesiyle saklanmaktadır.

Araştırmanın iç geçerliğine yönelik nitel araştırmalarda, özellikle içerik analizi gibi kodlama yapılan araştırmalarda uyum yüzdesi kullanılır. Uyum yüzdesi, iki ya da daha fazla araştırmacının aynı veri setini ne kadar benzer şekilde kodladıklarını kontrol etmek için hesaplanır (Miles ve Huberman, 1994). Bu bilgiler doğrultusunda, araştırmacı ve danışmanın birbirlerinden bağımsız olarak yapmış oldukları kodlamalar karşılaştırılarak uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Uyum yüzdesi hesaplanırken Miles ve Huberman'ın (1994) belirttiği uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır:

$$\text{Uyum Yüzdesi} = \left(\frac{\text{Uzlaşan kod sayısı}}{\text{Uzlaşan kod sayısı} + \text{Uzlaşamayan kod sayısı}} \right) \times 100$$

Bu formül kullanılarak hesaplanan uyum yüzdesi %90 bulunmuştur. Uyum yüzdesinin kabul edilebilir sınırları değişmekle birlikte Miles ve Huberman (1994), %80 ve üzerinin yeterli olacağını belirtmiştir. Elde edilen yüzdeye göre araştırmanın uyum yüzdesinin güvenilir olduğu görülmektedir.

2.5.3 Eğitsel Oyun Geçerliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada kullanılan wordwall platformundaki eğitsel oyunlar, Manisa Celal Bayar Üniversitesi tarafından finansal okuryazarlık konusuna yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu oyunlar; eşleştirme, quiz, kelime avı ve game show, kutu açma, bulmaca, çarkıfelek gibi çeşitli modlarla yapılandırılmıştır. Söz konusu oyunlara internet üzerinden kolayca erişilebilmektedir. Oyun içeriği, öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun olarak düzenlenmiş eğitici içeriği ve konu ile uyumu dikkate alınarak seçilmiştir. Oyun, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini değerlendirmeye yönelik hazırlanmış, sorular ilgili uzmanlar tarafından incelenerek kapsam geçerliği sağlanmıştır.

Araştırmada kullanılan wordwall platformundaki oyunlar, standart yapısı ve tekrar edilebilir içeriğiyle ölçme aracının güvenirliliğini desteklemektedir. Oyunun ilgili kazanımları ölçme yeterliliği, uzman görüşleri alınarak değerlendirilmiş ve içerik açısından tutarlı bulunmuştur. Ayrıca, oyun uygulaması sonrasında alınan öğrenci yanıtlarının benzer durumlarda tekrarlanabilir olması, aracın güvenirliliğini artıran bir diğer unsurdur. Bu doğrultuda, dijital oyunun araştırma bağlamında güvenilir veri sağladığı kabul edilmiştir. Bu oyunlar, eğitsel süreçte destekleyici öğretim materyalleri olarak kullanılmış; verilerin değerlendirilmesinde doğrudan ölçme aracı olarak değil, uygulama ve pekiştirme amacıyla yer verilmiştir.

Scratch tabanlı dijital oyun, araştırmada kullanılan anket sorularıyla içerik bakımından örtüşecek şekilde hazırlanmış ve belirlenen hedef kazanımlara uygun olarak tasarlanmıştır. İçerik geçerliğini sağlamak amacıyla oyun senaryosu ve görevler, alan uzmanı iki bilişim teknolojileri öğretmeni tarafından incelenmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Oyun, araştırmanın amacı doğrultusunda geliştirilmiş ve hedeflenen becerileri ölçmeye uygun olacak şekilde yapılandırılmıştır.

Güvenirlik için; oyunun hedeflenen becerileri ölçüp ölçmediğine dair uzman görüşleri alınmış, oyunun içeriği ve yönergeleri net, tutarlı ve tekrar edilebilir şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, pilot uygulama ile benzer özellikteki öğrenci gruplarında denenmiş, öğrenci etkileşimleri gözlemlenmiş ve teknik aksaklıklar giderilerek oyunun işleyişine dair elde edilen verilerin tutarlılığı değerlendirilmiştir. Sürecin doğal, yapılandırılmış ve tekrar edilebilir olması, verilerin iç tutarlılığını artırıcı bir rol oynamıştır.

2.5.4 Eğitim Süreci Geçerliği ve Güvenirliği

Bu araştırmada uygulanan 6 saatlik finansal okuryazarlık eğitimi, Hacettepe Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi'nin benzer süreli programı kısa süreli eğitimlerin etkinliğine dair bulguları doğrultusunda planlanmıştır. Bu program, bireylerin finansal okuryazarlığını artırmayı hedeflemekte ve toplamda 6 saatlik bir eğitim süresiyle temel finansal hizmetleri tanıma ve bankacılık, para idaresi ve bütçe yapma, istek-ihtiyaç-lüks tüketim ve harcama alışkanlıkları, kredi ve kredi kartı yönetimi, tasarruf ve yatırım yönetimi, kredi ve borç yönetimi konularını kapsamaktadır (Hacettepe Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi, 2025). Eğitim süresi, hedeflenen kazanımların verimli bir şekilde aktarılmasını sağlamak amacıyla belirlenmiştir. Eğitimde kullanılan içeriklerin geçerli ve güvenilir olmasına özen gösterilerek öğrencilerin yaş düzeylerine ve öğrenme çıktılarına uygun olarak yapılandırılmıştır. Araştırmada eğitim içeriği, Yıldırım'ın (2017) web taraması sonucunda belirlediği yaygın eğitim kapsamında çocuklara yönelik ekonomi eğitimi sunan programlar incelenmiş; literatür taraması, uzman görüşleri, banka ve finansal kuruluşlar tarafından geliştirilen materyaller, interaktif içerikler ve uygulamalar doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu kapsamda materyaller; öğrenci düzeyine uygunluk, hedeflenen öğrenme çıktılarına uyum ve pedagojik açıdan etkililik kriterlerine göre değerlendirilmiştir. Eğitim süreci boyunca kullanılan yöntem ve araçların, öğrencilerin dikkatini çekecek, aktif katılımlarını sağlayacak ve kavramları somutlaştıracak nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Eğitimin sonunda öğrenci görüşleri ve gözlemler aracılığıyla etkinliklerin işlevselliği değerlendirilmiştir. Eğitim içeriği oluşturulurken, öğrencilerin yaş düzeyi ve bilişsel gelişimleri dikkate alınarak; TCMB, SPK, FODER, AEP, TÜBİTAK, İş Bankası, Akbank gibi güvenilir kaynaklardan elde edilen web tabanlı videolar, hikâyeler ve dijital oyunlardan yararlanılmıştır. Kullanılan Scratch tabanlı dijital oyun, bir bilişim teknolojileri öğretmeni tarafından finansal okuryazarlık eğitiminin hedeflerine uygun şekilde geliştirilmiş ve uzman görüşü doğrultusunda uygulanabilir bulunmuştur. Kullanılan tüm materyaller, hedef kazanımlarla uyumlu olacak şekilde seçilmiş ve içerik geçerliği açısından uzman görüşleriyle desteklenmiştir. Ayrıca Wordwall.net platformunda yer alan etkileşimli dijital oyunlar ve eğitsel videolar da eğitim materyali olarak kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında yürütülen finansal okuryazarlık eğitimi, toplam 6 ders saati sürecek şekilde planlanmış ve eğitimlerin bir kısmı ders saatlerinde, bir kısmı ise teneffüs aralarında gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama biçimi, okulun program akışına uygun olarak esnek bir şekilde düzenlenmiş, öğrencilerin dikkat ve katılım düzeylerinin yüksek tutulmasına özen gösterilmiştir.

2.5.5 Anket Kategorize İşleminin Geçerliliği ve Güvenirliği

Yiğitbaş vd. (2020) çalışmasından uyarlanan anket maddeleri, Millî Eğitim Bakanlığı Maarif Modeli'nde yer alan finansal okuryazarlık bütünsel becerileri, süreç bileşenleri ve öğrenme çıktıları tablosu temel alınarak kategorize edilmiştir (EK1). Kategorize etme sürecinde, alanında uzman iki kişiden görüş alınmış; uzmanlar arasında yüksek düzeyde görüş birliği sağlanmıştır. Bu doğrultuda anket soruları, “geliri anlama”, para yönetimini sağlama”, “bilinçli harcama yapma ve borçlanma”, “düzenli tasarruf etme ve yatırımları yönetme” ve “finansal teknolojilere uyum sağlama” bütünsel becerileri başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak son hali verilmiştir. Böylece ölçülmek istenen beceri ve kavramların doğru biçimde temsil edilip edilmediği değerlendirilmiş, kapsam geçerliği sağlanmaya çalışılmış, anketin hem özgün bağlama uygunluğu hem de geçerlik-güvenirlik yönünden sağlamlığı desteklenmiştir.

2.6 Verilerin Analizi

2.6.1 Anket Verilerinin Analiz Süreci

Anket verilerinin analizi sürecinde eğitim öncesi ve sonrasında elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre; betimsel analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşarak elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaları ilişkilendirme, anlamlandırma ve ileriye yönelik tahminlerde bulunma araştırmacının değerlendirme sürecinin önemli bir parçası olmaktadır. Büyüköztürk (2012) bu tür analizde, her bir soruya verilen evet ve hayır cevaplarının sayıları

(frekans) belirlenir ve toplam katılımcı sayısına göre yüzdeleri hesaplanıp tablolar aracılığı ile aktararak katılımcıların genel eğilimleri hakkında fikir sahibi olunacağından bahsetmektedir. Bu araştırmada elde edilen veriler araştırmanın amacına uygun şekilde katılımcıların görüşleri düzenlenerek sunulmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler sistemli ve birbirleriyle karşılaştırma yapılarak anlaşılır biçimde çözümlenmiştir. Ayrıca frekans ve yüzde gibi nicel verilerle desteklenerek, katılımcıların görüşlerinin genel eğilimini ortaya koyarak daha somut hale getirmek amaçlanmıştır. Bu yöntem, araştırma bulgularını hem açıklayıcı hem de görsel olarak anlaşılır sunmada etkili olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu doğrultuda, anket sorularına verilen yanıtlar, MEB Maarif Modeli'nde belirtilen temalar (geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf etme ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama) doğrultusunda organize edilmiş ve betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Ankette yer alan evet-hayır ölçekli sorulara verilen cevapların doğru-yanlış-cevap vermeyen durumlarına göre eğitim öncesi ve eğitim sonrasına ait yüzde ve frekanslar hesapları yapılmıştır. Birden fazla seçenek içeren sorulara verilen yanıtların ise her biri için ayrı yüzde ve frekans hesaplamaları yapılmıştır. Açık uçlu sorulara verilen öğrenci yanıtları anlam yönünden incelenmiş ve “olumlu” ve “olumsuz” olarak sınıflandırılmıştır (Miles vd., 2014). Bu sınıflandırmada doğru, doğruya yakın, mantıklı ifadeler “olumlu” ve yanlış, yanlışa yakın, mantıksız ifadeler “olumsuz” olarak değerlendirilmiştir. Olumlu-olumsuz-cevap vermeyen durumlarına göre eğitim öncesi ve eğitim sonrasına ait yüzde ve frekans hesapları yapılmıştır. Katılımcı görüşleri anlam bütünlüğü içinde değerlendirilmiş; analiz bulguları doğrudan katılımcıların alıntlarıyla zenginleştirilmiştir. Yapılan “olumlu” ve “olumsuz” sınıflandırmada aşağıdaki ölçütler temel alınmıştır:

Olumlu (doğru, doğruya yakın, mantıklı) yanıt ölçütleri:

- Yanıt finansal okuryazarlık bağlamında doğru bilgi içermektedir.
- Kavramlar arası anlamlı ilişki kurulmuştur. Örnek: tasarruf-tüketim, gelir-gider, borçlanma gibi).
- Öğrenci yanıtında finansal farkındalık ve bilinç düzeyi gözlemlenmektedir.

- Duruma ilişkin doğru çıkarım veya değerlendirme yapılmaktadır.
- Öğrenme gerçekleştiği açıkça ifade edilmiştir veya uygulanabilir bir öneri sunulmuştur. Örnek: “*Enflasyon artarsa, aynı maaşla daha az ürün alınır.*”

Olumsuz (yanlış, yanlışa yakın, mantıksız) yanıt ölçütleri:

- Yanıt yanlış bilgi içermektedir veya kavram hatası barındırmaktadır.
- Finansal bilinç eksikliği gözlemlenmektedir.
- Kavramlar karıştırılmış ya da yanlış tanımlanmıştır.
- Öğrenci, oyun ya da süreç sonucunda öğrenme gerçekleştirmediğini belirtmiştir.
- Yanıt yüzeysel, ilgisiz ya da geçiştirme şeklindedir.
- Riskli veya sağlıksız finansal davranışları olumlu gösteren ifadeler yer almaktadır. Örnek: “*Kredi kartıyla harcayınca paramız bitmez.*”

Bu sınıflandırmada esas alınan ölçütler; yanıtın bilimsel doğruluğu, verilen eğitim içeriğiyle olan uyumu ve mantıksal tutarlılığıdır. Bu şekilde yapılan analiz, öğrencilerin yalnızca doğru cevabı verip vermediğini değil, aynı zamanda konuyu ne derece kavradıklarını ve düşüncelerinin ne kadar temellendirilebilir olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca nitel olarak elde edilen bu veriler, kategorilere ayrılıp frekanslarına bakılarak nicel biçimde de yorumlanmış; böylece genel eğilimlerin belirlenmesi sağlanmıştır. Öğrencilerin bilgi ve hedeflerinin nasıl değiştiği analiz edilmiştir. Verilerin ve sonuçların sunumunda, tablolara yaygın olarak yer verilmiştir.

Yiğitbaş vd. (2020), finansal okuryazarlık düzeyinin ölçümünde ortak bir standart olmadığını, ancak bazı temel göstergelerin kullanıldığını belirtmektedir. Yıldırım ve Şimşek, (2000, s.162) nitel verilerin sayılara dökülerek kategoriler arasında karşılaştırma yapılabilmesinden bahsetmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin eğitim öncesi ve eğitim sonrası anket sorularına vermiş oldukları cevaplar Maarif Modeli’nde belirtilmekte olan finansal okuryazarlıkta farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik boyutları ile değerlendirilmiştir. Araştırmada yer alan anket soruları uzman kişilerin desteği alınarak farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik boyutları doğrultusunda gruplanmıştır. Ankette yer alan sorulara verilen cevapların olumlu olma durumu (doğru, doğruya yakın, mantıklı

açıklamalar) eğitim öncesi ve eğitim sonrası için ayrı ayrı incelenerek betimsel analiz tekniklerinden yüzde ve frekans analizleri yapılmıştır.

2.6.2 Görüşme Verilerinin Analiz Süreci

İçerik analizi; nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar dahilinde (örnekleme, kodlama, kategori gibi) analiz etmeyi amaçlayan, nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan bir tekniktir (Metin ve Ünal, 2022, s. 273). İçerik analizinin temel amacı, metinlerdeki yoğun bilgi birikimini sistemli bir biçimde sadeleştirerek, metinler arasında gizli olan olguları ve ilişkileri ortaya çıkarmaktır (Alanka, 2024).

Yıldırım ve Şimşek (2005, s. 228), içerik analizinin temel amacını; verilerin betimlenmesi, gizli kalmış olguların açığa çıkarılması, benzer özellikler taşıyan verilerin ortak kavram ve temalar etrafında gruplanarak sistematik bir biçimde düzenlenmesi ve bu düzenlemelerin okuyucular tarafından anlaşılabilir şekilde yorumlanması olarak ifade etmektedir. Bu temel amaç çerçevesinde, içerik analizinin yapılışında izlenen birtakım aşamalar vardır. Nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: (1) Verilerin Kodlanması, (2) Temaların Bulunması, (3) Kodların ve temaların düzenlenmesi, (4) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması.

Finansal okuryazarlık eğitimi sonrasında yapılan son anket uygulamasının ardından gönüllü iki öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Eğitim hakkında daha derinlemesine bilgi almak için öğrencilere yarı yapılandırılmış iki görüşme sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı isimleri K1 ve K2 olarak kodlanmıştır. Anketten elde edilen verilerden yola çıkarak yapılan görüşmelerde, ses kaydı olarak elde edilen verilerin yazılı hâle getirilmesinin ardından, veriler içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitimi sürecine ilişkin deneyimlerini ve algılarını yansıtacak şekilde düzenli ve bütüncül bir biçimde incelenerek temalar ile bu temalara ait kodlar oluşturulmuştur. Araştırmacı ve akademisyen tarafından ayrı ayrı yapılan analizlerde; araştırmacı ve akademisyen aynı fikirde olmadıkları durumlarda neden o kodu atadıklarını birbirlerine izah etmişlerdir. Bunun ardından verilere dair notlar tekrar okunmuş ve yeniden kodlanmıştır. Tartışmalı tüm kodlamalarda

araştırmacılar bu yaklaşımı benimsemiş ve %90 uyum yüzdesi sağlanarak bir uzlaşmaya vararak, katılımcıların doğrudan söylemleriyle desteklenerek tablo halinde getirilmiştir. Tema, kod ve öğrenci söylemlerine ilişkin ayrıntılı tablo EK 7’ de sunulmuştur.

2.7 Araştırmacının Rolü

Nitel araştırmada araştırmacının kendisi veri toplama aracıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmada araştırmacı; sahada zaman geçiren, araştırma kapsamındaki kişilerle doğrudan görüşmeler yapan ve gerekirse bu kişilerle aynı deneyimleri yaşayan, toplanan verileri analiz etmek için sahada edindiği bakış açısını ve deneyimlerini kullanan kişidir (Yıldırım ve Şimşek 2008, s.43).

Yapılan bu araştırmada araştırmacı; uygulama öncesinde ilgili kurumlardan izin almış, pilot uygulamanın yapılması, anketin uygulanacağı okulun seçilmesi, ön ve son anketin uygulanması, ön anket sonrasında uygulanacak eğitimin hazırlanması, eğitim içeriklerinin sunumu, eğitimin bir parçası olan dijital oyunun oynatılması, verilerin analiz edilmesi aşamalarına katılmıştır. Toplanan verileri raporlaştırma aşamasında aktif bir şekilde görev almıştır.

Veri toplama sürecinde öğrencilerin anket formunu doldurmaya hazırlanabilmeleri amacıyla, sürecin bir sınav niteliği taşımadığı ve yalnızca konuya ilişkin düşüncelerini ifade etmelerinin beklendiği belirtilmiştir. Böylece öğrencilerin sürece rahat bir şekilde adapte olmaları sağlanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin sıkılmamaları amacıyla, sevdikleri yiyecekler sunularak ortam daha samimi ve rahat hale getirilmiştir. Süreç esnasında öğrencilerin anlamadığı sorular olduğunda araştırmacı, öğrencilerin cevaplarını yönlendirmeden süreci açıklamıştır. Öğrencilerin yaş düzeyleri ve soru sayısının fazla olması göz önünde bulundurularak yeterli dinlenme araları verilmiş ve dinlenme sırasında herhangi bir ihtiyaçları olması durumunda bunu belirtebilecekleri ifade edilmiştir. Anket uygulamaları, finansal okuryazarlık eğitimi ve görüşme, ders saatleri dışında ve öğrencilerin uygun olduğu zaman diliminde boş olan derslerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı, anket uygulaması sonrası yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla öğrencilerle yakın etkileşimde bulunmuş ancak öğrencilere herhangi bir müdahalede bulunmamıştır. Görüşme sırasında öğrencilerin cevapları ses kayıt

cihazına kaydedilmiştir. Kayıt cihazı, öğrencilerin heyecanlanmamaları için öğrencilerden uzak bir konuma yerleştirilmiştir. Katılımcıların araştırmaya olan katkılarından dolayı teşekkür edilmiştir.

Yapılan araştırma, yayın etiği kurallarına uygun olarak tamamlanmıştır. Araştırmacı etik izinlerde bizzat rol almıştır. Gerçekleştirilen araştırma çerçevesinde Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (Etik Kurul Kararı (protokol NO:2024/396) 29.11.2024 tarihli ve 2024/12 toplantısı) etik izin alınmıştır. Araştırma öncesi Milli Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlik İzinleri Yönergesi gereği “Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik (AYSE) (BAŞVURU No: MEB.TT.2024.014108) başvurusu yapılmış, araştırmanın etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş ve araştırma için gerekli izinler alınmıştır.

3. BULGULAR

Uygulanan ankette öncelikle öğrencilerin ailelerinin eğitim düzeyi ile öğrencilerin sayısal derslerde kendilerini başarılı görüp görmeikleri belirlenmiştir. Ardından öğrencilerin geliri anlamaya, para yönetimini sağlamaya, bilinçli harcama yapma ve borçlanmaya, düzenli tasarruf etme ve yatırımları yönetmeye, finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik görüşleri finansal okuryazarlık eğitimi öncesi ve sonrası olmak üzere değerlendirilmiştir. Devamında, anket sorularına verilmiş olan cevaplar Maarif Modeli kapsamında finansal okuryazarlığın farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik boyutları çerçevesinde ele alınmıştır. Son olarak ise görüşme bulgularına yer verilmektedir.

3.1 Anket Bulguları

Tablo 3.1. Anketin giriş kısmına ait frekans ve yüzde dağılımları

Demografik Özellikler		f	%
Babanın Eğitim Düzeyi	İlköğretim	5	20
	Lise	8	32
	Üniversite	12	48
Annenin Eğitim Düzeyi	İlköğretim	8	32
	Lise	7	28
	Üniversite	10	40
Sayısal derslerde daha başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet	16	64
	Hayır	9	36

Tablo 3.1 incelendiğinde öğrencilerin %80'inin (20 kişi) babasının lise ve üniversite düzeyinde eğitim aldığı, %68'inin (17kişi) annesinin lise ve üniversite düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Öğrencilerin %64'ünün (16 kişi) kendisini sayısal derslerde başarılı gördüğü, %36'sının (9 kişi) ise kendisini sayısal derslerde başarısız gördüğü tespit edilmiştir.

3.1.1 Geliri Anlamaya Yönelik Bulgular

Aşağıda, anket kapsamında geliri anlamaya yönelik yöneltilen sorulara öğrencilerin verdikleri yanıtlar doğrultusunda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir.

Tablo 3.2. Anket 1. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Aylık geliriniz 25.000TL ise, gelirinizin 5.000 TL'sini tasarruf ederseniz, gelirinizin yüzde kaçını tasarruf etmiş olursunuz?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
% 40	0	0	0	0
% 30	1	4	0	0
% 20	19	76	25	100
% 10	1	4	0	0
Cevap vermeyen	4	16	0	0

Ankette yer alan 1. soruda öğrencilere “Aylık geliriniz 25.000TL ise, gelirinizin 5.000 TL'sini tasarruf ederseniz, gelirinizin yüzde kaçını tasarruf etmiş olursunuz?” tasarruf bilincine yönelik hesaplama sorusu yöneltiştir. Tablo 3.2 incelendiğinde ön uygulama analizi sonucu bir öğrenci %10, bir öğrenci %30 cevabını vererek yanlış cevaplamış, dört öğrenci soruyu boş bırakmış, 19 öğrenci ise soruyu doğru cevaplamıştır. Eğitim öncesinde bazı öğrenciler tasarruf hesaplama sorusuna doğru yanıt veremezken, eğitim sonrasında 6 öğrencinin daha doğru cevap vermesiyle başarı oranı %100'e ulaşmıştır.

Ankette yer alan 3. soruda “Ailenizden harçlık alıyor musunuz?” sorusu yöneltiştir ve tüm öğrencilerin “Harçlık alıyorum.” yanıtını verdiği saptanmıştır.

Tablo 3.3. Anket 8. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Eğer ailenizin geliri ay başından önce tükenirse ne yapması size göre doğrudur?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Ev, araba gibi varlıklarını satması	0	0	1	4
Ek iş yapması	0	0	0	0
Akraba, çevre ya da bankadan borç alması	2	8	0	0
Önceki aylarda gelirin bir kısmını harcamayıp biriktirmesi	23	92	24	96
Cevap vermeyen	0	0	0	0

Tablo 3.3 incelendiğinde “Eğer ailenizin geliri aybaşından önce tükenirse ne yapması size göre doğrudur?” sorusunda öğrenciler en çok (eğitim öncesi %92'si (23 kişi), eğitim sonrası %96'sı (24 kişi) olmak üzere) gelirin bir kısmını

harcamayıp biriktirmesi gerektiği seçeneğini işaretlemiştir. Buradan öğrencilerin tasarruf bilincine sahip oldukları ve geleceğe yönelik finansal planlama farkındalığı geliştirdikleri gözlemlenmiştir. Bu bulgu işlevsellik yönünden olumlu bir gösterge olarak görülmektedir.

Ankette yer alan 10. soruda, “Düzenli olarak belirli bir miktar paranızı biriktirir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Eğitim öncesi ve sonrasında öğrencilerin %72’sinin (18 kişi) düzenli olarak para biriktirdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitim öncesinde düzenli olarak para biriktirdiği, bu davranışın eğitim sonrasında da sürdüğü görülmüştür. Bu durum, ilgili davranışın eğitimden bağımsız olarak içselleştirildiğini göstermektedir.

Tablo 3.4. Anket 11. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Parayı biriktirememenin başlıca nedeni sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Gelirin az olması	9	36	15	60
Tasarruf yapmak anlamsız	1	4	0	0
Parayı harcamak daha keyifli	9	36	9	36
Bilmiyorum	6	24	1	4

Ankette yer alan 10. soruya paralel olarak sorulan 11. soruya ait Tablo 3.4 incelendiğinde; eğitim öncesi öğrencilerin %36’sı para biriktirememe nedenini gelirin az olması olarak belirtirken, bu oran eğitim sonrası %60’a yükselmiştir. Bu değişim, öğrencilerin gelir ve harcama arasındaki ilişkiyi kurma becerilerinde artış olduğunu ve finansal farkındalıklarının geliştiğini göstermektedir. Ayrıca, eğitim öncesinde para biriktirememe nedenini bilmediğini belirten %24’lük (6 kişi) oran, eğitim sonrasında %4’e (1 kişi) düşerek öğrencilerin finansal nedenleri açıklayabilme düzeyinin arttığını ortaya koymuştur. Ancak, “para harcamanın keyifli olması” seçeneğini işaretleyen öğrencilerin oranında (%36) bir değişiklik olmaması, harcama alışkanlıklarının kısa sürede değişmediğini bu davranışların daha derinlemesine müdahalelerle ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Ankette yer alan 17. soruda “İhtiyaç bir gereksinimdir, istek ise bizim istediğimiz her şeydir. Harcamalarımızda ihtiyaçlar daha önemlidir.” ifadesi size göre doğru mudur?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesi %92’si (23 kişi),

eğitim sonrası %100'ü (25 kişi) evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin gelir durumları ile harcamaları arasında bilinçli bir ilişki kurdukları, bütçelerini planlarken istek ve ihtiyaçlarını doğru şekilde ayırt ederek finansal kararlar aldıkları tespit edilmiştir.

Ankette yer alan 29. soruya verilen yanıtlara göre, öğrencilerin %88'i (22 kişi) hem eğitim öncesinde hem de sonrasında alışveriş yaparken ürünlerin fiyatlarını kıyasladıklarını belirtmiştir. Bu durum, öğrencilerin fiyat karşılaştırma davranışını benimsediklerini göstermektedir. Öğrencilerin geçmiş öğrenme deneyimlerinin gelir ve harcama arasında ilişki kurmayı sağladığı ve harcama davranışlarını etkileyebileceği bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 25. soruda “Ailemizin aylık geliri aynı iken, satın aldığımız mal ve hizmetlerin fiyatı artarsa satın alma gücümüz azalır yani öncekinden daha az mal alırız” ifadesi doğru mudur? Doğruysa birkaç cümle ile açıklayınız?” sorulmuştur. Eğitimden önce öğrencilerin %88'i (22 kişi) doğru olduğunu söylemiştir. Eğitimden sonra öğrencilerin %96'sı (24 kişi) doğru olduğunu söyleyerek “satın alma gücünün azalışını” doğru ifade edebilmiştir. Öğrencilerin gelir ve satın alma gücünü ilişkilendirebildiği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin bu soruya ait bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“Biz bu duruma enflasyon diyoruz. Maaşımız aynı iken ürünlerin fiyatlarının artması daha az ürün almamıza sebep olur kısacası alım gücümüz azalır.”(Ö13)

“Kazandığımız para ile ihtiyaçların para miktarı aynı oranda artmazsa satın alma gücümüz azalır.”(Ö17)

“İkisi de aynı oranda artmazsa alım gücümüz azalır.”(Ö4)

Tablo 3.5. Anket 28. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	2024 yılında hem ailenizin gelirinin hem de satın aldığınız tüm mal ve hizmetlerin fiyatının iki katına çıktığını varsayalım. 2024 yılında yapacağınız harcama düzeyinin nasıl olacağını düşünürsünüz?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Bugünden fazla	4	16	3	12
Bugünden az	5	20	6	24
Tamamen aynı	8	32	13	52
Bilmiyorum	8	32	3	12
Cevap vermeyen	0	0	0	0

Ankette yer 28. soruda “2024 yılında hem ailenizin gelirinin hem de satın aldığınız tüm mal ve hizmetlerin fiyatının iki katına çıktığını varsayalım. 2023 yılında yapacağınız harcama düzeyinin nasıl olacağını düşünürsünüz?” sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin farklı cevaplar verdiği görülmüştür. “Tamamen aynı” cevabını veren öğrencilerin yüzdesi eğitim öncesi %32 (8 kişi), eğitim sonrası %52’dir (13 kişi). Öğrencilerin bu soruyla ilgili bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“İkisi de iki katına çıktığı için değişmez.” (Ö14)

“Bizim kazandığımız para ile satın aldığımız mal ve hizmetlerin fiyatı eşit oranda artacağı için değişmez.” (Ö2)

“İkisi de orantılı olarak artıyorsa, aldığımız her ürün aynı fiyata gelir.” (Ö11)

Bu cevaplar doğrultusunda öğrencilerin, ekonomik olayları değerlendirirken oran-orantı kavramından yararlandıkları, özellikle gelir ve fiyat artışlarının aynı oranda gerçekleşmesi durumunda yaşam standartlarında bir değişiklik olmayacağı yönünde değerlendirmelerde bulundukları görülmüştür. Bu durum, öğrencilerin matematiksel düşünme becerilerini ekonomik olaylara uyarlayabildiklerine işaret etmektedir.

Ankette yer alan geliri anlamaya yönelik sorulara verilen yanıtların eğitim öncesi ve sonrası değişimi, yüzde ve frekans değerleriyle birlikte, ilgili soru numaraları belirtilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.6. Geliri anlamaya yönelik bulgular

GELİRİ ANLAMA				
Seçenekler	EVET-HAYIR ÖLÇEKLİ SORULAR (3-17-29) - BİRDEN FAZLA SEÇENEKLİ SORULAR (1-8-11)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru	121	48,4	136	54,4
Yanlış	25	10	14	5,6
Cevap Vermeyen	4	1,6	0	0
Seçenekler	AÇIK UÇLU SORULAR (14-25-28-34)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim Sonrası	
	f	%	f	%
Olumlu	56	22,4	78	31,2
Olumsuz	43	17,2	22	8,8
Cevap Vermeyen	1	0,4	0	0
TOPLAM	250	100	250	100

Tablo 3.6 incelendiğinde öğrencilerin eğitim öncesi geliri anlama ile ilişkili sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %70,8; eğitim sonrasında ise %85,6 olduğu tespit edilmiştir. Yanlış ve olumsuz cevap veren öğrencilerin eğitim öncesinde %27,2; eğitim sonrasında %14,4 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesinde %2'sinin soruyu boş bıraktığı, eğitim sonrasında ise soruları boş bırakan öğrencinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda verilen eğitimin öğrencilerin geliri anlama becerisi üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.1.2 Para Yönetimini Sağlamaya Yönelik Bulgular

Aşağıda anket kapsamında para yönetimini sağlamaya yönelik sorulara öğrenciler tarafından verilen yanıtlardan ve bu doğrultuda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir.

Ankette yer alan 5. soruda “Aile bütçesine katkı sağlamak için, harcamaları azaltacak önlemlere başvuruyor musunuz?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesi %72'si (18 kişi) evet cevabını vermiş, eğitim sonrasında ise %88'i (22 kişi) evet cevabını vererek harcamaları azaltacak önlemlere başvurduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin sadece teorik bilgiye sahip olmadığını, aynı zamanda bu bilgileri somut durumlarda kullanabilecek düzeye geldiklerini görülmüştür. Eğitimin öğrencilerin tasarruf bilinci ve davranışını işlevsellik düzeyinde olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin finansal bilgi ve farkındalıklarını günlük yaşam becerilerine dönüştürdüklerini ve işlevsel bir finansal tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Ankette yer alan 9. soruda “Paranın nasıl, nerede ve ne zaman harcandığı ile ilgili plan yapar mısınız” sorulmuştur. Bu soruya öğrencilerin %60'ı (15 kişi) evet cevabını vererek plan yaptıklarını belirtmişlerdir. Eğitim sonrasında ise hayır cevabını veren 4 kişinin de evet cevabını vermesi ile bu oranın %76'ya (19 kişi) yükseldiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailesinde ve çevresinde alınan finansal kararları gözlemlediği ve bunun farkındalık düzeylerine olumlu olarak yansıdığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Tablo 3.7. Anket 15. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Fatura, Kira Geliri, Masraflar, Mutfak Harcamaları, Fon verilen kelimeleri gelir-gider başlıklarına göre gruplayınız?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru gruplayan	15	60	22	88
Doğruya yakın gruplayan	10	40	3	12
Yanlış gruplayan	0	0	0	0

Ankette yer alan 15. soruda öğrencilerin “Fatura, Kira Geliri, Masraflar, Mutfak Harcamaları, Fon” kelimelerini gelir-gider başlıklarına göre gruplama yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmının bu başlıkları gruplayabildiği görülmüştür. 20 öğrenci fon kelimesinin anlamını bilmediklerini belirtmiştir. Eğitim sonrasında öğrencilerin %88’inin (22 kişi) doğru gruplama yaptıkları görülmüştür. Öğrencilerin tamamı, bu kavramları doğru ya da kısmen doğru şekilde gelir ve gider başlıklarına göre gruplayabilmiştir. Tamamen yanlış sınıflandırma yapan hiçbir öğrenci bulunmamaktadır. Bu durum, öğrencilerin temel finansal terimleri ayırt etme konusunda belirli bir farkındalık düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Katılımcıların eğitim öncesinde "fon" kavramına yönelik bilgi düzeylerinin oldukça sınırlı olduğu, çoğu öğrencinin bu kavramı daha önce duymadığını ya da ne anlama geldiğini bilmediğini ifade ettikleri görülmüştür. Ancak eğitim sonrasında yapılan değerlendirmelerde, öğrencilerin fon kavramına dair bilgi kazandıkları ve bu kavramı genel hatlarıyla doğru biçimde tanımlayabildikleri tespit edilmiştir.

Ankette yer alan 16. soruda “Bir ülkede ne kadar çok mal ve hizmet üretilirse, o ülke zenginleşir. Ne kadar çok paraya sahip olduğumuz değil, ne kadar çok ürettiğimiz önemlidir.” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Eğitim öncesi öğrencilerin %76’sı (19 kişi), eğitim sonrası %96’sı (24 kişi) katılmıştır. 1 öğrenci katılmadığını belirtmiştir. Bu soruda verilen eğitimin varlık-kaynak kavramlarının anlaşılmasını ve ekonomik büyümenin ülke refahına olumlu etkisini görmelerini sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette 20.soruda öğrencilerin banka ile ilgili bildiklerini açıklamaları istenmiş, öğrencilerin %88’i (22 kişi) bankanın ne olduğunu ve amacını doğru ifadelerle belirtmişlerdir. 15 öğrenci kasa olduğunu ve bu kasada altın ve para saklandığını, 7 öğrenci ise ailelere ve kurumlara borç veren bir kurum olduğunu

belirtmiştir. Eğitim sonrasında öğrencilerin tamamının bankanın amacını doğru olarak ifade ettiği tespit edilmiştir.

Ankette yer alan 21. soruda “Biriktirilen paranın evde değil, bir banka hesabında bulundurulmasının daha güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?” sorulmuştur. Eğitim öncesi öğrencilerin %84’ü (21 kişi) bankanın güvenli olduğunu söylemiştir. Öğrencilerin %8’i (2 kişi) bankanın güvenli olmadığını belirtmiştir. Bu sorunun devamında ise, öğrencilerden verdikleri cevabın gerekçesini birkaç cümleyle açıklamaları istenmiştir. Verilen olumlu cevap yüzdesinin yüksek olması öğrencilerin olası risklere karşı önlem alma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Olumsuz cevap veren öğrencilerin açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“Evde para güvenli bir yere konulabilir ama bankadaki hesapta dolandırılıp para kaybedebiliriz.”(Ö5)

“Paramın benden uzakta kalması beni rahatsız eder.”(Ö9)

Eğitim sonrasında cevap vermeyen 2 kişi ve hayır cevabını veren bir kişi bankanın daha güvenli olduğunu belirtmiş ve evet diyenlerin yüzdesi %96 (24 kişi) olmuştur. Öğrencilerin bununla ilgili bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur.

“Bankanın parayı koruma biçimi evden daha güvenlidir.”(Ö10)

“Bankanın güvenlik önlemleri evimizden daha fazladır.”(Ö21)

Ankette yer alan 23. soru vadeli mevduat ile ilgili temel bankacılık bilgisi içermektedir. Bu soruya verilen cevaplarda öğrencilerin eğitim öncesinde %64’ünün (16 kişi), eğitim sonrası %76’sının (19 kişi) bu bilgiye sahip olduğu görülmüştür. Sorunun devamında yöneltilen “Bu bilgiye nereden sahip oldun? (Birden fazla işaretleyebilirsin.)” sorusuna verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin bu kavramla büyük oranda aile aracılığıyla tanıştıkları görülmüştür. Katılımcıların bir kısmı internet üzerinden bilgi edindiklerini belirtirken, eğitim süreci sonrasında bazı öğrencilerin bu finansal terimi okul ortamında öğrendiklerini ifade etmeleri, finansal okuryazarlık eğitiminin bilgi kazandırma işlevini ortaya koymaktadır. Bu durum, finansal kavramların okul temelli eğitimle desteklenmesinin öğrencilerde etkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların “Vadeli mevduat açıldığında paranın arttığını” bilmekle birlikte, vadeli ve vadesiz mevduat hesaplarını ayırt etmeleri öğrencilerin finansal okuryazarlıklarının işlevsellik düzeyine ulaştığını göstermektedir.

Tablo 3.8. Anket 24. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Bir bankaya para yatırdığınızda, bu para banka tarafından,			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Harcanır	2	8	0	0
Kasada tutulur, kullanılmaz	20	80	4	16
İhtiyacımızı karşılayan malları üreten işletmelere borç verir, işletmeler bu parayı kullanarak üretim yaparlar	2	8	21	84
Bilmiyorum	1	4	0	0
Cevap vermeyen	0	0	0	0

Ankette yer alan 24. soruda “Bir bankaya para yatırdığınızda, bu para banka tarafından...” sorulmuştur. Eğitim öncesinde öğrencilerin %80’i (20 kişi) kasada tutulur kullanılmaz demiştir. Eğitim sonrasında ise öğrencilerin %84’ü (21 kişi) “İhtiyacımızı karşılayan malları üreten işletmelere borç verir, işletmeler bu parayı kullanarak üretim yaparlar.” cevabını verdikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin bankacılık sisteminin işleyişine yönelik olan temel bankacılık bilgilerini içeren bu soruda eğitim sonrasında doğru cevap yüzdelerinin belirgin düzeyde arttığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan para yönetimini sağlamaya yönelik sorulara verilen yanıtların eğitim öncesi ve sonrası değişimi, yüzde ve frekans değerleriyle birlikte, ilgili soru numaraları belirtilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.9. Para yönetimini sağlamaya yönelik bulgular

PARA YÖNETİMİNİ SAĞLAMA				
Seçenekler	EVET-HAYIR ÖLÇEKLİ SORULAR (5-9-16-23-26) - BİRDEN FAZLA SEÇENEKLİ SORU (24)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru	88	39,1	127	56,4
Yanlış	54	24	23	10,2
Cevap Vermeyen	8	3,6	0	0
Seçenekler	AÇIK UÇLU SORULAR (15-20-21)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim Sonrası	
	f	%	f	%
Olumlu	58	25,8	71	31,6
Olumsuz	14	6,2	4	1,8
Cevap Vermeyen	3	1,3	0	0
TOPLAM	225	100	225	100

Tablo 3.9 incelendiğinde öğrencilerin eğitim öncesi para yönetimini sağlamaya yönelik sorularına verdiği doğru ve olumlu cevapların %64,9; eğitim sonrasında ise %88 olduğu tespit edilmiştir. Yanlış ve olumsuz cevap veren öğrencilerin eğitim öncesinde %30,2; eğitim sonrasında %12 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesinde %4,9'unun soruyu boş bıraktığı, eğitim sonrasında ise soruları boş bırakan öğrencinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, verilen eğitimin para yönetimini sağlama üzerinde olumlu etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.1.3 Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanmaya Yönelik Bulgular

Aşağıda, anket kapsamında ekonomi bilgisine yönelik sorulara öğrenciler tarafından verilen yanıtlardan ve bu doğrultuda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir.

Ankette yer alan 2. soruda “Aileniz harcamalarınıza yönelik aylık harcama planı yapıyor mu?” sorulmuştur. Eğitim öncesinde öğrencilerin %52’sinin (13 kişi) ailesinin harcamalarına yönelik planlama yaptığı, eğitim sonrasında ise bu yüzdenin artarak %68 (17 kişi) olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda verilen eğitim sonucunda öğrencilerin tasarruf bilinci ve davranışlarında olumlu yönde bir değişimin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 3. soruda 25 öğrenci ailesinden harçlık aldığını belirtmiştir. 4. soru olarak “Harçlığınızın tamamını harcıyor musunuz?” sorusuna öğrencilerin eğitim öncesi %80’i (20 kişi) “harçlığımın hepsini harcamıyorum” cevabını vermiştir. Verilen eğitimin sonunda “harçlığımın hepsini harcamıyorum” diyenlerin yüzdesinin değişmediği görülmüştür. Bu doğrultuda öğrencilerin büyük çoğunluğunun tasarruf bilincine sahip olduğu, harcamalarını kontrol edebildiği, gelecekteki ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak bilinçli bir harcama yaptığı, olumlu finansal davranış sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Ankette yer alan 13. soruda “Alışverişlerde kredi kartını kullanarak daha fazla harcama yapma olanağına kavuşuruz. Fakat gelirimizden daha fazlasını harcamak, borçlanmak anlamına gelir” düşüncesine katılıyor musunuz?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesinde %84’ünün (21 kişi), eğitim sonrasında %92’inin (23 kişi) bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Eğitim sonrasında önceden cevap vermeyen iki öğrencinin kredi kartı kullanımı hakkında bilgi sahibi oldukları

tespit edilmiştir. Eğitim sonrasında soruda belirtilen ifadeye katılmayan iki kişi bunu nedeni olarak kredi kartlarında sürekli kullanılmaya hazır, geri ödemesiz paranın olduğu; kredi kartıyla para bitse bile alışveriş yapıldığı, sanki bedava gibi olduğu bu yüzden harcamanın daha kolay olduğu açıklamalarında bulunmuşlardır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun kredi kartı kullanımına ve borç yönetimine ilişkin temel bilgileri doğru değerlendirdikleri ve bu konularda finansal farkındalık geliştirdikleri belirlenmiştir.

Ankette yer alan 14. soruda “Enflasyon” kavramının ne anlama geldiği sorulmuştur. Bu soruda öğrencilerin %52’si (13 kişi) “enflasyon” kavramını bilmediğini, %44’ü (11 kişi) bildiğini belirtmiştir. Eğitim sonrasında evet biliyorum diyen öğrencilerin yüzdesinin arttığı gözlemlenmiş ve %84 (21 kişi) olmuştur.

Ankette yer alan 18. soruda “Tüm isteklerimiz bir ihtiyaçtır, düşüncesiyle harcama yapmak sizce doğru mudur?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesi %92’si (23 kişi), eğitim sonrası %96’sı (24 kişi) hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin bilinçli tüketici davranışı ve finansal farkındalıklarını içeren bu soruda belirgin bir yüzde artışı gözlemlenmemiştir.

Ankette yer alan 26. soruda “Günümüzde birçok kişi alışveriş yaparken kredi kartı kullanmaktadır. Kredi kartı kullanırken bankaya borçlanırsınız ve bu borç banka hesabımızdan çekilir. Buna göre, harcamalarımızı kontrol etmek için kredi kartı kullanımına sınır getirmeliyiz. Örneğin kredi kartının aylık taksitleri, gelirimizin ¼’ünü geçmemelidir” düşüncesine katılıyor musunuz?” sorulmuştur. Eğitim öncesinde öğrencilerin %72’si (18 kişi), “kredi kartının aylık taksitleri, gelirimizin ¼’ünü geçmemelidir” ifadesine katıldığını belirtmiştir. Eğitim sonrasında ise bu oran %88’e (22 kişi) yükselmiştir. Bu artış, verilen finansal okuryazarlık eğitiminin öğrencilerin kredi kartı kullanımı ve gelir-taksit dengesi konusundaki ekonomik bilgilerini olumlu yönde etkilediği bulgusuna işaret etmektedir.

Ankette yer alan bilinçli harcama yapma ve borçlanma ile ilişkili sorulara verilen yanıtların eğitim öncesi ve sonrası değişimi, yüzde ve frekans değerleriyle birlikte, ilgili soru numaraları belirtilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.10. Bilinçli harcama yapma ve borçlanmaya yönelik bulgular

BİLİNÇLİ HARCAMA YAPMA VE BORÇLANMA				
Seçenekler	EVET-HAYIR ÖLÇEKLİ SORULAR (2-4-18)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru	56	56	61	61
Yanlış	17	17	14	14
Cevap Vermeyen	2	2	0	0
Seçenekler	AÇIK UÇLU SORULAR (13)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim Sonrası	
	f	%	f	%
Olumlu	21	21	23	23
Olumsuz	2	2	2	2
Cevap Vermeyen	2	2	0	0
TOPLAM	100	100	100	100

Tablo 3.10 incelendiğinde öğrencilerin eğitim öncesi bilinçli harcama yapma ve borçlanmaya yönelik sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %77; eğitim sonrasında ise %84 olduğu tespit edilmiştir. Yanlış ve olumsuz cevap veren öğrencilerin eğitim öncesinde %19; eğitim sonrasında %16 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesinde %4'ünün soruyu boş bıraktığı, eğitim sonrasında ise soruları boş bırakan öğrencinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, verilen eğitimin bilinçli harcama yapma ve borçlanma üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.1.4 Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetmeye Yönelik Bulgular

Aşağıda, anket kapsamında günlük basit harcamalara yönelik sorulara öğrenciler tarafından verilen yanıtlardan ve bu doğrultuda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir.

Ankette yer alan 6. soruda “Para biriktirmek için kumbara kullanıyor musunuz?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesinde %88'i (22 kişi) ve eğitim sonrasında %92'si (23 kişi) evet cevabını vererek kumbara kullandıklarını belirtmiştir. Kumbaraya sahip olmanın tasarruf etme davranışına etkisine yönelik soruda öğrencilerin eğitim öncesi ve eğitim sonrasında %100'ü (25 kişi) kumbaraya sahip olmanın tasarruf davranışını etkilediğini belirtmiştir. Bu kapsamda, öğrencilerin tasarruf bilinci ve davranışlarını benimsediklerine ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Ankette yer alan 10. soruda “Düzenli olarak belirli bir miktar paranızı biriktirir misiniz?” sorulmuştur. Eğitim öncesi ve sonrasında evet cevabını veren öğrenci yüzdesi değişmemiş ve %72 (18 kişi) olarak tespit edilmiştir. Buradan öğrencilerin daha önceki yaşantılarında edindikleri bilgileri hatırlayarak ifade edebildikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 12. soruda tasarruf bilinci ve harcama alışkanlıkları ile ilgili mantıksal değerlendirmeye yönelik “Ne kadar çok tüketirsek o kadar az tasarruf yapmış oluruz, paramız daha az birikir, ifadesi doğru mudur?” sorusuna eğitim öncesi öğrencilerin %84’ü (21 kişi) evet cevabını vermiş ve bu yüzdenin eğitim sonrasında değişmediği görülmüştür. Buradan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bilinçli tüketim alışkanlıkları kazandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Bu soruyla ilgili öğrencilerin bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“Paranın tüketimi artarsa, kontrolsüzce harcanırsa tasarruf yapılamaz.”(Ö3)

“Paramızı ihtiyacımız olmayan şeylere harcamak yerine biriktirmeliyiz.”(Ö7)

“Tükettiğimiz miktar kadar biriktirme oranımız azalır.”(Ö23)

Soruya ‘hayır’ cevabı veren öğrencilerin oranı %16’dır (4 öğrenci).

“Hayır çünkü belli miktarda tüketmek gerekli.”(Ö11)

Ankette yer alan 35. soruda öğrencilere, “Ekonomi ve finansa ait kavramları genel olarak düşündüğünde hangi kavramları bilmiyorsun, hangi kavramları öğrenmek seni zorluyor?” sorusu yöneltilmiştir. Eğitim öncesinde öğrencilerin %16 (4 kişi) bu kavramların tamamını bildiğini ifade ederken, eğitim sonrasında bu oran %44’e (11 kişi) yükselmiştir. Bu artış, öğrencilerin ekonomi ve finansla ilgili temel kavramlara yönelik bilgi düzeylerinde bir gelişme yaşandığını ortaya koymaktadır. Katılımcı ifadeleri doğrultusunda, eğitim öncesinde en çok zorlanılan kavramların “enflasyon”, “finans”, “fon” ve “vadeli mevduat” olduğu tespit edilmiştir. Eğitim süreci sonunda ise bu kavramların daha açık ve anlaşılır hâle geldiği, öğrencilerin bu konulara yönelik farkındalıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulgular, verilen eğitimin kavram öğrenimi üzerinde olumlu bir etki yarattığını göstermektedir.

Tablo 3.11. Anket 27. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Ailenizin eline bugün 500.000 TL, arkadaşınızın ailesinin eline ise 3 yıl sonra 500.000 TL geçmiş olsa, hangisi daha zengin olur?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Arkadaşımmın ailesi	5	20	5	20
Benim ailem	14	56	17	68
Her ikisi de eşit oranda zengin olur	0	0	2	8
Bilmiyorum	6	24	1	4
Cevap vermeyen	0	0	0	0

Ankette yer alan 27. soruda “Ailenizin eline bugün 500.000 TL, arkadaşınızın ailesinin eline ise 3 yıl sonra 500.000 TL geçmiş olsa, hangisi daha zengin olur?” sorulmuş, öğrencilerin %56’sı (14 kişi) ailesinin zengin olacağını belirtmiştir. Hesaplamayı nasıl yaptıklarına dair “Benim ailem.” cevabını veren öğrenciler şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

“Ailem parayı şimdi alıyor ve şu an 500.000 liraya daha fazla malzeme alabilir. İlerde bu ürünlere gelecek zam gelecek ve 500.000 liraya daha az şey alınabilecek.” (Ö5)

“Ürünlerin yıldan yıla fiyatlarının artacağını düşünürsek, ailemiz daha avantajlıdır.” (Ö9)

“Altına yatırım yaparak biz daha zengin oluruz.” (Ö6)

“Para büyük ihtimalle değersizleşir.” (Ö22)

5 öğrenci ise süreçte arkadaşlarının ailesinin zengin olacağını belirtirekilgili duruma ilişkin şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

“Ailemiz parayı hemen harcayabilir, biriktirmez ama arkadaşının ailesi parayla sürece başlar.” (Ö8)

“Onlar bizden daha sonra aldığı için bizden daha zengin olurlar.”(Ö6)

Eğitimden sonra öğrencilerin %68’i (17 kişi) kendi ailesinin zengin olacağını belirtmiştir. Hesaplamayı nasıl yaptıklarına dair şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

“Ailemin bu parayla yatırım yaptığını düşündüm.” (Ö7)

“Çünkü o üç yıl içinde ailem para kazanabilir.” (Ö17)

Bilmiyorum diyen bir kişi ise,

“Üç yıl içinde fiyatlar artabilir de, azalabilir de o yüzden bilmiyorum.”
(Ö23) cevabını vermiştir.

Ayrıca öğrencilerin %8’i (2 kişi) “Her ikisi de eşit oranda zengin olur.” demiştir. Hesaplamayı nasıl yaptıklarına dair şu açıklamalarda bulunmuşlardır:

“Eşit olabilir eğer benim ailem birikim yaparsa zengin olur eğer birikim yapmazsa zengin olmaz.” (Ö13)

“Şimdiki ürün fiyatları ve maaşlara göre ikisini de karşılaştırdığımızda eşit oranda zengin olduğu görülür.” (Ö19)

Verilen bu cevaplardan öğrencilerin çoğunun gelecekte alınan paranın bugünkü değerine kıyasla nasıl değişebileceğini analiz edebildikleri gözlemlenmiştir.

Ankette yer alan düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetmeye yönelik sorulara verilen yanıtların eğitim öncesi ve sonrası değişimi, yüzde ve frekans değerleriyle birlikte, ilgili soru numaraları belirtilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.12. Düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetmeye yönelik bulgular

DÜZENLİ TASARRUF YAPMA VE YATIRIMLARI YÖNETME				
Seçenekler	EVET-HAYIR ÖLÇEKLİ SORULAR (6-7-10)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru	65	37,1	66	37,7
Yanlış	10	5,7	9	5,1
Cevap Vermeyen	0	0	0	0
Seçenekler	AÇIK UÇLU SORULAR (12-27-33-35)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim Sonrası	
	f	%	f	%
Olumlu	63	36	77	43,5
Olumsuz	32	18,3	21	12,6
Cevap Vermeyen	5	2,9	2	1,1
TOPLAM	175	100	175	100

Tablo 3.12 incelendiğinde düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetmeye yönelik sorulara verilen doğru ve olumlu cevapların eğitim öncesinde %73,1; eğitim sonrasında ise %81,2 olduğu tespit edilmiştir. Verilen yanlış ve olumsuz cevapların eğitim öncesinde %24; eğitim sonrasında %17,7 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesinde %2,9’unun soruyu boş bıraktığı, eğitim sonrasında

ise %1,1'inin boş bıraktığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, verilen eğitimin öğrencilerin düzenli tasarruf etme ve yatırımları yönetme üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.1.5 Finansal Teknolojilere Uyum Sağlamaya Yönelik Bulgular

Aşağıda, anket kapsamında finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik sorulara öğrenciler tarafından verilen yanıtlardan ve bu doğrultuda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir.

Ankette yer alan 22. soruda 18 yaşından küçük olanların banka hesabı açtırmaları ile ilgili öğrencilerin eğitim öncesi %64'ünün (16 kişi), eğitim sonrası %96'sının (24 kişi) bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bankacılık düzenlemeleri ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında özel kuralların olduğunun önemini fark ettikleri ve almış oldukları eğitimin olumlu etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 23. soruda ailelerin kontrolünde çocuklara finansal okuryazarlık kazandırmak ve tasarruf bilinci oluşturmak için tasarlanan hesaplara yönelik bilgilerinin olup olmadığı sorulmuştur. Öğrencilerin %64'ü (16 kişi) hayır cevabını vermiştir. Farklı bankaların tasarruf uygulamalarına yönelik çocuklar için açtıkları “turuncu çocuk hesabı, birikimli mevduat hesabı, ilk imza hesabı” gibi uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmayan öğrencilerin yüzdesinin yüksek olduğu görülmüştür. Eğitim sonrasında ise öğrencilerin %88'i (22 kişi) bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir. Temel bankacılığa yönelik sorulan bu soruda eğitimin olumlu yönde etkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yine, eğitimin öğrencilerin finansal teknolojiler bağlamında gelişim göstermelerine katkı sağladığı ve temel bankacılık konusunda işlevsellik açısından olumlu etkiler yarattığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 30. soruda “Harçlıklarınızı ya da yaptığınız harcamaları takip etmek için dijital uygulamaları (ör: telefon uygulaması, oyun içi hesaplama aracı) biliyor musunuz?” sorulmuştur. Öğrencilerin eğitim öncesi %88'i (22 kişi) evet cevabını %8'i (2 kişi) hayır cevabını vermiş, %4'ü (1 kişi) ise boş bırakmıştır. Eğitim sonrasında %92'si (23 kişi) evet cevabını vermiş, %8'i (2 kişi) ise bilmediğini belirtmiştir.

Ankette yer alan 31. soruda “Dijital oyun oynarken daha önceden bilmediğin kavramlar/terimler öğrendin mi? Kısaca öğrendiğin kavram/terimlerin isimlerini yazar mısın?” sorulmuştur. Eğitim öncesi öğrencilerin %64’ü (16 kişi) evet cevabını vermiştir. Bu sorunun devamında istenen açıklama kısmında ise 12 öğrenci oyunlar sayesinde İngilizce becerilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Eğitim sonrasında ise %96’sı (24 kişi) interaktif oyun oynarken daha önceden anlamını bilmediği finansal farklı kavramlar/terimler öğrendiğini belirtmiştir. Bu öğrenciler; oynadıkları oyundan fon, finans, ekonomi, bütçe, vergi, enflasyon kavramlarını öğrendiklerinden bahsetmiştir.

Tablo 3.13. Anket 32. soruya ilişkin bulgular

Seçenekler	Tasarruf, ekonomi ve finansa ait kavramları, interaktif bir oyunla mı öğrenmek, yoksa ders sürecinde mi öğrenmek daha keyifli olur?			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
İnteraktif oyun ile	15	60	20	80
Ders sürecinde	10	40	5	20
Cevap vermeyen	0	0	0	0

Ankette yer alan 32. soruda “Tasarruf ve ekonomiye dair öğretileri olan interaktif bir oyun oynadın mı?” sorulmuştur. Eğitim öncesi öğrencilerin %24’ü (6 kişi), eğitim sonrası %84’ü (21 kişi) evet cevabını vermiştir. Teknoloji desteği ile oynanan oyunun finansal okuryazarlığı olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Ankette yer alan 32. sorunun devamında “Tasarruf, ekonomi ve finansa ait kavramları, interaktif bir oyunla mı öğrenmek, yoksa ders sürecinde mi öğrenmek daha keyifli olur?” sorulmuştur. Eğitim öncesi öğrencilerin %60’ı (15 kişi) interaktif oyun ile cevabını vermiş, %40’ı (10 kişi) ders sürecinde cevabını vermiştir. Eğitim sonrasında öğrencileri %80’i (20 kişi) interaktif oyun ile cevabını vermiş %20’si (5 kişi) ders sürecinde daha keyifli olur demiştir. İnteraktif oyun ile diyen öğrencilerin bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“Bir bilgiyi oyun aracılığı ile öğrenmek daha eğlenceli ve akılda kalıcı olur.” (Ö5)

“Keyif alarak istekle öğrenirsek daha iyi öğreniriz.” (Ö6)

“Ders sürecinde sıkılıyorum dijital oyunlar daha eğlenceli ve daha kolay olabilir.” (Ö16)

Ders sürecinde diyen öğrencilerin bazı açıklamaları aşağıda sunulmuştur:

“Derste daha dikkatli dinlerim.” (Ö21)

“Derste öğretmen ve arkadaşlarımla öğrenmek daha keyifli. İnternette gördüğümüz her şey doğru olmayabilir.” (Ö2)

“Yüz yüze öğrenmek daha kalıcı hem daha iyi odaklanıyorum.” (Ö19)

Bu cevaplar doğrultusunda geleneksel yöntemler yerine oyun tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilerin ilgisini çektiği ve onları öğrenme sürecine daha fazla dahil ettiği gözlemlenmiştir.

Ankette yer alan 36. soruda “Dijital Kumbara” kavramını duydu mu? ve “Bu bilgiye nereden sahip oldunuz?” sorulmuştur. Finansal okuryazarlık eğitimi öncesinde öğrencilerin %72’si (18 kişi), eğitim sonrasında ise %94’ü (24 kişi) duyduğunu söylemiştir. Bu bilgiyi eğitim öncesi; anne ve babasından, internetten, arkadaşından öğrendiklerini belirtmişlerdir. Eğitim sonrasında öğrencilerin %24’ü (6 kişi) “Dijital Kumbara” kavramını almış oldukları eğitimde duyduklarını belirtmiştir.

Ankette yer alan finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik sorulara verilen yanıtların eğitim öncesi ve sonrası değişimi, yüzde ve frekans değerleriyle birlikte, ilgili soru numaraları belirtilerek aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3.14. Finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik bulgular

FİNANSAL TEKNOLOJİLERE UYUM SAĞLAMA				
Seçenekler	EVET-HAYIR ÖLÇEKLİ SORULAR (19-22-36)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim sonrası	
	f	%	f	%
Doğru	42	28	70	46,7
Yanlış	33	22	5	3,3
Cevap Vermeyen	0	0	0	0
Seçenekler	AÇIK UÇLU SORULAR (30-31-32)			
	Eğitim Öncesi		Eğitim Sonrası	
	f	%	f	%
Olumlu	43	28,7	68	45,3
Olumsuz	30	20	7	4,7
Cevap Vermeyen	2	1,3	0	0
TOPLAM	150	100	150	100

Ekonomi-teknoloji ilişkisine yönelik sorulan açıklama isteyen sorulara verilen yanıtları içeren Tablo 3.14 incelendiğinde öğrencilerin eğitim öncesi bu

sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %64; eğitim sonrasında ise %89,6 olduğu tespit edilmiştir. Yanlış ve olumsuz cevap veren öğrencilerin eğitim öncesinde %35,2; eğitim sonrasında %10,4 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesinde %0,8'inin soruyu boş bıraktığı, eğitim sonrasında ise soruları boş bırakan öğrencinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, verilen eğitimin ekonomi-teknoloji üzerinde olumlu etkisinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.1.6 Farkındalık-İşlevsellik- Eylemsellik Yönüyle Bulgular

Aşağıda; araştırmada yer alan anket sorularının Maarif Modeli'ndeki finansal okuryazarlığın farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeyleri kapsamında değerlendirilmesi sonucunda elde edilen bulgulardan bahsedilmektedir. Anket soruları, EK 1'de yer alan tablo esas alınarak farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeylerinde gruplandırılmıştır. Bu tabloya göre, anket sorularının farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeylerindeki eğitim öncesi ve sonrası değişimine ait yüzde ve frekans değerleri aşağıdaki tabloda ele alınmaktadır.

Tablo 3.15. Farkındalık- işlevsellik- eylemsellik yönüyle bulgular

Finansal Okuryazarlık Boyutları	Soru No	Eğitim öncesi verilen doğru ve olumlu cevap sayısı		Eğitim Sonrası verilen doğru ve olumlu cevap sayısı	
		f	%	f	%
FARKINDALIK	3, 9, 10, 11, 14, 16, 18, 21, 22, 24,28, 31, 32, 33, 34	222	%59,2	313	%83,4
İŞLEVSELLİK	1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 12, 13, 15, 17, 19,20, 23, 25, 29, 30, 35, 36	357	%75,1	418	%88
EYLEMSELLİK	26, 27	32	%64	39	%78

Tablo 3.15 incelendiğinde öğrencilerin eğitim öncesi finansal okuryazarlığın farkındalık düzeyiyle ilgili sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %67,2; eğitim sonrasında ise %85,3 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesi finansal okuryazarlığın işlevsellik düzeyiyle ilgili sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %71,1; eğitim sonrasında %87,1 olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eğitim öncesi finansal okuryazarlığın eylemsellik düzeyiyle ilişkili sorulara verdiği doğru ve olumlu cevapların %64; eğitim sonrasında %78 olduğu tespit edilmiştir. Her bir düzeyde alınan eğitimin

belirtilen yüzdelерinde artışın gözlenmesi ile öğrencilerin finansal konularda bilinçlendikleri ve daha bilinçli kararlar alarak gelişme sağladıkları bulgusuna ulaşılmıştır. En çok gelişimin ise farkındalık düzeyinde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.2 Görüşme Bulguları

Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda altı ana tema belirlenmiştir: Bu temalar: Finansal Bilgi Kazanımı, Finansal Davranış Değişimi, Eğitim Yöntemi Tercihi, Finansal Araç Deneyimi, Eğitime Yönelik Görüşler, Eğitsel Oyun Tercihleri.

3.2.1 Finansal Bilgi Kazanımına Yönelik Bulgular

Görüşme verilerine göre, eğitim sonrasında öğrencilerin finansal bilgi düzeylerinde olumlu yönde bir değişim gözlemlenmiştir. Eğitim öncesi verilen yanıtlarda “enflasyon”, “ekonomi”, “fon” ve “banka” gibi temel finansal kavramlara ilişkin bilgi eksiklikleri dikkat çekerken; eğitim süreci ile bu konularda farkındalık oluşturarak, öğrencilerin kavramlara yönelik anlayışlarının geliştiği bulgusuna ulaşılmıştır. Aşağıda, öğrencilerin bu konudaki bazı görüş ve açıklamalarına yer verilmektedir.

“Banka bilgilerim çok eksikmiş. Banka kartı ile kredi kartının farkını bilmiyordum. Kredi kartında hep paramız var sanıyordum. Kredi kartındaki parayı dikkatli kullanmamız gerekiyormuş bunu öğrendim.”(K1)

“Ben dijital kumbara nedir bilmiyordum bu dersten öğrendim. Bir de ekonomi ve enflasyon bunlar karışık geliyordu sizinle beraber anlamış oldum. Fon nedir hiç duymamıştım.” (K1)

“Finans ne demek bilmiyordum. Finansal okuryazarlık ne oluyor, fon ne demek bilmiyordum mesela. Ekonomiyi haberlerde duyuyordum onları bilmiyordum karışık geliyordu bunları öğrenmiş oldum.”(K2)

“Öncesinde fazla bilgim yoktu. Bu konu hakkında sonrasında daha çok bilgi edinmeye başladım. Anlattıklarınızla yeni kelimeler öğrendim finans ne demek onu bilmiyordum. Sonra paramı artık idareli kullanmayı öğrendim. Birikimin önemini öğrendim.”(K2)

Katılımcının verdiği cevaba göre, önceden bilmediği Merkez Bankasının neler yaptığı konusunda bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir. Aşağıda, öğrencinin bu konudaki açıklamasına yer verilmektedir.

“Merkez Bankasının nasıl kullanıldığını, bankanın başka neler yapabildiğini öğrendim.” (K2)

3.2.2 Finansal Davranış Değişimine Yönelik Bulgular

Görüşme verilerine göre, katılımcılarda gereksiz harcamaları azaltma, birikim yapma ve indirimleri değerlendirme gibi somut davranış değişiklikleri gözlemlenmektedir. Öğrencinin tüketim alışkanlıklarında olumlu yönde bir değişim yaşandığı ve bilinçli tüketici davranışı geliştirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcının açıklamalarına aşağıda yer verilmektedir.

“Abur cubur alırdım. Kantinden kek almak yerine annemin yaptığı keki okula getirmeye başladım. Önceden indirimlere bakmıyordum önüme geleni alıyordum şimdi bakıyorum. Eskiden daha çok internetten sipariş verirdim. Fazladan kargo parası öderdim. Artık ödemiyorum daha fazla markete gidiyorum sipariş etmiyorum.”(K2)

Katılımcının daha önce ihtiyacını düşünmeden alışveriş yaptığı, ancak artık satın almadan önce fiyat araştırması yaptığını belirtmesi; finansal farkındalığının arttığını ve tasarrufa yönelik bilinçli tercihler yaptığı bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcının açıklamasına aşağıda yer verilmektedir.

“Cimri’den fiyatlara baktım, kırtasiyeye gittim, daha ucuza aldım.”(K2)

3.2.3 Eğitim Yöntemi Tercihine Yönelik Bulgular

Öğrencilerin eğitim esnasında oynadıkları oyun ile ilgili değerlendirmelerinde eğlenceli içeriklerle öğrenmek istedikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Aşağıda, öğrencilerin bu konudaki görüş ve açıklamalarına yer verilmektedir.

“Bence çizgi film izlemek oyun oynayarak öğrenmek iyi. Oyun oynarken beynimiz eğlendiğimiz şeyi kaydeder. Oyun oynarken dikkatli oluyorum yanlış yapıp puan kaybetmeyeyim diye. Ders sürecinde sıkılabiliyorum.” (K1)

“Arkadaşlarımın daha eğlenceli yöntemlerle öğrenmek isteyeceğini düşünüyorum. Çok kişinin daha eğlenceli yöntemlerle öğrenmek isteyeceklerini düşünüyorum özellikle benim arkadaşlarım eğlenceli yollarla öğrenmek ister.”(K2)

3.2.4 Finansal Araç Deneyimine Yönelik Bulgular

Görüşme verilerine göre katılımcıların banka kartı kullandıkları gözlemlenmiştir. Öğrencinin Millî Eğitim Bakanlığı'nın bursluluk sınavında başarılı olarak aylık eğitim bursu almaya hak kazanması banka hesabı açmaya yönlendirmiş olması ile katılımcının temel bankacılık işlevlerini öğrenmeye ve anlamaya başlamasını sağladığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda katılımcıların banka hesaplarının bulunmasının onları birikim yaparak gelecek için çeşitli yatırım araçlarını kullanmaya teşvik ettiği bulgusuna ulaşılmıştır. Aşağıda, katılımcılara yöneltilen sorulara ve verdikleri cevaplara yer verilmektedir.

“Daha önce bankaya gittin mi?”

“Evet gidiyorum arada bir hesap açtırdık.”(K1)

“Bursluluk sınavını kazandığım için bana para yatıracaklardı. Bu yüzden bir banka hesabı açtık.”(K1)

“İçerisine ayda 2000 lira para yatıyor onu harcamıyorum biriktiriyorum. Üniversiteye gittiğimde harcayacağım. Altın hesabı açtık değerini kaybetmemesi için. Geleceğim için bir yatırım yaptım aslında şu anda belli bir miktara ulaşmıştır o kadar.”(K1)

Katılımcıların teknolojiden faydalanarak telefonlarına uygulama yükledikleri, harcamalarını takip ettikleri, internetten alışveriş yaptıkları, ailelerinin bu konuda bilgilendirme yaptığı, olası kötü bir durumda önlemler alabildiği bulgusuna ulaşılmıştır.

“Harcamalarını kontrol ediyor musun?”

“Uygulamadan ne kadar param var bakıyorum aylık özetimi çıkarıyorum. Borca girmiyorum. 3 aydır bir banka kartım var.” (K2)

“İnternetten sipariş verdiğini söyledin nasıl yapıyorsun bunu?”

“Kartım var şifreleri giriyorum alıyorum. ” (K2)

Katılımcının kart kullanımını aile bireylerinden (abisi) öğrenmesi, finansal bilgi ve becerilerin aile yoluyla aktarıldığını ve aile içi eğitimin finansal okuryazarlık üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Yine finansal araçların

güvenli kullanımı konusunda yeterli bilince sahip olunması ve kartın bilinçli bir şekilde kullanımının önemi ortaya çıkmaktadır. Finansal sorumluluğun ve dikkat geliştirmenin gerekliliği görülmektedir. Aşağıda “Kartı kullanmak zor mu senin için? Nasıl kullanacağını nereden öğrendin?” sorusuna yönelik katılımcının açıklamasına yer verilmektedir.

“Abim öğretti. Bir kere kaybettim kartı kapattım kullanım dışı yaptım ama evdeymiş sonra açtım geri. O yüzden kaybolursa diye temassız kapattım.” (K2)

3.2.5 Alınan Eğitime Yönelik Bulgular

Katılımcıların aldıkları eğitimi genel olarak değerlendirmeleri istendiğinde, eğitimin önceden edindikleri bilgileri hatırlamalarına katkı sağladığı görülmektedir. Araştırma verileri, katılımcıların eğitimi gerekli bulduklarını ve eğitim sürecinden memnun kaldıklarını göstermektedir. Aşağıda, öğrencilerin bu konudaki görüş ve açıklamalarına yer verilmektedir.

“Farklı bir etkinlik oldu hem eğlendik hem öğrendik teşekkür ederiz.” (K1)

“Bu eğitim bence verilmeli çünkü çok gerekli bir konuya benziyor.” (K1)

“İyi oldu bu eğitimi almam tazelemiş oldum bilgilerimi.” (K2)

3.2.6 Eğitsel Oyunlara Yönelik Bulgular

Katılımcıların eğitim sürecinde oyun oynamaktan ve animasyon izlemekten keyif aldıkları gözlemlenmiştir. Oyunlar sayesinde bilgi tekrarlarının yapılması ve bilginin daha iyi hatırlanması dile getirilmiştir.

Aşağıda, katılımcıların bu konudaki görüş ve açıklamalarına yer verilmektedir.

“Bayağı eğlendim.”(K1)

“Oyun oynamak birde animasyon izlemek çok eğlenceli.”(K2)

“Daha önce böyle oyunlar oynamış mıydın?” sorusunda öğrencilerin daha çok İngilizce dersinde kelimeler öğrenmek için oyunları kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Aşağıda, öğrencinin bu konudaki açıklamasına yer verilmektedir.

“Evet daha çok İngilizce ile ilgili oyunlardı. Fen ile ilgili oynadım. Futbol oyunları oynadım.”(K2)

“Oyunda en çok ne dikkatini çekti?” sorusuna öğrencinin vermiş olduğu cevaptan yola çıkarak oynanan oyunda anında geri dönüt almanın yanlışlarından

öğrenmelerine fırsat tanıdığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yine kendi isteğine göre oyun modunu seçmesi kendi öğrenme süreçlerinde aktif ve özgür hissettiklerini, bu nedenle oyunla öğrenme motivasyonlarının arttığını göstermektedir. Katılımcılar test, çark ve kutu açma gibi modlar arasında tercih yapabilmenin öğrenme sürecini daha keyifli hale getirdiğini ifade etmişlerdir. Bu durum, öğrenmede bireysel farklılıkların dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır. Aşağıda, katılımcının bu konudaki açıklamasına yer verilmektedir.

“Wordwall da ilk oynadığımda bazı yanlışlarım olmuştu sonraki onayışımda onları doğru yaptım. Skor tablosuna girdim 1. oldum ve ismim orada yazılı göründü. Farklı modlarda oynamak da güzeldi istersem test istersem çark istersem kutu açma ile oynayabildim. Seçim hakkım var, bu iyi bir şey.”(K1)

“Oyun süper zevkliydi, öğrendiğimiz Scratch programında olması sayesinde kolay oynadım, tasarrufa dair bilmediklerimi kolayca öğrendim...” (K1).

“Görseller güzeldi, eğlendim. Seçenekler az olunca öğreticiydi, hatalı bile yapsam, iki seçenek olunca doğruyu görmüş oldum.”(K2)

4. TARTIŞMA

Dünya genelinde finansal okuryazarlık alanında yapılan uygulamaların, ülkelerin ekonomik, sosyal ve eğitimsel yapısına göre çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Uluslararası düzeyde incelendiğinde, birçok ülkenin kendi koşullarına uygun stratejik planlar ve eğitim modelleri geliştirerek finansal okuryazarlığın artırılmasına yönelik kapsamlı çalışmalar yürüttüğü anlaşılmaktadır. İngiltere, bu alanda öncü ülkeler arasında yer almakta olup, finansal okuryazarlık eğitimi devlet politikası haline getirerek sistematik bir yaklaşım benimsemiştir. 2014 yılında para yönetimi temalı derslerin ilkokuldan itibaren zorunlu hale getirilmesiyle, bireylerin küçük yaşlardan itibaren finansal beceriler kazanması hedeflenmiştir. Benzer şekilde, Çin’de de ekonomik büyümeye paralel olarak halkın finansal bilgi düzeyinin artırılması amacıyla çeşitli devlet kurumları öncülüğünde eğitim programları yürütülmektedir. Özellikle dijital finans araçlarının genç nesil tarafından bilinçli kullanımı üzerinde durulmakta, bu kapsamda okullarda, toplum merkezlerinde ve dijital platformlarda uygulamalar hayata geçirilmektedir. Japonya ise 2013 yılında yayımladığı “Finansal Okuryazarlık Haritası” ile yaş gruplarına özgü bilgi ve becerileri tanımlayarak yaşam boyu öğrenme ilkesine dayalı bir sistem oluşturmuştur. Amerika Birleşik Devletleri’nde ise daha çok sivil toplum kuruluşları ve özel sektör iş birliğiyle geliştirilen programlar aracılığıyla ortaöğretim düzeyinde finansal karar verme, tasarruf ve risk yönetimi gibi konulara odaklanılmaktadır. Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkeler ise okul temelli finansal okuryazarlık eğitim programları ile çocukların erken yaşlarda finansal davranışlar geliştirmesini amaçlamaktadır. Yeni Zelanda’nın ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik geliştirilmiş finansal okuryazarlık “Sorted in Schools” eğitim programının uygulamalı içeriklerle desteklendiği görülmektedir. Çek Cumhuriyeti de 2010 yılında hazırladığı “Finansal Eğitim Ulusal Stratejisi” ile finansal okuryazarlığı resmî olarak eğitim sistemine entegre etmiş, Avrupa Birliği destekli projelerle öğretmen eğitimi ve öğretim materyali geliştirme çalışmalarını desteklemiştir. Bu örnekler ışığında değerlendirildiğinde; Avrupa ülkelerinin finansal okuryazarlık eğitimini genellikle ders müfredatlarına entegre ederek devlet destekli stratejiler benimsediği, Asya ülkelerinin ise yaş grubu farklılıklarını gözетerek toplumun tüm kesimlerini

kapsayan bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. Diğer yandan, ABD gibi ülkelerin bu süreci daha çok sivil toplum ve özel sektör iş birlikleriyle yürüttüğü anlaşılmaktadır. Türkiye’de ise finansal okuryazarlık alanında son yıllarda artan farkındalıkla birlikte, özellikle Hazine ve Maliye Bakanlığı öncülüğünde yürütülen stratejik planlar çerçevesinde çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmaların temel hedefleri arasında bireylerin finansal bilgiye erişiminin artırılması, tasarruf alışkanlıklarının geliştirilmesi ve finansal sistem dışında kalan bireylerin sisteme dâhil edilmesi yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası (TCMB), Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER), Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ile Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) iş birliğiyle finansal okuryazarlık eğitimi konusunda çeşitli projeler yürütülmektedir. Johnson ve Sherraden (2007) öğrencilerin finansal okuryazarlık eğitimlerinde öğrendiklerini uygulayabilmeleri adına finansal kuruluşlarla ortaklıklar kurulmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Bu araştırmada, finansal okuryazarlık eğitim içeriğinin oluşturulmasında literatür incelenmiş ve ilgili kurumlarca geliştirilen dijital platformlardan yararlanılmıştır. Türkiye’deki finansal okuryazarlık uygulamalarının, Maarif Model ile birlikte kurumsal bir bütünlük içerisinde, farklı yaş gruplarını kapsayacak biçimde ve eğitim müfredatına tam anlamıyla entegre edilmiş sistematik bir yapıya ulaşması yönünde çabaların sürdürüldüğü görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye, uluslararası iyi örneklerden yararlanarak okul temelli uygulamaları yaygınlaştırma, dijital kaynakları artırma ve finansal okuryazarlık eğitimi yaşam boyu öğrenme perspektifiyle yapılandırma ile bireylerin finansal bilinç düzeyini artırmaya yönelik çalışmalar yürütmektedir.

Tüketim, israf ve tasarruf döngüsünün iyi kurulması bireydeki finansal becerilere bağlıdır (Köroğlu, 2021). Finansal becerilerde temel, finansal okuryazarlık üzerinden şekillenmektedir. Öyle ki finansal okuryazarlık; kişinin gelir ve giderlerini, uzun- kısa vadeli yatırımlarını, birikimlerini doğru değerlendirip, finansal kararlarını doğru alıp, parasını iyi yönetebilme yetkinliğine sahip olabilmesi olarak tanımlanmaktadır (FODER, 2019). Bu araştırmada Bolu ilindeki bir ortaokulda öğrenim gören 7. sınıf öğrencilerine verilen finansal okuryazarlık eğitiminin öğrencilerin bilgi ve becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler, finansal okuryazarlık düzeylerinde

eğitim sonrası anlamlı bir gelişme yaşandığını ortaya koymaktadır. Söz konusu bulgu, benzer şekilde finansal eğitimin bireylerin bilgi ve becerileri üzerindeki olumlu etkisine işaret eden Yiğitbaş vd.'nin (2020) çalışmasıyla örtüşmektedir. Eğitim sonrası yapılan değerlendirmeler, öğrencilerin bilgi düzeylerinde ve öğrenme sürecine yönelik tutumlarında olumlu değişimler olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak finansal okuryazarlık gibi uygulama ve alışkanlık temelli becerilerin kalıcılığı, yalnızca kısa süreli müdahalelerle tam olarak değerlendirilememektedir. Bu nedenle, beceri gelişiminin gerçek anlamda tespit edilebilmesi için öğrencilerin uzun vadeli olarak izlenmesi, davranışlarına ve günlük yaşantılarına yansımalarının gözlemlenmesi gerekmektedir. Bu durum, çalışmanın önemli bir sınırlılığı olarak dikkate alınmalı ve gelecekte yapılacak araştırmalarda uzun süreli etki analizlerine yer verilmelidir.

Araştırmada tasarruf hesaplamaya yönelik soruda 6 öğrencinin eğitim sonrası doğru yanıtı ulaşması, daha önce bu beceriyi yeterince geliştirememiş olan bazı öğrenciler için eğitimin telafi edici ve öğretici bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Bu durum, eğitimin sadece pekiştirme değil, aynı zamanda öğrenmeyi sağlama açısından da etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle dijital oyunlar, animasyonlar ve uygulamalı etkinliklerle desteklenen öğretim süreci, öğrencilerin kavramları daha işlevsel ve kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağlamaktadır. Türkiye Maarif Modeli'nde belirtilen farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik boyutları dikkate alındığında; öğrencilerin finansal kavramlara yönelik farkındalıklarının arttığı, bu kavramları günlük yaşama aktarma becerilerinde gelişim gözlemlendiği ve tasarruf gibi konularda eyleme geçme eğilimlerinin güçlendiği belirlenmiştir. Bu durum, eğitimin yalnızca bilgi düzeyinde kalmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, ortaokul düzeyinde verilen yapılandırılmış finansal okuryazarlık eğitiminin, öğrencilerin erken yaşta finansal bilinç kazanmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Elde edilen bulgular incelendiğinde, ön uygulamada cevap verilemeyen ya da yanlış cevaplanan soruların animasyon ve eğitsel dijital oyun ile de desteklenerek verilen eğitimin sonrasında doğru cevaplandığı ve eğitimin dijital içeriklerle desteklenmesinin olumlu etki yarattığı görülmektedir. Bu bulgu, Taş vd.'nin (2017) dijital neslin finansal okuryazarlığını artırmaya yönelik verilecek eğitimin hem dijital becerileri hem de finansal bilgileri bütüncül şekilde

kapsamasının gerekliliği görüşüyle örtüşmektedir. Yine Lusardi vd.'nin (2020), oyun tabanlı finansal eğitimin geleneksel yöntemlere göre daha yüksek katılım ve daha iyi hatırlama sağladığı, oyunlaştırma ile finansal kavramların soyut olmaktan çıkıp somutlaşarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı görüşü ile örtüşmektedir. Fernandes (2022) ise araştırmasında oyunla öğrenmenin kısa vadede motivasyonu artırsa da uzun vadeli finansal davranış değişikliği için yetersiz kalacağından bahsetmektedir.

Ankette yer alan geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama ile ilgili sorulara verilen yanıtlar incelendiğinde, öğrencilerin aldığı eğitimin finansal okuryazarlıkları üzerinde olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu etkinin en belirgin şekilde temel bankacılık ve ekonomi bilgisi alanlarında olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgunun, Yıldırım'ın (2017) çocuklar için yaş düzeyine uygun içerik, yöntem ve materyallerle ekonomi öğretiminin gerçekleştirilebileceğini belirtmesiyle uyduğu görülmektedir.

Eğitim öncesinde gerçekleştirilen anketten çıkan sonuçlara göre öğrencilerin vermiş olduğu bazı cevaplar doğrultusunda daha önceki yaşantılarında edindikleri bilgileri hatırlayarak ifade edebildikleri, önceki öğrenmelerinin kalıcı olduğu görülmektedir. Anket bulgularına göre öğrencilerin tamamının ailelerinden harçlık aldığı ve bu harçlığı genellikle günlük yerine belirli periyotlarla aldıkları görülmüştür. Öğrencilerin harçlıklarını tamamen harcamak yerine biriktirme alışkanlığı kazanmaları, aile bütçesini planlama ve katkı sağlama yönünde adımlar atmaları, tüketimin tasarruf üzerindeki etkisini fark etmeleri ve geliri doğru kullanma konusundaki bilgi ve tutumları tasarruf bilinci ve davranışına sahip olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin ailesinde ve çevresinde alınan finansal kararları gözlemlediği ve bunun farkındalık düzeyine olumlu olarak yansıdığı görülmektedir. Araştırmada ulaşılan bu bulgu, literatürdeki mevcut bilgilerle uyum içindedir. Nitekim Kim vd. (2015), ebeveyn-çocuk etkileşiminin bir parçası olarak gerçekleşen ortak alışverişlerin ve finansal konuşmaların, çocukların ekonomik sosyalleşmesinde kritik bir işlev gördüğünü belirtmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğunun bilinçli harcama yapmaları, finansal planlama farkındalığı geliştirmiş olmaları ise bu konuda işlevsellik düzeyinde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelir ve harcama arasındaki

ilişkiyi kurabildiği görülmüş, bunun yanı sıra parayı harcamayı keyifli bulan öğrenciler olmuştur. Bu durum bazı bireylerin kısa vadeli tatminlere öncelik verdiğini ve tasarruf bilinci ile bilinçli harcama alışkanlıklarının verilen eğitim ile yeterince gelişmediğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin büyük bir kısmının kendini matematikte başarılı görmesinin, günlük hayatta basit hesaplamalar yapma becerilerine olumlu yönde etki ettiği görülmektedir. Özellikle tasarruf bilinci ve davranışı ile ekonomi bilgisi gibi konularda öğrencilerin matematik bilgilerinden yararlandıkları tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin açıklamalarında oran ve orantı konusundaki matematiksel bilgilerini cevaplarına yansıttıkları görülmektedir. Bu durum finansal okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesinde matematiğin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Nitekim Bruhn vd. (2016), matematiği uygulamalı finansal problemlerle öğrenen öğrencilerin finansal okuryazarlık testlerinde daha yüksek performans gösterdiğini, oran-orantı konusunu gerçek hayat örnekleriyle öğrenenlerin teorik matematik öğrenenlere göre daha başarılı olduğunu belirtmiştir.

Banka bilgisi, finansal sistemin etkin bir şekilde kullanılabilmesini kolaylaştırabilmektedir. Araştırma bulguları, öğrencilerin bankacılık sistemine ilişkin çeşitli konularda bilgi eksiklikleri olduğunu ortaya koymuştur. Bu eksiklikler; banka hesapları aracılığıyla gelir-gider takibi yapma, mobil ve internet bankacılığı, dijital bankacılık uygulamaları, bankaların tasarrufu teşvik eden hizmetleri, banka hesabı açma süreçleri, bankadaki para işlemleri ve bankaya yatırılan paranın nasıl değerlendirildiği gibi temel konuları kapsamaktadır. Bu nedenle, söz konusu konularda bilgi ve becerilerin eğitim aracılığıyla geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Eğitim esnasında bankaların yatırılan parayı bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan malları üreten işletmelere kredi olarak verdiği, işletmelerin ise bu finansmanı kullanarak üretim gerçekleştirdiği açıklanmış ve bankaların ekonomik sistemdeki rolü üzerinde durulmuştur. Öğrencilere verilen finansal okuryazarlık eğitiminin yüksek oranda olumlu etkisi görülmektedir. Eğitimin sonunda bankaya yatırılan paranın nasıl kullanıldığı konusunda öğrencilerin bilgi eksiklerinin belirgin şekilde azalmış olması eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Nitekim bu bulgu, finansal bilgi ve becerilerin eğitimle geliştirilebileceğini savunan Şengel vd.'nin (2022) çalışmasıyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin harçlıklarını tamamen harcama davranışlarında eğitim öncesi ve sonrasında belirgin bir farklılık gözlemlenmemiş, genel olarak harçlıklarının bir kısmını biriktirme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir. Bu durumun önceki eğitim süreçlerinde kazandıkları finansal alışkanlıklarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin önceki yaşantılarında edindikleri bilgileri hatırlamaları, bu bilgilerin zihinlerinde yer ettiğini ve öğrenmenin kalıcı olduğunu göstermektedir. OECD'nin (2005) finans eğitiminin okullarda erken yaşta başlamasının bireylerin ilerleyen yaşamlarında kalıcı finansal davranışlar geliştirmelerine katkı sağladığı için önemli olduğu görüşü ile araştırmada öğrencilerin önceki yaşantılarda kazandıkları finansal yeterliklerin katkısının önemli olduğu bulgusu uyusmaktadır. Böylece uzun vadede bireylerin sağlıklı finansal alışkanlıklar geliştirmelerine katkı sağlanabilmektedir. Yürütülecek çalışmaların erken yaşlardan başlayarak süreklilik içinde ve ilgi çekici yöntemlerle gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Araştırma sonucunda birçok öğrencinin finansal kavramlara yabancı olduğu, özellikle "fon" teriminin anlamını bilmedikleri, bu kelimeyle daha önce hiç karşılaşmadıkları görülmüştür. Eğitim sonrasında öğrencilerin daha önce yabancı oldukları "fon" kavramını tanımaya başladıkları ve anlamını genel hatlarıyla ifade edebildikleri belirlenmiştir. Bu durum eğitimin öğrencilerin yatırım araçlarına ilişkin farkındalığını artırdığını göstermektedir. Bunun yanı sıra birçok öğrencinin Merkez Bankasının görevleri ve faaliyetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı görülmüştür. Eğitim sonrasında ise Merkez Bankasının nasıl işlediği, bankaların başka neler yapabildiği konusunda bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Eğitimde soyut olarak düşündükleri “ekonomi, enflasyon, banka” kavramları hakkında oyun oynarken öğrendikleri, farklı oyun formatları arasından seçim yapabilmenin öğrenme sürecini daha çekici kıldığı ve öğrencilerin oyun tabanlı öğrenmeye karşı motivasyonlarının arttığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu Taşlı'nın (2003), oyunların ilgi çekici olması ile öğrencilerin dikkatinin daha kolay çekileceği ve öğrenme sürecinde daha aktif katılımlarının sağlanacağı görüşü ile örtüşmektedir. Yine Klein ve Freitag (1991), öğretici oyunların dikkat, ilgi, güven ve memnuniyet gibi temel motivasyon unsurlarını artırarak öğrencilerin öğrenmeye olan katılımını güçlendirdiği ve bu durumun dolaylı olarak akademik başarıya da katkı sağlayabileceği görüşü ile benzerlik taşımaktadır.

Açık uçlu bir başka soruda öğrencilerin birçoğu daha çok İngilizce derslerinde oyun oynarken yeni öğrenmelerinin olduğundan bahsetmiştir. Yeni kavramları nasıl öğrenmek istedikleri ile ilgili öğrenciler, ders esnasında öğrenmek yerine interaktif oyun deneyimleri ile öğrenmeyi daha keyifli bulduklarını ifade etmişlerdir. Öztürk vd. (2025), oyun tabanlı dil öğretiminin özellikle dilbilgisi alanında teknolojik gelişmelerle birlikte önemli bir potansiyel taşıdığını ortaya koymaktadır. Araştırmada, dijital araçların kullanımıyla öğrenenlerin akademik başarılarının ve performanslarının olumlu yönde etkilendiği, motivasyonlarının ve memnuniyet düzeylerinin arttığı, ayrıca dijital oyunların öğrenci katılımının belirgin şekilde yükseldiği vurgulanmaktadır. Bu bulgular, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Anket sorularından elde edilen sonuçlar Maarif Modeli'nde sarmal bir yapıda kurgulanan finansal okuryazarlıkta farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik yönüyle değerlendirildiğinde öğrencilerin almış oldukları eğitimin sorulara doğru cevap verme yüzdelerinde artış meydana getirdiği görülmüştür. Bu yüzde artışı en çok farkındalık boyutunda görülmüştür. Farkındalık boyutuyla ilişkili aileden alınan harçlık miktarında ve düzenli para biriktirme durumunda alınan eğitim sonunda artışın olmamasının nedeninin ailelerin ve öğrencilerin daha önceki yaşantıları ve alt eğitim kademelerinde kazanmış oldukları becerilerin etkisi olduğu düşünülmektedir. Nitekim Yıldırım ve Özbek (2011), ebeveynlerin çocukların tasarruf yapma ve para yönetimi becerileri kazanmasında kilit bir rol oynadığını belirtmiştir. Farkındalık boyutundaki en fazla artışı eğitim esnasında oynanan tasarruf ve ekonomiye dair oyunların sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, oyunların finansal okuryazarlığın gelişimine katkı sağladığını göstermektedir. İşlevsellik boyutunda birikim yapma, kumbara kullanımı ve ürün fiyatlarını kıyaslama gibi becerilerde eğitim sonrasında anlamlı bir artış gözlemlenmemesinin nedeninin bu becerilerin büyük bir kısmını öğrencilerin geçmiş sınıf düzeylerinde kazanmaları olduğu düşünülmektedir. Bu becerilere sahip olmadığı görülen az sayıdaki öğrencinin ise anlık isteklerine öncelik vermelerinin bu duruma neden olduğu düşünülmektedir. İşlevsellik boyutunda en fazla artış, öğrencilerin eğitim sürecinde bankaya yatırılan paraların, ihtiyaç duyulan malları üreten işletmelere borç olarak verildiğini ve bu işletmelerin söz konusu parayı üretim amacıyla

kullandıklarını öğrenmeleriyle sağlanmıştır. Bu durum, eğitimin öğrencilerin finansal sistemin işleyişini anlama düzeyini artırmada etkili olduğunu göstermektedir. Öğrenciler; bankaların yalnızca para saklama işlevi görmediğini, aynı zamanda ekonomik döngüye katkıda bulunduğunu fark ederek finansal bilinçlerini geliştirmişlerdir. Böylece paranın bankaya yatırılmasının sadece bireysel tasarruf açısından değil, genel ekonomik işleyiş açısından da önemli olduğu konusunda farkındalık kazanmışlardır.

Anket uygulamasından elde edilen sonuçlara yönelik daha detaylı bilgi almak amacıyla yapılan görüşme analizlerine göre, öğrencilerin birikim yaparak geleceğe dair planlama yaptıkları, birikim hesabı açtıkları görülmüştür. Bu durum öğrencilerin yatırım seçeneklerinin çeşitliliği ve uygunluğunu değerlendirerek yatırım yapma bilincine sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrencilerin erken yaşlarda internet alışverişi yaptıkları görülmüştür. İnternet üzerinden alışveriş yaparken güven konusunda kararsız kaldıkları, diğer alışveriş seçeneklerini araştırma eğiliminde oldukları görülmüştür. Öğrencilerin internet üzerinden alışveriş yaparken dikkat edilmesi gereken durumlar ile ilgili bilgi sahibi olmalarının önemi ortaya çıkmıştır.

Araştırma bulgularında, öğrencilerin finansal teknolojilere uyum sağlama konusundaki bilgi ve farkındalıklarının eğitim sonrasında arttığı görülmüştür. Bu durum, dijital çağda finansal okuryazarlığın yalnızca temel ekonomi bilgileriyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda dijital araç ve uygulamaların etkin kullanımını da kapsadığını ortaya koymaktadır. Erken yaşta verilen finansal okuryazarlık eğitimi dijital finansal araçlara uyum sürecini kolaylaştırabilmektedir (Kotanlı Kızıloğlu, 2023). Bu bağlamda elde edilen bulgular, öğrencilerin gelecekteki ekonomik yaşamlarında teknolojiyi bilinçli şekilde kullanabilmelerine yönelik önemli bir temel oluşturduğunu göstermektedir.

Yapılan görüşmede, verilen finansal okuryazarlık eğitiminin bilgileri tazeleyici ve yeni öğrenmelerin gerçekleştiği bir süreç olduğu gözlemlenmiştir. Öğrenciler, eğitimde oynanan oyunun eğlenceli, öğretici, eğitici ve geri bildirim almayı mümkün kılan bir etkinlik olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, oyun sürecinde yaptıkları hataları fark edip sonraki oyunlarda bu hataları düzeltme fırsatı bulduklarını; bu sayede sıralamada daha üst basamaklara yükselebildiklerini, bunun

da kendilerini iyi hissettirdiğini aktarmışlardır. İzledikleri animasyon filmin dikkatlerini çektiği bu şekilde daha verimli öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda, çeşitli öğretim yöntemlerinin öğrencilerin hem kendi gelecekleri hem de ülkenin toplumsal ve ekonomik refahı için somut girişimlerde bulunmaya yönelik motivasyonlarını artırabileceği düşünülmektedir.

Görüşme sonucunda, öğrencilerin banka kartlarının olduğu tespit edilmiştir. Öğrencinin bursluluk sınavındaki başarısının onun banka ile erken dönemde tanışmasını sağladığı ve başarının ona finans dünyasına erken yaşta girmesine olanak tanıdığı görülmüştür.

Görüşme sürecinde her iki öğrenci de banka hesabı ve kart kullanımı gibi finansal araçlarla ilgili deneyimlerini paylaşmıştır. Banka kartı kullanımı, şifre güvenliği, dijital uygulamalarla bütçe takibi gibi beceriler kazandıkları görülmüştür. Kredi kartı kullanımının erken yaşlarda başladığı bulgusu, özellikle genç bireyler arasında kredi kartının bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanımının sağlanmasında eğitimin gerekliliğinin önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık eğitimlerinde kredi kartı kullanımına ilişkin farkındalık ve doğru yönlendirmelerin artırılması gerekliliği öne çıkmaktadır. Yapılan görüşmede, öğrencilerin kredi kartı kullanım alışkanlıklarını büyük ölçüde ailelerinden öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, finansal davranışların erken yaşlardan itibaren aile ortamında şekillendiğini göstermektedir. Nitekim Yıldırım ve Özbek (2021), ailenin bireylerin finansal bilinç ve tutumlarını geliştirmede temel belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Yine öğrencilerin teknolojiden faydalanarak telefonlarına uygulama yükledikleri, harcamalarını takip ettikleri, ailenin bu konuda etkili olduğu görülmüş olup bu durum finansal okuryazarlık eğitimlerinde hem aile faktörünün hem de teknolojik imkânların etkin bir şekilde değerlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünyada meydana gelen ekonomik, sosyal ve teknolojik ilerlemeler; finansal sistemlerde de değişimlere yol açarak çeşitli yeni finansal ürün ve hizmetlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Bu değişen finansal sistem, bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmanın gerekliliğini ortaya çıkarıp finansal okuryazarlık eğitiminin önemine işaret etmektedir.

Bu araştırmada ortaokul düzeyindeki öğrencilerin finansal okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik uygulanan eğitimin sonunda bütünleşik becerilerinde meydana gelen değişim incelenmiştir. Araştırma sürecinde uygulanan eğitim programı; gerçek yaşam deneyimlerinden esinlenen senaryolar, dijital oyunlar, hikâye temelli içerikler, etkileşimli etkinlikler ve animasyon destekli anlatımlarla yapılandırılmıştır. Bu farklılaştırılmış eğitim ortamı öğrencilerin ilgisini artırmış, öğrenme sürecini daha anlamlı ve kalıcı hale getirmiştir. Eğitim içeriğinin pedagojik ilkelere dayalı, öğrenci merkezli ve teknoloji destekli bir yaklaşımla sunulması eğitimin etkinliğini artırdığı gözlemlenmiştir. Bu tür bir eğitim modeli öğrencilerin yalnızca teorik bilgi edinmelerini değil aynı zamanda bu bilgileri günlük yaşamlarına aktarmalarını ve uzun vadede sürdürülebilir finansal alışkanlıklar geliştirmelerini desteklemektedir. Bu sonuç, Subban'ın (2006) farklılaştırılmış öğretimin öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de derse yönelik tutumlarını artırdığını belirttiği görüşü ile örtüşmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, farklı demografik özelliklere sahip öğrencilerin finansal kavramlara yönelik bilgi düzeylerinin arttığını; finansal karar alma, tasarruf, harçlık yönetimi ve borçlanma gibi temel konularda daha bilinçli tercihler yapabildiklerini ortaya koymuştur. Bu bulgu, Kovacs ve Tertak'ın (2024) okulda sunulan eğitimin, sosyoekonomik açıdan dezavantajlı öğrenciler ile daha varlıklı ailelerden gelen öğrenciler arasındaki dijital ve finansal okuryazarlık farkını azaltmada önemli bir rol oynadığı ve bu nedenle okul ortamında bu alanlara yönelik kapsamlı bir eğitimin gerekliliğine dair görüşleriyle örtüşmektedir.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular doğrultusunda finansal okuryazarlık gibi yaşam becerilerinin kazandırılmasında geleneksel anlatım yöntemlerinin ötesine geçilerek dijital araçların, görsel materyallerin ve öğrencinin gündelik yaşamıyla ilişkili öğrenme deneyimlerinin eğitim sürecine entegre

edilmesinin gerekliliği gör÷lmektedir. Bu bağlamda, özellikle dijital çağda büyüyen çocuk ve gençler için öğrenme ortamlarının çoklu duyulara hitap eden, ilgi çekici ve etkileşimli biçimde tasarlanması yararlı olacağı düşünülmektedir.

Finansal okuryazarlık eğitiminin kalıcı öğrenmeler sağlaması adına yalnızca kavram öğretiminin yeterli olmadığı, gerçek yaşam deneyimleriyle desteklenmesinin gerekli olduğu gör÷lmektedir. Utkugün (2023) tarafından da belirtildiği gibi, tasarruf, gelir-gider kontrolü, para yönetimi ve kantin harcamaları gibi öğrencilerin günlük yaşamlarıyla örtüşen örneklerle desteklenen eğitimlerin, kavramların anlaşılmasını ve kalıcılığını artırdığı ifade edilmektedir. Akhan ve Hayta'nın (2014) çalışmaları da bu durumu desteklemekte; ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin ekonomiyle ilgili kavramları öğrenebildiklerini, ancak bu bilgilerin kalıcı hale gelmesi için uygulama ve tecrübeye ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, TEDMEM (2016) finansal okuryazarlık eğitiminin erken yaşlardan itibaren başlaması ve öğretim programlarıyla uyumlu şekilde yapılandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ünal vd. (2016), finansal okuryazarlık eğitiminin, tıpkı diğer alanlardaki eğitimler gibi zorunlu olması ve öğretim seviyelerine uygun aşamalı bir müfredatla desteklenmesi gerektiğini savunmaktadır. Öğrencilere erken yaşlarda finansal konularda fırsatlar sunulmasının, onların gelecek yaşamlarını bilinçli şekilde yönetebilmeleri açısından kritik bir öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırma bulguları, bireylerin günümüzde kredi kartı kullanımı, internet bankacılığı, burs ve öğrenim kredisi işlemleri gibi finansal uygulamaları yaygın olarak kullandığını ortaya koymaktadır. Ünal vd. (2016), internet bankacılığı aracılığıyla fatura ödeyen, kredi kartı işlemleri gerçekleştiren ve öğrenim kredisi alan bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yüksek olmasının gerekliliğine dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, Kılıç vd. (2015), öğrencilerin kredi kartı ve internet bankacılığı gibi araçları etkili biçimde kullanabilmelerinin, yeterli finansal okuryazarlık bilgisine sahip olmalarına bağlı olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle 7. sınıf düzeyindeki öğrencilerin kredi kartı ve internet bankacılığı gibi finansal araçlarla tanışmaya başladıklarının tespit edilmesi, bu yaş grubuna yönelik planlı ve bilinçlendirici finansal okuryazarlık eğitimlerin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Günümüzde birçok öğrenci, finansal bilgiye sınırlı erişimle

büyümekte ve bu durum gelecekte karşılaşacakları ekonomik kararlar açısından risk oluşturmaktadır. Nitekim Temizel ve Bayram (2011), aile dışında okullarda alınacak eğitimin finansal okuryazarlık düzeyini yükseltebildiğinden bahsetmektedir. Yiğitbaş vd. (2020), yaptıkları çalışmada finansal okuryazarlık eğitiminin ortaöğretim düzeyindeki gençlerin finansal okuryazarlıkları üzerinde olumlu bir etki yarattığı sonucuna ulaşmıştır. Özbek (2019), Uluslararası Bakalorya eğitim programı çerçevesinde yürüttüğü çalışmasında, çocukluk dönemi olarak tanımlanan erken yaşlarda bireylere ekonomi ve finans eğitimi verilmesinin finansal okuryazarlık seviyesini artırdığını, ancak bu eğitimin finansal davranışlar üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını ortaya koymuştur. Bu araştırmada verilen eğitim sonucunda öğrencilerin geliri anlama, para yönetimini sağlama, bilinçli harcama yapma ve borçlanma, düzenli tasarruf yapma ve yatırımları yönetme, finansal teknolojilere uyum sağlama becerilerinin artmış olduğu görülmüştür. Eğitim, öğrencilerin para kullanımı, tasarruf yapma ve harcama bilinci konularında olumlu davranış değişiklikleri geliştirmelerine katkı sağlamıştır. Öğrenciler artık gereksiz harcamalardan kaçındıklarını ve birikim yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu; Berry vd.'nin (2018) finansal okuryazarlık eğitiminin yedinci sınıfta okuyan öğrencilerin finansal becerilerini olumlu yönde geliştirdiğini ortaya koydukları araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin ankette yer alan sorulara verdikleri yanıtlarda oran ve orantı bilgilerini kullanarak açıklama yapmaları, finansal okuryazarlıkta matematiksel düşünme becerilerinin önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, finansal kavramların anlaşılması ve uygulanmasında matematik bilgisinin etkili bir araç olduğuna ve finansal okuryazarlık eğitiminin matematikle bütünleşik bir şekilde verilmesinin faydalı olabileceğine işaret etmektedir. Bu bulgu, Suiter ve McCorkle'ın (2001) finansal okuryazarlık kavramlarının programlı bir şekilde derslere entegre edilmesinin, öğrencilerin öğrendiklerini günlük yaşamla ilişkilendirmelerini kolaylaştırarak öğrenmelerini hızlandıracağı görüşüyle örtüşmektedir. Öğretmenlerin, finansal kavramları disiplinler arası bir yaklaşımla ders içeriklerine entegre etmeleri, öğrencilerin bu konuları hem akademik hem de günlük yaşam bağlamında anlamlandırmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle, öğretmenlerin finansal okuryazarlık konusundaki bilgi düzeylerinin artırılması ve

pedagojik yeterliliklerinin desteklenmesi, eğitimin kalitesi ve sürdürülebilirliği açısından bir gereklilik olarak değerlendirilmektedir. Köroğlu'nun (2021) vurguladığı gibi, öğretmenlerin finansal okuryazarlık eğitiminde günlük yaşamla bağlantılı örnekler kullanarak konuyu somutlaştırmaları ve öğrencilerin bu bilgileri gerçek yaşam ile ilişkilendirmelerine rehberlik etmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca teorik bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda bu bilgileri pratikte uygulayarak olumlu finansal tutum ve davranışlar geliştirmelerini de sağlamaktadır. Bu bağlamda, finansal okuryazarlık daha geniş bir çerçevede incelendiğinde disiplinler arası derslere entegre edilmesinin öğrenme sürecine katkı sağlayabileceği görülmektedir. Yılmaz (2024) araştırmasında finansal okuryazarlık derslerinin ayrı bir müfredat kapsamında zorunlu ders olarak okutulması ve bu derslerin alanında uzman öğretmenler tarafından verilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Ancak bu sonuç, finansal okuryazarlığın derslere entegre edilmesinin gerekliliğiyle örtüşmemektedir.

Araştırma bulguları, verilen finansal okuryazarlık eğitimi sonrasında öğrencilerin özellikle finansal teknolojilere uyum sağlamaya yönelik bilgi ve farkındalık düzeylerinde belirgin bir artış yaşandığını ortaya koymaktadır. Eğitim öncesine kıyasla doğru ve olumlu cevap oranlarının en fazla bu boyutta yükselmiş olması, öğrencilerin dijital çağda karşılaşacakları finansal uygulama ve araçlara yönelik hazırbulunuşluklarının geliştiğini göstermektedir. Bu durum, finansal okuryazarlık eğitiminin yalnızca temel bilgi aktarımını değil, aynı zamanda öğrencilerin teknolojik gelişmeleri kavrama ve kullanma becerilerini de desteklediğine de işaret etmektedir. Dolayısıyla, finansal teknolojilere uyum sağlama alanındaki bu ilerleme, verilen eğitimin öğrencilerin gelecekteki ekonomik yaşamlarında daha bilinçli ve etkin bireyler olmalarına katkı sağlayacağını göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, öğrencilere sağlanan finansal okuryazarlık eğitiminin finansal okuryazarlığın farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik yönünde olumlu bir artış sağladığını ortaya koymaktadır. Öğrencilerin aktif katılım göstererek teorik bilgi ile beraber işlevsel beceriler kazandığı görülmüştür. Bu araştırma finansal okuryazarlık eğitimi sürecinde öğrencilerin geçmiş öğrenme deneyimlerinin kritik bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin geçmiş bilgilerini etkili bir şekilde kullanmaları, finansal okuryazarlık düzeylerini artırmada ve zor finansal kavramları anlamalarında önemli bir rol oynadığı görülmüştür. Dolayısıyla, finansal okuryazarlık eğitim programlarının tasarlanmasında önceki öğrenmelerin dikkate alınması, eğitimsel etkinliği ve kalıcı öğrenmeyi destekleyecek stratejik bir yaklaşım olarak önerilmektedir. Bu durum, söz konusu eğitimin önemini ve etkililiğini açık bir şekilde göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin sahip oldukları tasarruf bilinci, temel bankacılık bilgileri, ekonomi bilgisi ve günlük yaşamda karşılaştıkları basit hesaplama becerilerini hatırlatmak ve mevcut bilgi ve becerilerini geliştirerek finansal okuryazarlık düzeylerini ilerletmek amacıyla eğitimin sürekliliğinin sağlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Erken yaşta kazanılan finansal bilgi ve beceriler, zamanla pekiştirilmediğinde unutulabilmekte veya güncellenmeyen bilgiler geçerliliğini kaybedebilmektedir. Ayrıca ekonomik koşullar, finansal araçlar ve teknolojiler sürekli değiştiğinden bireylerin güncel finansal gelişmeleri takip edebilmesi için sürekli öğrenme anlayışının desteklenmesi gerekmektedir. Bu da bize öğrencilerin şimdi ve ilerde finansal güvenliğini sağlayacak eğitimi almalarının gerekliliğini göstermektedir.

Araştırma bulguları, öğrencilerin aldıkları eğitimin; alım gücü, fon ve enflasyon gibi temel ekonomik kavramları daha iyi anlamalarına ve ifade edebilmelerine olanak sağladığını, bu sayede ekonomik olaylara karşı daha duyarlı ve bilinçli bir yaklaşım geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Günümüzde öğrencilerin finansal bilgilere erişimlerinin büyük ölçüde dijital platformlar üzerinden gerçekleştiği görülmektedir. Ekonomi ve teknoloji arasındaki ilişki bağlamında, finansal okuryazarlığı geliştirme amacıyla hazırlanan oyun ve uygulamaların öğrencilere sunulmasının olumlu etkileri ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin mobil uygulamalara, dijital oyunlara ve animasyonlara yönelik yoğun ilgi gösterdikleri ve bu araçları, aldıkları eğitimle birlikte finansal okuryazarlık becerilerini geliştirerek etkin bir şekilde kullanmaya başladıkları gözlemlenmiştir. Eğitsel oyunlar ve dijital materyallerle desteklenen eğitimin, öğrencilerin dikkatini çektiği ve öğrenme sürecinin kalıcı olmasına katkı sağladığı ifade edilebilir. Bu durum, teknolojik araçların eğitim süreçlerine entegrasyonunun öğrencilerin finansal konulara ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini artırmada önemli bir rol

oynadığını ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, Kovacs ve Tertak'ın (2024) geleneksel finansal okuryazarlık becerilerinin aktarımının önemini yitirdiğini ve bu nedenle finansal okuryazarlık müfredatının sürekli güncellenmesi ve desteklenmesi gerektiğini vurgulayan görüşüyle örtüşmektedir.

Yapılan görüşme sonucunda eğitim bursu almanın öğrencinin finansal kurumlarla etkileşimlerini başlattığı ve onu banka hesabı açmaya yönlendirdiği görülmüştür. Bu durum, öğrencinin temel bankacılık işlemleriyle tanışmasına ve bu konudaki bilgi düzeylerinin artmasına olanak tanımıştır. Burs sürecinin, öğrenciye finansal sistemle tanışma ve işlem yapma becerisini erken yaşta kazandırdığı görülmüştür. Verilen bursun öğrenciye yalnızca maddi değil, aynı zamanda eğitsel açıdan da farkındalık kazandırdığını göstermektedir. Bu bulgu, Bayram'ın (2024) finansal okuryazarlığın kazandırılmasının bireylerin gelecekteki mali alışkanlıklarını olumlu yönde etkilediği ve bu becerinin erken yaşta edinilmesinin kritik bir öneme sahip olduğu görüşüyle uyumaktadır.

Araştırmada öğrencilerin animasyonlara yönelik olumlu tutumları göz önüne alındığında, animasyon destekli derslerin onları daha fazla motive ettiği, öğrenme sürecini daha ilgi çekici hale getirdiği ve dersleri daha keyifli bir deneyime dönüştürdüğü söylenebilir. Nitekim Daşdemir (2016) yaptığı çalışmada animasyon kullanımının öğrencilerin akademik başarısını artırdığını, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını desteklediğini ve bilimsel süreç becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin aktif olarak kullandığı platformlarda ilgi çekici içeriklerin veya dijital oyunların eğitimde kullanılarak finansal bilgilerin entegre edilmesinin finansal okuryazarlıklarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Eğitsel bilgisayar oyunlarının öğrencilerin derse karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği, kaygı ve korkularını azalttığı, sınıf ortamında daha özgür hissetmelerine yardımcı olduğu ve öğrenme sürecini daha keyifli hale getirdiği belirlenmiştir. Akın ve Atıcı (2015), araştırmalarında öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda, matematik dersinin eğitsel bilgisayar oyunları ile işlenmesinin onlar tarafından eğlenceli bulunduğunu ve bu oyunların dersin öğrenilmesine olumlu katkı sağladığını belirtmektedir. Ayrıca öğrenciler bu oyunları derslerde destekleyici bir araç olarak görmenin daha verimli sonuçlar doğuracağını ifade etmiştir.

Finansal okuryazarlık eğitiminde dijital araçların kullanılması, öğrencilerin bütçe yönetimi konusunda daha bilinçli ve motive olmalarını sağlayabilmektedir. Dijital uygulamalar, harcamaları otomatik olarak takip etme, bütçe hedefleri belirleme ve tasarruf alışkanlıkları kazandırma gibi özellikler sunarak kullanıcıların finansal farkındalığını artırabilmektedir. Öğrencilerin dijital platformlarda çeşitli uygulamaları kullanarak harcama planı oluşturabilmeleri onlar için daha ilgi çekici ve motive edici bir deneyim sunabilmektedir. Bu tür platformlar genellikle görsel ve interaktif öğeler içerdiğinden, özellikle teknolojiye yatkın gençler için daha teşvik edici olabilmektedir.

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda, gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik çeşitli önerilerde bulunulabilir.

Farklı çalışmalarda; geleceğe yönelik önemli görülen geri dönüşüm, yapay zekâ ve haberleşme gibi konuların öğretiminde eğitsel dijital oyunların kullanılması; öğrencilerin hem ilgili kavramları öğrenmelerine hem de dijital çağın gerektirdiği becerileri geliştirmelerine katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda, öğrencilerin oyunlardan elde ettikleri puanlar dikkate alınarak eğitim öncesi ve sonrası nicel verilerin karşılaştırmalı biçimde analiz edilmesi önerilmektedir.

Finansal okuryazarlık eğitiminde, gerçek hayata yakın senaryolarla zenginleştirilmiş etkileşimli uygulamaların kullanılması, öğrencilerin teorik bilgilerini günlük yaşama aktarmalarına katkı sağlayabilir. Böylece öğrenciler, öğrendikleri finansal bilgileri anlamlı bir bağlama oturtarak uygulama şansı elde edebilirler. Bunun yanında, öğrencilerin yatırım stratejisi veya finansal plan geliştirmek için gruplar halinde tartışıp projeler üretmeleri için ortam sağlanarak finansal okuryazarlık gelişim durumları incelenebilir.

Araştırma yalnızca bir devlet okulundaki 25 ortaokul öğrencisiyle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle, ilerleyen çalışmalarda farklı yaş gruplarını, cinsiyetleri, sosyoekonomik düzeyleri ve eğitim kademelerini kapsayan daha geniş bir örneklem ile benzer araştırmalar yürütülebilir. Farklı okul türlerinde yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar, okul türlerinin finansal okuryazarlık üzerindeki etkilerini anlamaya yardımcı olabilir. Bunun yanı sıra okullarda disiplinler arası iş birliğiyle finansal okuryazarlık eğitimi branşlara özgü etkinliklerin geliştirilmesi eğitimin etkisini artırabilir.

Finansal okuryazarlık eğitimi çerçevesinde öğrencilerin finansal mobil uygulamalarını ya da kredi kartlarını kullanma düzeyleri de incelenebilir. Bu tür araştırmalar, dijital araçların çocukların finansal davranışları üzerindeki etkilerini ortaya koyabilir.

Maarif Modeli kapsamında öğrencilerin farklı sınıf düzeylerine göre finansal okuryazarlık farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeyleri tespit edilebilir ve bu doğrultuda gelişimlerini destekleyecek programlar oluşturulabilir. Ayrıca, farklı okuryazarlık türleri çerçevesinde ve farklı sınıf düzeylerine göre öğrencilerin farkındalık, işlevsellik ve eylemsellik düzeyleri incelenebilir.

Eğitim öncesinde ve sonrasında finansal okuryazarlık kelime bulutu çalışmaları tekrarlanarak, öğrencilerin farkındalık düzeyindeki değişimin görsel olarak izlenmesi sağlanabilir.

Son olarak, ülkelerin uyguladıkları finansal okuryazarlık politikalarının etkililiğinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). Aile Eğitim Programı. İktisat Alanı. Finansal Okuryazarlık. https://aep.aile.gov.tr/media/5jofqsn5/03_02_finansal-okuryazarl%C4%B1k.pdf adresinden 18 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Akbank. (2024). Finansal Okuryazarlık Nedir?, Nasıl Geliştirilir? <https://www.akbank.com/tr-tr/blog/Sayfalar/finansal-okuryazarlik-nedir.aspx> adresinden 29 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Akhan, N. E. ve Hayta, N. (2014). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Ekonomi Okuryazarlığının Geliştirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 205-230. <https://doi.org/10.20296/tsad.56323>.
- Akın, F. A. ve Atıcı, B. (2015). Oyun Tabanlı Öğrenme Ortamlarının Öğrenci Başarısına Ve Görüşlerine Etkisi. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(2), 75-102.
- Alanka, D. (2024). Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak İçerik Analizi: Teorik Bir Çerçeve. *Kronotop İletişim Dergisi*, 1(1), 64-84.
- Alkaya, A. ve Yağlı, İ. (2015). Finansal okuryazarlık-f finansal bilgi, davranış ve tutum: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine bir uygulama. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 585-599.
- Altıntaş, K. M. (2008). *Bireysel Yatırımcılar Açısından Finansal Eğitimin Önemi: Toplumda Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Yükseltilmesi ve Asgari Finans Kültürünün Oluşturulma Süreci*. İstanbul Türk Sigorta Enstitüsü Yayınları.
- Atance, C. M., Metcalf, J. L. ve Thiessen, A. J. (2017). How can we help children save? Tell them they can (if they want to). *Cognitive Development*, 43, 67-79. <https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2017.02.009>.
- Atıf Yiğit, Y. ve Görmez, E. (2022). Sosyal bilgiler dersini almış ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık yeterliliğine ilişkin bir araştırma. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(32), 332-361.
- Bayhan, N. P., Yükselen, A., Kayısı, B. K. (2007). Çocukların Ekonomiyle İlgili Kavramlara Yönelik Algılarının Yaşlara Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 3 - 12.
- Bayram, S. S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bayram, R. (2024). *İlkokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri ile matematik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Berry, J., Karlan, D. ve Pradhan, M. (2018). The impact of financial education for youth in Ghana. *World Development*, 102, 71-89.
- Bishop, A. J. (1999). Mathematics teaching and values education-An intersection in need of research. *Zentralblatt für Didaktik der Mathematik*, 31(1), 1-4.
- Büyüköztürk, S., Kilic Cakmak, E., Akgun, O. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. Baskı). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (17. Baskı). Pegem Akademi.

- Bruhn, M., De Souza Leão, L., Legovini, A., Marchetti, R. ve Zia, B. (2016). The impact of high school financial education: Evidence from a large-scale evaluation in Brazil. *American Economic Journal: Applied Economics*, 8(4), 256-295.
- Cantürk, B. (2023). *Ortaöğretim öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir çalışma: İskenderun örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İskenderun Teknik Üniversitesi.
- Cordero, J. M. ve Pedraja, F. (2019). The effect of financial education training on the financial literacy of Spanish students in PISA. *Applied Economics*, 5(16), 1679–1693.
- Creswell, J. W. (2007). *Five qualitative approaches to inquiry*. Thousands Oaks: Sage Publications.
- Çankaya, S. ve Karamate, A. (2008). The effects of educational computer games on students' attitudes towards mathematics course and educational computer games. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 145-149.
- Çelikten, L. (2020). *Marmara Finansal Okuryazarlık Programı'nın Geliştirilmesi ve İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerine Etkisinin İncelenmesi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Çelikten, L., Doğan M. ve Dişli Çelikten, M., (2023). İlkokulda Finansal Okuryazarlık: Demografik Faktörler Finansal Tutum ve Davranışları Farklılaştırıyor mu? *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 13(24), 135-162.
- Çinko, M., Avcı, E., Ergun, S. ve Tekçe, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri: Marmara Üniversitesi örneği. *Marmara Business Review*, 2(1), 25-50. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mbr/issue/30353/327687>.
- Daşdemir, İ. (2016). Animasyon kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, öğrenilen bilgilerin kalıcılığına ve bilimsel süreç becerilerine etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 21(4), 1287-1304.
- Demirez, D. (2023). Finansal Okuryazarlık: Lisansüstü Tezlerin İçerik Analizi (2010-2022). *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 151-168.
- Erdoğdu Ş. (2024). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Tespiti: Sakarya İli Örneği* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü.
- Fernandes, D., Lynch Jr, J. G. ve Netemeyer, R. G. (2014). Financial literacy, financial education, and downstream financial behaviors. *Management science*, 60(8), 1861-1883.
- Fernandes, F. G. (2022). Finances Learning: desenvolvimento de um jogo digital sobre educação financeira voltado para as escolas de ensino fundamental de Dourados-MS e região. *RealizAção*, 9(18), 101-121.
- Fettahoğlu, S. (2015). A Study of Financial Education and Financial Literacy Level about Households in. *The Journal of Accounting and Finance*, (67), 101-116.
- Fin Invest. (2023). 4 Önemli Finansal Okuryazarlık Dersi Warren Buffet'tan Çocuklar için. (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=PQyatCzP0Xg> adresinden 18 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- FinKurs. (2022). Çevrim İçi Finansal Okuryazarlık Kursları. <https://finkurs.org/> adresinden 20 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği. (2014). 3 Kumbara 500000 öğrenciyi Eğitecek. <https://www.fo-der.org/3-kumbara-500-bin-ogrenciyi-egitecek/> adresinden 25 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.

- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği. (2024). Bütçesini Bilen Çocuklar. <https://www.fo-der.org/tag/butcesini-bilen-cocuklar/> adresinden 20 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği. (2024). Parasını Yöneten Hayatını Yönetir. <http://www.fo-der.org/edit-post/> adresinden 3 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Gelişen Beyin. (2024). Başlangıç için 8 adım. (Video). YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AlsKk1k67yA> adresinden 18 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal Okuryazarlık* (1.Baskı). Hiperlink Yayınları.
- Güleş, E. (2019). *Ortaokul matematik dersi öğretim programındaki değer kazanımlarına ilişkin öğretmen görüşleri ve örnek uygulamaların geliştirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güneş, E. (2019). *Bireylerin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Kayseri ve Sivas İli Örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kayseri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim programlarımızda finansal okuryazarlık. *Elementary Education Online*, 16(3), 935-948. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2017.330233>
- Hacettepe Üniversitesi Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi. (2025). Finansal okuryazarlık eğitim programı. <https://yasamboyu.hacettepe.edu.tr/egitimler/finansal-okuryazarlik-egitim-programi> adresinden 4 Şubat 2025 tarihinde alınmıştır.
- Hastings, J. S., Madrian, B. C. ve Skimmyhorn, W. L. (2013). Financial literacy, financial education, and economic outcomes. *Annual Review of Economics*, 5(1), 347-373. <https://doi.org/10.1146/annurev-economics-082312-125807>
- İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü. (2024). Akbank Ekonominin Kahramanı Çocuklar. <https://istanbul.meb.gov.tr/www/istanbul-il-milli-egitim-mudurlugu-ve-akbanktan-tasarruf-icin-is-birligine-devam/icerik/1049> adresinden 6 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Johnson, E. ve Sherraden, M S. (2007). From Financial Literacy to Financial Capability among Youth. *The Journal of Sociology and Social Welfare*, 34(3), 119-145. <https://doi.org/10.15453/0191-5096.3276>
- Karaaslan, H. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi* (24. Baskı). Nobel Yayıncılık.
- Kılıç, Y. (2016). *Finansal okuryazarlık ve finansal refahın belirleyicileri: Gaziantep ve çevre illeri için yapısal eşitlik modeli uygulaması* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal Okuryazarlık: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66), 129-150. <https://doi.org/10.25095/mufad.396535>
- Kim, C., Yang, Z. ve Lee, H. (2015). Parenting style, parental practices and socialization outcomes: Investigating the interrelationships in the consumer socialization context. *Journal of Economic Psychology*, 49, 15–33.

- Kinzer, C. K., Leu, D. J. ve Peters, M. A. (2017). *New Literacies and new literacies within changing digital environments*. Encyclopedia of educational philosophy and theory. Singapore: Springer.
- Klein, James. D. ve Freitag, E. (1991). Effects of Using an Instructional Game on Motivation and Performance. *The Journal of Educational Research*, 84(5), 303-308. <https://doi.org/10.1080/00220671.1991.10886031>
- Kovács, L. ve Terták, E. (2024). Thematic review of financial education and financial literacy in the digital age. *Acta Oeconomica*, 74(4), 483-506.
- Koç, M., Öztelli, Y., Koç, M. A., Koçak, E. (2022). Lise Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Matematik Tutumu, Başarısı ve Demografik Özellikler ile İlişkisi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 6(1), 48-67. <https://doi.org/10.32960/uead.1038687>
- Kotanlı Kızıloğlu, Ş. (2023). Dijital İletişim Bağlamında Finansal Okuryazarlık: Çocuklara ve Ebeveynlere Yönelik Dijital Uygulamalar ve Yeni Nesil Harçlık Modelleri. *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Ö13, 922-935. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1379245>
- Köroğlu, H. (2021). *Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, A. G. M. S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28, 0-298.
- Leu, D.J., Kinzer C.K., Coiro, J., Castek, J. ve Henry L.A. (2017). New Literacies: A Dual-Level Theory of the Changing Nature of Literacy, Instruction, and Assessment. *Journal of Education*, 197(2), 1-18.
- Lusardi, A. (2019). Financial literacy and the need for financial education: evidence and implications. *Swiss J Economics Statistics*, 155, 1. <https://doi.org/10.1186/s41937-019-0027-5>
- Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2014). The economic importance of financial literacy: Theory and evidence. *American Economic Journal: Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. ve Oggero, N. (2020). Debt and financial vulnerability on the verge of retirement. *Journal of Money, Credit and Banking*, 52(5), 1005-1034.
- Mammadova, G., Gökalp, M. ve Hatunoğlu, B. Y. (2021). İlkokul ve ortaokul öğretim programlarındaki kazanımlarda finansal okuryazarlıkla ilgili öğrencilerin tutum ve görüşleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(39), 589-626.
- Mandell, L. ve Klein, L. S. (2007). Motivation and financial literacy. *Financial services review*, 16(2), 105-116.
- Mandell, L. ve Klein, L.S. (2009). The Impact of Financial Literacy Education on Subsequent Financial Behavior. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 15-24.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/brosur/2024programortakmetinOnayli.pdf> adresinden 3 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Metin, O. ve Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 273-294.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. Baskı). Sage Publications.

- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook*. (3. Baskı). Sage Publications.
- Noctor, M., Stoney, S. ve Stradling, R. (1992). *Financial literacy: a discussion of concepts and competences of financial literacy and opportunities for its introduction into young people's learning* [National Westminster Bank raporu]. National Foundation for Educational Research.
- Ocak, M. A. (2013). *Eğitsel dijital oyunlar: Kuram, tasarım ve uygulama*. Pegem Akademi.
- Odabaşı, Y. (1999). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. *Anket yöntemi* (s.79-97) içinde. TC Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- OECD. (2005). *Improving financial literacy: Analysis of issues and policies*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264012578-en>
- OECD. (2020). Shaping students' financial literacy. https://www.oecd.org/en/publications/shaping-students-financial-literacy_c3f3dc74-en.html adresinden 25 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- OECD. (2022). PISA 2022 Results (Volume IV): Creative Thinking https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-iv_5a849c2a-en.html adresinden 25 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Özbek, A. (2019). *Erken Dönemde Ekonomi Eğitiminin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi: Uluslararası Bakalorya (IB) Örneği*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1-190.
- Özçam, M. (2006). *Yatırımcı Eğitimi: Dünya Uygulamaları ve Türkiye İçin Öneriler*. Sermaye Piyasası Kurulu.
- Özdemir, B. (2020). *Lise öğrencileri için finansal okuryazarlık programı geliştirilmesi ve etkilerinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Özkale, A. (2018). *Finansal okuryazarlık ve matematiksel okuryazarlık perspektifinde Türkiye ve Kanada (Ontario) öğretim programlarının incelenmesi ve bir model önerisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Öztürk, Taş, H., Keles, N. ve Aydın, Yazıcı, E. (2025). Digital game-based learning for grammar in EFL contexts: A systematic review. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 396-415. <https://doi.org/10.29029/busbed.1577664>
- Para Durumu. (2015). 3 Kumbara Çizgi Filmi. (Video). Youtube. <https://m.youtube.com/watch?v=QMAjIUdi9qo&t=55s> adresinden 17 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Patton, M. Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation* (4. Baskı). Sage Publications.
- Piaget, J. (1972). *The psychology of the child*. Basic Books.
- Reinharz, S. ve Davidman, L. (1992). *Feminist methods in social research*. Oxford University Press.
- Remund, D. L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case For a Clearer Definition in An Increasingly Complex Economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276- 295.
- Sermaye Piyasası Kurulu. (2024). Türkiye'nin Finansal Okuryazarlık platformu. <https://finansalokuryazarlik.gov.tr/> adresinden 26 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Subban, P. (2006). Differentiated instruction: A research basis. *International Education Journal*, 7(7), 935-947.

- Suiter, M. ve McCorkle, S. (2001). *Money math: Lessons for life*. The Curators of the University of Missouri.
- Skagerlund, K., Lind, T., Strömbäck, C., Tinghög, G. ve Västfjäll, D. (2018). Financial literacy and the role of numeracy—How individuals' attitude and affinity with numbers influence financial literacy. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 74, 18-25.
- Sürer, A. G. (2020). Eğitimde Dijitalleşme Çağı. *Kapodokya Eğitim Dergisi*, 1(1), 28-34.
- Şahin M., Barış S. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Tasarruf Davranışları: Kamu Çalışanları Üzerine Bir İnceleme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2), 77-103.
- Şahin, Ö. ve Başgöl, M. (2018). Ortaokul matematik ders kitaplarında sosyal değerler. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (34), 90-104.
- Şayan, N. ve Yakut, S. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi: Çanakkale Merkez Örneği. *Biga İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 23-34.
- Şengel, S., Altınırmak, S., Yolcu, H., Şengel, Ş. vd. (2022). 10 yaş grubu öğrencilerinin finansal okuryazarlık eğitimi almaları ile tüketim ve tasarruf davranışları arasındaki ilişkinin analizi. *Hitit Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(2), 489-505. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1163070>
- Taş, H. Y., Demirdöğmez, M. ve Küçüköğlu, M. (2017). Geleceğimiz olan Z kuşağının çalışma hayatına muhtemel etkileri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 1031-1048.
- Taşlı, F. (2003). *İlköğretimde İngilizce öğretiminde oyun tekniğinin erişkiye etkisi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Temizel, F. ve Coşkun, İ. O. (2010). Finansal piyasalar ile etkin bir iletişim ve geliştirilmiş şeffaflık aracı olarak yatırımcı ilişkileri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 81-102.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal Okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Tuncer, M. U. (2016). Ağ Toplumunun Çocukları: Z Kuşağının Kişilerarası İletişim Becerilerinin Çok Boyutlu Analizi. *Atatürk İletişim Dergisi*, (10), 33-46.
- Tural Sönmez, M. (2016). *Yedinci sınıf öğrencilerinin matematiksel modelleme etkinlikleriyle matematikselleştirme süreçlerinin ve finansal okuryazarlıklarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tural Sönmez, M. ve Topcal, B. (2022). Ortaokul matematik ders kitaplarındaki finansal okuryazarlık ilişkilendirme içeriklerinin sınıf seviyesine göre incelenmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 2596-2630.
- Tural Sönmez, M. (2020). Finansal Okuryazarlık Kavramlarının Matematik Derslerine Entegrasyonu. <https://www.youtube.com/watch?v=7tbLYDJMxns> adresinden 20 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türk Eğitim Derneği Eğitim Merkezi. (2016). Temel Bir Yaşam Becerisi: Finansal Okuryazarlık <https://tedmem.org/mem-notlari/degerlendirme/temel-bir-yasam-becerisi-finansal-okuryazarlik> adresinden 1 Aralık 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türk Ekonomi Bankası. (2024). Finansal Okuryazarlık. <https://www.teb.com.tr/finansal-okuryazarlik/cocuklar-icin/adresinden> 3 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.

- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. (2019). Cebimizdeki Para. Para Nedir? Para ile ne Yapabiliriz? Para Fiyatlar ve Enflasyon. Merkez Bankası bizi Nasıl Etkiler? <https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/icerik/para+ile+ne>
<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/icerik/para+fiyatlar+enf>
<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/icerik/mb+nasil+etkiler>
<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/icerik/para+nedir>
adreslerinden 23 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. (2018). Rafadan Tayfa: Merkez Bankasına Bir Yolculuk. Video. YouTube.
<https://herkesicin.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/ekonomi/hie/icerik/RafadanTayfa>
adresinden 23 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Terimler Sözlüğü. (2024).
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/banka+hakkinda/egitim-akademik/terimler+sozlugu/> adresinden 29 Kasım 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. (2024). Finansal Okuryazarlık ve Ekonomi Eğitimi. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Banka+Hakkinda/Egitim-Akademik/Finansal+Okuryazarlik/> adresinden 25 Ekim 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye İş Bankası. (2018). İş Bankası Dijital Kumbara. (Video). YouTube.
https://www.youtube.com/watch?v=7Z_x3ave3oY adresinden 3 Eylül 2024 tarihinde alınmıştır.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilecek nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Tüzün H. (2007). Eğitsel bilgisayar oyunları ve bir örnek: Quest Atlantis. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 220-229.
- Usta, N. D. ve Güntepe, E. T. (2019). Dijital oyun tasarlamının öğrenmeye etkisi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 1213-1232.
- Utkugün, C. (2023). Ortaokul Öğrencilerinin Tasarrufa İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(51), 118–135. <https://doi.org/10.35826/ijsoess.2986>
- Üğüdücü, G. (2018). *Investigation of high school students financial literacy in terms of several variables* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünal, O., Torun, S., Yavuz E. ve Ediş, S. (2016). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Finansal Okuryazarlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*. 11(9), 931-946. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9644>.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2016). *Vatandaşlık yeterlikleri bağlamında ortaokul ekonomi okuryazarlığı standartlarının belirlenmesi ve öğretim programlarındaki yerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, G. (2017). Çocuklar için yaygın eğitim kapsamında yürütülen ekonomi eğitimi çalışmalarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 103-124.

- Yıldırım, D. ve Özbek, A. (2021). Erken Dönem Ekonomi Eğitimi ve Finansal Sosyalleşmenin Finansal Okuryazarlık Düzeyine Etkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 694-710. <https://doi.org/10.32709/akusosbil.860749>
- Yıldız, D. (2015). *Ortaokul yedinci sınıf İngilizce dersinde okuma öncesi etkinliklerde sözcük bulutu kullanımının kelime öğrenmeye etkisi* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, H., Elmas, B. (2016). Finansal Okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1),0-0.
- Yılmaz, H. (2024). *Türkiye’de Çocuklarda Finansal Okuryazarlık Eğitimi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Yiğitbaş, Ş., Temeloğlu, E. ve Şimşek, A. (2020). Ortaöğretim Çağındaki Gençlerde Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Üzerindeki Etkisi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 411-432. <https://doi.org/10.21733/ibad.798756>
- Yin, R. K. (1984). *Case study research design and methods* (3. Baskı). Sage Publications.

EKLER

EK 1 Maarif Modelde Finansal Okuryazarlık Becerileri

Farkındalık İşlevsellik Eylemsellik

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri	D2 Ortaokul Düzeyi
OYB3.1.Geliri Anlama	OYB3.1.SB1. Gelire erişim yollarını fark etmek	OYB3.1.SB1.D2.1. Kariyer seçimlerinin elde edilen gelir üzerindeki etkisini algılar. OYB3.1.SB1.D2.2. Kendi işini kurmanın avantajlarına ve zorluklarına ilişkin tahminlerde bulunur.
	OYB3.1.SB2. Gelir kaynaklarını sıralamak	OYB3.1.SB2.D2.1. Mesleklere göre elde edilen gelirleri merak eder. OYB3.1.SB2.D2.2. Asgari ücret kavramını tanımlar. OYB3.1.SB2.D2.3. Çalışanlara sağlanan hakları listeler. OYB3.1.SB2.D2.4. Gelir kaynakları üzerinden alınan vergileri sıralar. OYB3.1.SB2.D2.5. Verginin nerelerde kullanıldığını listeler.
	OYB3.1.SB3. Gelir ve harcama arasında ilişki kurmak	OYB3.1.SB3.D2.1. Finansal faaliyetlere ilişkin gözlem yapar. OYB3.1.SB3.D2.2. Ailesi ve yakın çevresinin finansal faaliyetlerini yorumlar. OYB3.1.SB3.D2.3. Ürünlerin fiyatlarını kıyaslar. OYB3.1.SB3.D2.4. Harcamalarını istek ve ihtiyaçlarına göre yapar.
	OYB3.1.SB4. Gelir ve satın alma gücünü ilişkilendirmek	OYB3.1.SB4.D2.1. Arz ve talep kavramlarını açıklar. OYB3.1.SB4.D2.2. Fiyatların neye göre belirlendiğini sorgular. OYB3.1.SB4.D2.3. Enflasyonu kendi cümleleriyle ifade eder. OYB3.1.SB4.D2.4. Satın alma gücünü ifade eder. OYB3.1.SB4.D2.5. Geliriyle satın alma gücünü ilişkilendirir.

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri	D2
OYB3.2. Para Yönetimini Sağlama	OYB3.2.SB1. Finansal planlama yapmak	OYB3.2.SB1.D2.1. Varlık ve kaynak kavramlarını ifade eder. OYB3.2.SB1.D2.2. Kişisel gelir ve gider tablosu hazırlar. OYB3.2.SB1.D2.3. Aile bütçe planlaması hakkında fikir yürütür. OYB3.2.SB1.D2.4. Kişisel bilanço hazırlar. OYB3.2.SB1.D2.5. Finansal planlama sürecinin adımlarını sıralar.
	OYB3.2.SB2. Finansal karar almak	OYB3.2.SB2.D2.1. Ailesinde ve çevresinde alınan finansal kararları gözlemler. OYB3.2.SB2.D2.2. Kısıtlı gelirin bireyin tercihlerine etkisini değerlendirir. OYB3.2.SB2.D2.3. Kişisel bütçesine uygun finansal kararlar alır.
	OYB3.2.SB3. Banka işlemlerini yürütmek	OYB3.2.SB3.D2.1. Bankacılık sisteminin işleyişini fark eder. OYB3.2.SB3.D2.2. Merkez Bankasının bankacılık sistemindeki rolünü listeler. OYB3.2.SB3.D2.3. Banka hesabının amacını açıklar. OYB3.2.SB3.D2.4. Vadeli ve vadesiz mevduat hesaplarını ayırt eder. OYB3.2.SB3.D2.5. Ailelerinin internet bankacılığıyla yaptığı işlemleri gözlemler.
	OYB3.2.SB4. Riski yönetmek	OYB3.2.SB4.D2.1. Olası riskleri tahmin eder. OYB3.2.SB4.D2.2. Sigorta ihtiyacını analiz eder. OYB3.2.SB4.D2.3. Risk yönetiminde sigorta türlerini değerlendirir.

EK 1 (devam) Maarif Modelde Finansal Okuryazarlık Becerileri

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri	D2
OYB3.3. Bilinçli Harcama Yapma ve Borçlanma	OYB3.3.SB1. Bilinçli harcama yapmak	OYB3.3.SB1.D2.1. Bilinçli harcama için farklı seçenekleri değerlendirir. OYB3.3.SB1.D2.2. Bilinçli harcama yapılmadığında oluşabilecek riskleri sıralar. OYB3.3.SB1.D2.3. Aile bütçesine uygun harcama yapar.
	OYB3.3.SB2. Borçlanmayı yönetmek	OYB3.3.SB2.D2.1. Borç yönetimi için alternatifleri listeler. OYB3.3.SB2.D2.2. Kredi kartının kullanım amacını sorgular. OYB3.3.SB2.D2.3. Farklı kredi kartı seçeneklerini karşılaştırır. OYB3.3.SB2.D2.4. Borç yönetiminde bilinçli kredi kartı kullanımını değerlendirir.

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri	D2
OYB3.4. Düzenli Tasarruf Yapma ve Yatırımları Yönetme	OYB3.4.SB1. Tasarruf ve yatırım yapmanın gerekçelerini sorgulamak	OYB3.4.SB1.D2.1. Tasarruf ve yatırım yapmanın gerekçelerini listeler. OYB3.4.SB1.D2.2. Tasarruf ve yatırım arasındaki farkları sorgular. OYB3.4.SB1.D2.3. İhtiyaçlarını kısa ve uzun vadeli olarak değerlendirir.
	OYB3.4.SB2. Tasarruf ve yatırım ilkelerini kavramak	OYB3.4.SB2.D2.1. Tasarruf ve yatırım yaparken dikkat edilecek unsurları listeler. OYB3.4.SB2.D2.2. Risk ve getiri tanımlar. OYB3.4.SB2.D2.3. Yatırım araçlarının sağladığı getiri türlerini (faiz, kâr payı, sermaye kazancı) açıklar. OYB3.4.SB2.D2.4. Tasarruf ve yatırımlara ait riskleri sıralar.
	OYB3.4.SB3. Tasarruf ve yatırım araçlarını seçmek OYB3.4.SB4. Tasarruf ve yatırım stratejilerini uygulamak	OYB3.4.SB3.D2.1. Tasarrufların ve yatırımların getirilerini hesaplar. OYB3.4.SB3.D2.2. Tasarrufların ve yatırımların risklerini değerlendirir. OYB3.4.SB4.D2.1. Düzenli tasarruf ve yatırım için strateji belirler. OYB3.4.SB4.D2.2. Belirlediği stratejiler doğrultusunda tasarruf ve yatırım yapar. OYB3.4.SB4.D2.3. Acil durumlar için birikim yapar.

Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri	D2
OYB3.5. Finansal Teknolojilere (Fintech/Fintek) Uyum Sağlama	OYB3.5.SB1. Finansal teknolojileri tanımak	OYB3.5.SB1.D2.1. Çevresinde para ve teknoloji içerikli işlemleri gözlemler. OYB3.5.SB1.D2.2. Finansal işlemlerde kullanılan dijital teknolojileri örneklendirir.
	OYB3.5.SB2. Finansal teknolojileri kullanmak	OYB3.5.SB2.D2.1. Dijital uygulamaları kullanarak gelir ve giderlerini kontrol eder. OYB3.5.SB2.D2.2. Dijital uygulamaları kullanarak tasarruflarını takip eder. OYB3.5.SB2.D2.3. Dijital uygulamaları kullanarak bütçe yapar.
	OYB3.5.SB3. Finansal teknolojilerde riskleri algılamak	OYB3.5.SB3.D2.1. Finansal teknolojilerdeki olası riskleri örneklendirir. OYB3.5.SB3.D2.2. Finansal teknolojilerin kullanımında kişisel verilerin korunmasının önemini fark eder.

EK 2 Anket Soruları

Değerli öğrenciler,

Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını incelemek amacıyla yapılan araştırmada kullanılacak anket çalışmasına katılımınız için teşekkür ederiz. Formu doldurmaya başlamadan önce lütfen aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

Anket soruları üç ayrı başlıkta sunulmaktadır. Bu başlıklar; Tasarruf Bilinci, Banka Bilgisi/ Hesaplamaları ve Ekonomi- Teknoloji ilişkisidir. Lütfen ankette yer alan her bir soruya cevap vermeye çalışınız. Görüşleriniz çalışma açısından önem taşımaktadır. Yapılacak olan anket hiçbir şekilde sınav ya da herhangi bir notlandırma amacıyla yapılmamaktadır. Ankete vereceğiniz tüm bilgiler yalnızca araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. **Lütfen anket formuna adınızı, soyadınızı veya kimliğinizi belirten hiçbir şey yazmayınız.**

Anket soruları, sizlerin kimliğini ortaya koyabilecek **kişisel verileri içermemektedir**. Bu araştırmaya katılımınız tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Araştırma, sizin için herhangi bir olumsuz durum yaratmayacaktır. Katılımınız için tekrar teşekkürler...

Danışman Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra ULAŞ

Giriş

Babanızın eğitim düzeyi nedir?

- (1) İlköğretim (Ortaokul ve daha az)
- (2) Lise
- (3) Üniversite

Annenizin eğitim düzeyi nedir?

- (1) İlköğretim (Ortaokul ve daha az)
- (2) Lise
- (3) Üniversite

Sayısal derslerde daha başarılı olduğunuzu düşünüyor musunuz?

- (1) Evet
- (2) Hayır

1. Aylık geliriniz 25.000 TL ise, gelirinizin 5.000 TL'sini tasarruf ederseniz, gelirinizin yüzde kaçını tasarruf etmiş olursunuz?

- (1) %40
- (2) %30
- (3) %20
- (4) %10

- 2. Aileniz harcamalarınıza yönelik aylık harcama planı yapıyor mu?**
(1) Evet
(2) Hayır
- 3. Ailenizden harçlık alıyor musunuz?**
(1) Evet
(2) Hayır
- 4. Harçlığınızın tamamını harcıyor musunuz?**
(1) Evet
(2) Hayır
- 5. Aile bütçesine katkı sağlamak için, harcamaları azaltacak önlemlere (ihtiyaç olmadığı halde yanan lambaları kapatmak, suyu ihtiyaç dahilinde kullanmak ve gereksiz akıtmamak, lüks harcama yapmamak vb.) başvuruyor musunuz?**
(1) Evet
(2) Hayır
- 6. Paranızı biriktirmek için kumbara kullanıyor musunuz?**
(1)Evet
(2)Hayır
- 7. Sizce çocukların bir kumbaraya sahip olmaları onların para biriktirme yani tasarruf yapma davranışını etkiler mi?**
(1) Evet
(2) Hayır
- 8. Eğer ailenizin geliri aybaşından önce tükenirse ne yapması size göre doğrudur?**
(1) Ev, araba gibi varlıklarını satması
(2) Akraba, çevre ya da bankadan borç alması
(3) Ek iş yaparak para kazanması
(4) Önceki aylarda gelirinin bir kısmını harcamaması ve biriktirmesi
- 9. Paranızı nasıl, nerede ve ne zaman harcayacağınızla ilgili plan yapar mısınız?**
(1) Evet
(2) Hayır

10. Düzenli olarak belirli bir miktar paranızı biriktirir misiniz?

- (1) Evet
- (2) Hayır

11. Para biriktirememenin başlıca nedeni sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisidir?

- (1) Gelirin düşük olması (Asgari ücret ile çalışıyor olmak vb.)
- (2) Tasarruf yapmanın anlamsız olması
- (3) Parayı harcamanın daha keyifli olması
- (4) Bilmiyorum

12. “Ne kadar çok tüketirsek o kadar az tasarruf yapmış oluruz, paramız daha az birikir” ifadesi doğru mudur?

- (1) Evet
- (2) Hayır

Evitse Neden? Hayırsa neden? Birkaç cümle ile açıkla mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

13. “Alışverişlerde kredi kartını kullanarak daha fazla harcama yapma olanağına kavuşuruz. Fakat gelirimizden daha fazlasını harcamak, borçlanmak anlamına gelir” düşüncesine katılıyor musunuz?

- (1)Evet
- (2) Hayır

Evitse Neden? Hayırsa neden? Birkaç cümle ile açıkla mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

14. “Enflasyon” kavramının ne anlama geldiğini biliyor musunuz?

(1) Evet

(2) Hayır

(3) Evetse birkaç cümle ile açıkla mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

15. “Fatura, Kira Geliri, Masraflar, Mutfak Harcamaları, Fon” verilen kelimeleri aşağıda verilen başlıklara göre gruplandırınız.

Gelir

Gider

1.....

1.

2.....

2.....

Gruplandırmanıza göre Gelir nedir? Gider nedir? Birkaç cümle ile açıkla mısınız?

.....

.....

.....

.....

.....

16. “Bir ülkede ne kadar çok mal ve hizmet üretilirse, o ülke zenginleşir. Ne kadar çok paraya sahip olduğumuz değil, ne kadar çok ürettiğimiz önemlidir” ifadesine katılıyor musunuz?

(1) Evet

(2) Hayır

17. “İhtiyaç bir gereksinimdir, istek ise bizim istediğimiz her şeydir. Harcamalarımızda ihtiyaçlar daha önemlidir.” ifadesi size göre doğru mudur?

(1) Evet

(2) Hayır

18. “Tüm isteklerimiz bir ihtiyaçtır” düşüncesiyle harcama yapmak sizce doğru mudur?

- (1) Evet
- (2) Hayır

19. Birçok bankanın çocukların para biriktirmelerini sağlamak ve onları tasarrufa yönlendirmek için “turuncu çocuk hesabı”, “birikimli mevduat hesabı”, “ilk imza hesabı” gibi uygulamaları bulunmaktadır. Bu konu hakkında bir bilginiz var mı?

- (1) Evet
- (2) Hayır

20. Banka nedir? Merkez Bankasının amacı nedir? Bildiklerinizi birkaç cümle ile açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

21. Biriktirilen paranın evde değil, bir banka hesabında bulundurulmasının daha güvenli olduğunu düşünüyor musunuz?

- (1) Evet
- (2) Hayır

Evetse Neden? Hayırsa neden? Birkaç cümle ile açıklayınız?

.....

.....

.....

.....

.....

22. 18 yaşından küçük olanlar, anne ve babalarının veya yasal vasisi olmadan banka hesabı açtıramazlar” ifadesi doğru mudur?

- (1) Evet
- (2) Hayır

23. Biriktirdiğiniz parayı, bir bankada “vadeli mevduat” adı altında bir hesap açıp yatırdığınızda belirli bir süre sonra (aylık, üç aylık, yıllık) paranızın daha fazla olacağını biliyor musunuz?

- (1) Evet
- (2) Hayır

Bu bilgiye nereden sahip oldunuz? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.

- 1) Annem ve babamdan duydum.
- 2) İnternette öğrendim.
- 3) Arkadaşımdan öğrendim.
- 4) Diğer.....(belirtiniz)

24. Bir bankaya para yatırdığınızda, bu para banka tarafından,

- (1) Harcanır
- (2) Kasada tutulur, kullanılmaz
- (3) İhtiyacımızı karşılayan malları üreten işletmelere borç verir, işletmeler bu parayı kullanarak üretim yaparlar
- (4) Bilmiyorum

25. “Ailemizin geliri aynı iken, satın aldığımız mal ve hizmetlerin fiyatı artarsa satın alma gücümüz azalır yani, öncekinden daha az mal alırsınız” ifadesi doğru mudur?

- (1) Evet
- (2) Hayır

Evetse Neden? Hayırsa neden? Birkaç cümle ile açıklayınız?

.....

.....

.....

.....

.....

26. “Günümüzde birçok kişi alışveriş yaparken kredi kartı kullanmaktadır. Kredi kartı kullanırken bankaya borçlanırsınız ve bu borç banka hesabınızdan çekilir. Buna göre, harcamalarınızı kontrol etmek için kredi kartı kullanımına sınır getirmeliyiz. Örneğin kredi kartının aylık taksitleri, gelirimizin ¼’ünü geçmemelidir” düşüncesine katılıyor musunuz?

- (1)Evet
- (2)Hayır

27. Ailenizin eline bugün 500.000 TL, arkadaşınızın ailesinin eline ise 3 yıl sonra 500.000 TL geçmiş olsa, hangisi daha zengin olur?

- (1) Arkadaşınız ailesi
- (2) Sizin aileniz
- (3) Her ikisi de eşit oranda zengin olur
- (4) Bilmiyorum

Hesaplamayı nasıl yaptınız? Açıklar mısınız?

.....

.....

.....

.....

28. 2024 yılında hem ailenizin gelirinin hem de satın aldığınız tüm mal ve hizmetlerin fiyatının iki katına çıktığını varsayalım. 2024 yılında yapacağınız harcama düzeyinin nasıl olacağını düşünürsünüz?

- 6. Bugünden fazla
- 7. Tamamen aynı
- 8. Bugünden az
- 9. Bilmiyorum

Hesaplamayı nasıl yaptınız? Açıklar mısınız?

.....

.....

.....

.....

29. Alışveriş yaparken satın alacağım malların fiyatlarını kıyaslarım.

- (1) Evet
- (2) Hayır

30. Harçlıklarınızı ya da yaptığınız harcamaları takip etmek için dijital bir uygulama (ör. telefon uygulaması, oyun içi hesaplama aracı) kullanıyor musun?

- (1) Evet
- (2) Hayır

31. Dijital oyun oynarken daha önceden bilmediğin kavramlar ve terimler öğrendin mi? Kısaca öğrendiğin kavram ve terimlerin isimlerini yazar mısın?

.....

.....

.....

32. Tasarruf-ekonomi ve finansa dair öğretileri olan interaktif bir oyun oynadın mı?

- (1) Evet
(2) Hayır

Oyundan neler öğrendin?

.....

.....

Bu kavramları interaktif bir oyunla mı öğrenmek, yoksa ders sürecinde mi öğrenmek daha keyifli olur?

- (1) İnteraktif oyun aracılığı ile öğrenmek daha keyifli ve etkili
(2) Ders sürecinde öğrenmek daha keyifli ve etkili

(1) ve (2) den seçtiğin maddeyi nedeniyle kısaca açıklar mısın?

.....

.....

.....

33. Daha önceden “monopoly, metropol” gibi oyunlar oynadın mı?

- (1) Evet
(2) Hayır

- Bu oyunların üzerinde yazan “emlak ticareti” ne demek? Sence bu ticaretin risk ve getirileri nelerdir? Kısaca yazar mısın?**

.....

.....

.....

34. Sence, “vergi”, “kar”, “zarar”, “alış-veriş”, “tasarruf”, “ticaret”, “banka”, “enflasyon”, “gelir-gider”, gibi ekonomi ve finansa ait kavramları biliyor musun?

.....
.....
.....

35. 34. Soruda yer alan ve ekonomi ve finansa ait kavramları genel olarak düşündüğünde hangi kavramları bilmiyorsun? Ya da hangi kavramları öğrenmek seni zorluyor? Kısaca yazar mısın?

.....
.....
.....

36. “Dijital Kumbara” kavramını duydun mu?

- (1) Evet.
- (2) Hayır.

Bu bilgiye nereden sahip oldunuz? Birden fazla işaretleyebilirsiniz.

- 1) Annem ve babamdan duydum.
- 2) İnternette öğrendim.
- 3) Arkadaşımdan öğrendim.
- 4) Diğer.....(belirtiniz).

EK 3 Görüşme Soruları

GÖRÜŞME FORMU

Merhaba,

Birazdan yapacağımız görüşme, siz değerli öğrencilerin finansal okuryazarlığa yönelik düşüncelerini ve görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilecektir. Görüşleriniz çalışma açısından önem taşımaktadır. Yapılacak olan görüşme hiçbir şekilde sınav ya da herhangi bir notlandırma amacıyla yapılmamaktadır. Yapılan görüşmedeki tüm bilgiler yalnızca araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. İstedığınız takdirde görüşmeyi sonlandırma veya herhangi bir soruya cevap vermeme hakkına sahipsiniz. Çalışma içinde isminiz gizli tutulacak, bunun yerine isminiz kodlanacaktır. İzin verirsiniz araştırma verilerini daha detaylı incelemek amacıyla görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Katılımınız için şimdiden çok teşekkür ederim.

Danışman Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ

Yüksek lisans Öğrencisi Kübra ULAŞ

GÖRÜŞME SORULARI

1. Almış olduğun finansal okuryazarlık eğitimin öncesi ve sonrasını değerlendirir misin? Neler öğrendin? Sende bir değişim meydana getirdi mi?
2. Finansal okuryazarlık eğitimi alırken eğlendiğini ve öğrendiğini düşünüyor musun? Eğitimde en çok ne hoşuna gitti?

Katılımınız ve izniniz için teşekkür ederiz.

İmza:

Tarih:

EK 4 Anket Kullanım İzni

Kimden:
Kime:
Gönderilenler:
Konu: RE: Finans Eğitim Makalesi Anket Soruları

Merhaba
EK'teki dosyada anket sorularını gönderiyorum.
Çalışmalarınızda yararlı olması dileğiyle..
Kolay gelsin.
Doç. Dr.

Kimden:
Kime:
Bilgi:
Konu: Finans Eğitim Makalesi Anket Soruları

Merhaba Hocam,

Ben Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Matematik Eğitimi'nden
Bir çalışmamız için literatür taraması esnasında 2020 yılında
IBAD Sosyal Bilgiler Dergisi'nde yayınlanmış olan
"Ortaöğretim Çağındaki Gençlerde Finansal Eğitimin Finansal Okuryazarlık Üzerindeki Etkisi"
makalenize denk geldik. Sizin için bir mahsuru yoksa ve kaynakçada göstermek şartıyla,

<https://mail.google.com/mail/u/0/?ik=0106d59de6&view=pt&search=all&permthid=thread-f:1799118135141098425&simpl=msg-f:17991181351410...> 1/2

30.11.2024 15:28

Gmail - anket izin

çalışmada kullandığınız anket sorularını yollayabilir misiniz? ve bu sorulardan bazılarını kullanabilir miyiz?

Şimdiden cevabınız için teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

GÖNÜLLÜ BİLGİLENDİRME FORMU

(Katılımcı Onam Formu)

“Ortaokul Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasının amacı; ortaokul öğrencilerinin tasarruf ve israf hakkındaki farkındalıklarını, ülkenin ve bireysel geleceklerinin tasarrufa dayalı nasıl yönlendirmeyi hedeflediklerini incelemektir. Çalışmanın sonunda finansal okuryazarlıkta sahip olduğunuz bilgi ve hedeflerinizin nasıl değiştiğinin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Anket sorularına vermiş olduğunuz cevaplar finansal okuryazarlığın farkındalık-işlevsellik-eylemsellik boyutları ile değerlendirilecektir.

Literatürde finansal okuryazarlık üzerine matematik alanında ortaokul öğrencilerine yönelik az sayıda çalışma olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile literatürdeki bu boşluğun doldurulacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlıkları 2024 yılında yenilenen MEB maarif modelinde yer alan süreç bileşenleri ile incelenmesinin literatüre katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırma için 7. sınıf öğrencileri seçilmiştir. Velisinden izin alınan 25 öğrenciye anket uygulanacaktır. Araştırmada ele alınan kavramların soyut olarak düşünülmesi ve araştırmacının görev yaptığı okulda öğrenci olmanız nedeni ile çalışmanın sizinle yapılması düşünülmüştür.

Çalışmada öncelikle, size verilen anket sorularını cevaplamanız istenecektir. Ankette Evet –Hayır ölçekli ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Soruları yaklaşık 40 dakika sürede cevaplayabileceğiniz düşünülmektedir. Anket cevaplandıktan sonra sizlere araştırmacı tarafından finansal okuryazarlık eğitimi verilecektir. Bu süreç teknolojik bir oyunla da desteklenecektir. Eğitim sonrasında aynı anketi bir kez daha cevaplamanız istenecektir.

Veri toplama süreci, uygun olduğunuz ders arası bir zamanda gerçekleştirilecektir. Bu araştırmaya katılım, GÖNÜLLÜLÜK esasına bağlıdır. Araştırmanın tümünden elde edilen veriler ve kimlik bilgileri SAKLI olarak

kalacaktır. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak olup kişisel bilgileriniz kesinlikle GİZLİ tutulacaktır. Bu araştırma sırasında herhangi bir nedenden ötürü rahatsızlık hissederseniz katılımdan vazgeçebilirsiniz. Bunun için hiçbir gerekçe veya özür belirtmeniz gerekmemektedir ve bu durum sizin için olumsuz bir sonuç yaratmayacaktır

Çalışmama olan katkılarınızdan dolayı TEŞEKKÜR EDERİM.

Araştırmaya yönelik sorularınızı aşağıda iletişim bilgileri bulunan araştırma ekibine iletebilirsiniz.

Tez Danışmanı: Doç.Dr. Elif Nur AKKAŞ

Yüksek Lisans Öğrencisi: Kübra ULAŞ

Çalışma, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAİBÜ) Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır. Araştırma ile ilgili herhangi bir şikayetiniz varsa Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi (BAİBÜ) Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'na bildirebilirsiniz. Her türlü şikayetiniz gizlilikle değerlendirilecek, araştırılacak ve sonuç hakkında tarafınıza bilgi verilecektir.

Yukarıdaki bilgileri ve okudum ve anladım.

İmza.....

ONAM FORMU
(Araştırmacı Nüshası)

Araştırmanın Adı: Ortaokul Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi

	Evet	Hayır
Bilgilendirme Formunu okudunuz mu?	☐	☐
Araştırma size sözlü olarak da anlatıldı mı?	☐	☐
Size araştırmayla ilgili soru sorma, tartışma fırsatı tanındı mı?	☐	☐
Sorduğunuz tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildiniz mi?	☐	☐
Araştırma hakkında yeterli bilgi aldınız mı?	☐	☐
Herhangi bir zamanda herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilme hakkına sahip olduğunuzu anladınız mı?	☐	☐
Araştırma sonuçlarının uygun bir yolla yayımlanacağına katılıyor musunuz?	☐	☐
Yukarıdaki soruların yanıtları size kim tarafından açıklandı? <i>Lütfen ismini yazınız....</i>		

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum.

İmza:

Tarih:

ONAM FORMU
(Katılımcı Nüshası)

Araştırmanın Adı: Ortaokul Öğrencilerinin Finansal Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi
--

	Evet	Hayır
Bilgilendirme Formunu okudunuz mu?	☐	☐
Araştırma projesi size sözlü olarak da anlatıldı mı?	☐	☐
Size araştırmayla ilgili soru sorma, tartışma fırsatı tanındı mı?	☐	☐
Sorduğunuz tüm sorulara tatmin edici yanıtlar alabildiniz mi?	☐	☐
Araştırma hakkında yeterli bilgi aldınız mı?	☐	☐
Herhangi bir zamanda herhangi bir nedenle ya da neden göstermeksizin araştırmadan çekilme hakkına sahip olduğunuzu anladınız mı?	☐	☐
Araştırma sonuçlarının uygun bir yolla yayımlanacağına katılıyor musunuz?	☐	☐
Yukarıdaki soruların yanıtları size kim tarafından açıklandı? <i>Lütfen ismini yazınız....</i>		

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı olarak kullanılmasını kabul ediyorum.

İmza:

Tarih:

VELİ ONAY FORMU

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarını, tasarruf ve israf hakkındaki farkındalıklarını, ülkenin ve bireysel geleceklerinin tasarrufa dayalı nasıl yönlendirmeyi hedeflediklerini incelemektir. Çalışmanın sonunda finansal okuryazarlıkta sahip olunan bilgi ve hedeflerin nasıl değiştiğinin gözlemlenmesi amaçlanmaktadır. Öncelikle, katılımcılardan verilen anket sorularını cevaplamaları istenecektir. Ankette Evet –hayır, çoktan seçmeli ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Soruları yaklaşık 40 dakika sürede cevaplayabileceğiniz düşünülmektedir. Anket cevaplandıktan sonra araştırmacı tarafından finansal okuryazarlık eğitimi verilecektir. Bu süreç teknolojik bir oyunla da desteklenecektir. Eğitim sonrasında aynı anketi katılımcıların bir kez daha cevaplaması istenecektir. Anket sorularına verilen cevaplar finansal okuryazarlığın farkındalık-işlevsellik-eylemsellik boyutları ile değerlendirilecektir. Çalışmada veli izinleri ve öğrencinin çalışmaya gönüllü olması dikkate alınacaktır. Literatür yardımıyla ve uzman kişilerin görüşleri ile hazırlanan görüşme soruları, gönüllü öğrencilere görüşme yoluyla sunulacaktır. Cevaplar gerek notlar alınarak, gerekse ses kaydı yapılarak toplanacak ve içerik açısından kontrol edildikten sonra, farklı araştırmalar için kullanılmayacak ve silinecektir. Süresi yaklaşık 6 ay olarak planlanan bu çalışmada, öğrenci isimleri gizli kalacak, tez yazımı esnasında takma isimler kullanılacaktır.

Bu araştırmaya katılım, GÖNÜLLÜLÜK esasına bağlıdır. Araştırmanın tümünden elde edilen veriler ve kimlik bilgileri SAKLI olarak kalacaktır. Vereceğiniz cevaplar sadece araştırma amacıyla kullanılacak olup kişisel bilgileriniz kesinlikle GİZLİ tutulacaktır. Bu araştırma sırasında herhangi bir nedenden ötürü rahatsızlık hissederseniz katılımdan vazgeçebilirsiniz. Bunun için hiçbir gerekçe veya özür belirtmeniz gerekmemektedir ve bu durum sizin için olumsuz bir sonuç yaratmayacaktır.

Araştırmaya yönelik sorularınızı aşağıda iletişim bilgileri bulunan araştırma ekibine iletebilirsiniz.

İletişim Bilgileri:

Yüksek Lisans Öğrencisi Kübra ULAŞ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Elif Nur AKKAŞ

Çalışmamıza olan katkılarınızdan dolayı TEŞEKKÜR EDERİZ.

“Ortaokul öğrencilerinin finansal okuryazarlık becerilerinin incelenmesi”
başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına oğlum/kızım
..... ‘nın katılmasına

- ☐ Onay veriyorum.
☐ Onay vermiyorum.

Velinin Adı-Soyadı :
Tarih :
İmza :

EK 7 Tema- Kod-Öğrenci Söylemi Tablosu

Tema	Kod	Öğrenci Söylemi
Finansal Bilgi Kazanımı	Kavram Öğrenimi	Kredi kartında hep paramız var sanıyordum. Kredi kartındaki parayı dikkatli kullanmamız gerekiyormuş (K1).
		Finans ne demek bilmiyordum. Fon nedir hiç duymamıştım (K2).
	Bilgi Eksikliği	Ekonomiyi haberlerde duyuyordum, onları bilmiyordum, karışık geliyordu (K1).
	Bilgi Artışı	Paramı artık idareli kullanmayı öğrendim. Birikimin önemini öğrendim (K2).
Finansal Davranış Değişimi	Tasarruf Etme	Ayda 2000 lira para yatırıyor, onu harcamıyorum biriktiriyorum. Üniversiteye gittiğimde harcayacağım (K1).
	Harcama Bilinci	Önceden çok para harcardım. Şimdi gereksiz şeyleri almıyorum, tasarruf ediyorum (K2).
	Fiyat Karşılaştırması	Cimri'den fiyatlara baktım, kırtasiyeye gittim, daha ucuza aldım (K2).
Eğitim Yöntemi Tercihi	Oyunla Öğrenme	Oyun oynarken beynimiz eğlendiğimiz şeyi kaydeder (K1).
	Eğitsel Yöntem Tercihi	Bence çizgi film izlemek, oyun oynayarak öğrenmek iyi (K1).
	Eğlenceli Eğitim	Bayağı eğlendim... Oyun oynamak, animasyon izlemek (K2).
	Etkileşimli Öğrenme	İlk oynadığımda yanlışlarım oldu, sonra doğru yaptım, skor tablosuna girdim (K1).
Finansal Araç Deneyimi	Banka Hesabı Deneyimi	Bursluluk sınavını kazandım, para yatırılacaktı, banka hesabı açtık (K1).
	Kart Kullanımı	Kartım var, şifreleri giriyorum, alıyorum (K2).
	Dijital Finansal Araçlar	Uygulamadan ne kadar param var bakıyorum, aylık özeti çıkarıyorum (K2).
Eğitime Yönelik Görüşler	Eğitim Gerekliliği	Bu eğitim verilmeli, çok gerekli bir konuya benziyor (K1).
	Eğitimden Memnuniyet	Farklı bir etkinlik oldu, hem eğlendik hem öğrendik (K1). Ses ve görseller çok hoşuma gitti (K2).
	Farkındalık Gelişimi	İyi oldu bu eğitimi almam, tazelemiş oldum bilgilerimi (K2).
Eğitsel Oyun Tercihleri	Oyun Modu Seçme Özgürlüğü	Farklı modlarda oynamak da güzeldi. İstersem test, istersem çark, istersem kutu açma ile oynayabildim. Seçim hakkım var, bu iyi bir şey (K1).
	Etkileşimli Öğrenme Tercihi	Seçim yapabiliyor olmak oyunu daha eğlenceli hale getiriyor (K1). Görseller güzeldi, seçenekler az olunca öğreticiydi, hatalı bile yapsam, iki seçenek olunca doğruyu görmüş oldum (K2).
	Özerk öğrenme	İlk oynadığımda yanlışlarım olmuştu, sonraki oynayımda onları doğru yaptım (K1).